

Institutul Național de Cercetări Economice

TENDINȚE în ECONOMIA MOLDOVEI

Nr. 34 (trim. II) 2019

ISSN 1857-3126

Chișinău

ISSN 1857-3126

ECHIPA TEM:

Alexandru Stratan, Alina Ianioglo, Alexandru Ceban, Olga Timofei, Corina Gribincea, Ungur Cristina, Tatiana Iațișin, Alexandra Novac, Tatiana Colesnicova, Zaharia Olărescu, Zinovia Toacă

Echipa **TEM** este recunoscătoare pentru cooperare instituțiilor publice din Republica Moldova: Ministerul Economiei, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a Moldovei, Biroul Național de Statistică.

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o informație din această publicație nu poate fi retipărită sau reprodusă sub nici o formă fără permisiunea scrisă a INCE.

© Institutul Național de Cercetări Economice

Pentru informații adiționale Vă rugăm să ne contactați:

Institutul Național de Cercetări Economice

2064, RM, Chișinău, Str. Ion Creangă, 45

Tel: (+ 373 22) 50-11-00, Fax: (+ 373 22) 74-37-94

e-mail: info@ince.md, web site: www.ince.md

CUPRINS

Principalele evenimente politice, economice și sociale din Republica Moldova	10
Rezumatul ediției	13
Capitolul I. PRODUCȚIA	19
Capitolul II. PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ	28
Capitolul III. FINANȚE	36
Capitolul IV. SECTORUL EXTERN	53
Capitolul V. MEDIUL DE AFACERI	64
Capitolul VI. SECTORUL SOCIAL	67
Capitolul VII. PROGNOZA PENTRU ANUL 2019	76
ANEXE STATISTICE	81

DATE GENERALE

Denumirea oficială	REPUBLICA MOLDOVA
Capitala	Chișinău
Președinte	Igor Dodon
Președintele Parlamentului	Zinaida Greceanii (Adrian Candu - până în 8 iunie 2019)
Prim-ministru	Maia Sandu (Pavel Filip - până în 8 iunie 2019)
Parlamentul Republicii Moldova	101 deputați: Frațiunea Partidului Socialiștilor din Republica Moldova - 35, Frațiunea Partidului Democrat din Moldova - 29, Frațiunea PAS, Blocul ACUM - 12, Frațiunea ACUM PLATFORMA DA - 12, Frațiunea Partidului ȘOR - 7, Deputați neafiliați - 2.
Obținerea independenței	27 august 1991
Suprafața	33,8 mii km ²
Unități administrative	32 raioane, 13 municipii, UTA Găgăuzia, Unitățile administrative-teritoriale din stânga Nistrului
Populația stabilă	3542,7 mii locuitori (la începutul anului 2019)
Principalele religii	ortodoxă (93,34%), protestantă (1,98%), creștină de rit vechi (0,15%), catolică (0,14%) etc.
Moneda națională	Leu moldovenesc (cursul mediu de schimb, trimestrul II, 2019: 1 USD = 17,9 MDL; 1 EUR = 20,1 MDL)

ABREVIERI

ACECL	Acordul Central European al Comerțului Liber
ACR	Avantajul Comparativ Relevat
AGCS	Acordul General asupra Comerțului cu Servicii
AHPCC	Analiza hazardului și punctul critic de control
AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
ALSAC	Acord de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător
ATP	Preferințe Comerciale Autonome
APC	Acordul de Parteneriat și Cooperare
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BMA	Biroul Migrație și Azil
BNM	Banca Națională a Moldovei
BPN	Bugetul Public Național
BNS	Biroul Național de Statistică
BPA	Bune practici agricole
BTC	Bariere Tehnice în Comerț
CBN	CertIFICATELE BĂNCII NAȚIONALE
CE	Comisia Europeană
CFA	Consumul Final al Autorităților Publice
CFP	Consumul Final al Populației
CNPF	Comisia Națională a Pieței Financiare
CNT	Capital Normativ Total
CPE	Coeficientul Protecției Efective
CSCI	Clasificatorul Standard de Comerț Internațional
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CT	Contingent Tarifar
DPI	Drepturile Proprietății Intelectuale
DST	Drepturi Speciale de Tragere
EAD	Echivalent ad-valorem
FMI	Fondul Monetar Internațional
INCE	Institutul Național de Cercetări Economice

IHH	Indicele Herfindahl-Hirschman
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
IPC	Indicele Prețurilor de Consum
IPP	Indicele Prețului de Producție
IPPI	Indicele Prețurilor Producției Industriale
ISD	Investiții Străine Directe
IVF	Indicele Volumului Fizic
IVU	Indicele Valorii Unitare
MAIA	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MAIB	Moldova Agroindbank
MDL	Leu Moldovenesc
MF	Ministerul Finanțelor
MSF	Măsuri sanitare și fitosanitare
NCMF	Națiunea cea mai Favorizată
NEER	Rata Nominală Efectivă de Schimb
NPC	Coeficientul Protecției Nominale
OCEMN	Organizația Cooperării Economice a Mării Negre
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OIM	Organizația Internațională a Migrației
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PIB	Produsul Intern Brut
RC	Rata de concentrare
REER	Rata Reală Efectivă de Schimb
SGP	Sistemul Generalizat de Preferințe
TEM	Tendințe în Economia Moldovei
TN	Transnistria
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UE	Uniunea Europeană
USD	Dolar SUA
UTA	Unitate teritorial-administrativă
VAB	Valoare Adăugată Brută
VMS	Valorile Mobiliare de Stat

TABELE

- Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în ianuarie-iunie 2019
- Tabelul 1.2. Producția animalieră pe principalele tipuri, în perioada ianuarie-iunie 2019
- Tabelul 1.3. Volumul mărfurilor transportate pe parcursul anului 2019
- Tabelul 1.4. Investiții în active imobilizate divizate pe surse de finanțare în ianuarie-iunie 2019
- Tabelul 1.5. Turiști și excursioniști participanți la turism organizat prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor
- Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie-august 2019
- Tabelul 4.1. Balanța de plăți a Republicii Moldova, mil. USD (date provizorii)
- Tabelul 4.2. Evoluția schimburilor comerciale pentru Semestrul I, anul 2019
- Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T I 2011-2019 față de perioada similară a anului precedent, %
- Tabelul 5.2. Date privind numărul mediu de salariați în întreprinderile sectorului businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (fără persoanele fizice) din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-iunie 2019
- Tabelul 6.1. Minimul de existență în medie pe o persoană în Regiunea din partea stângă a Nistrului pentru prima jumătate a anului 2019, ruble pe lună
- Tabelul 7.1. Evoluția indicatorilor macroeconomici principali în anii 2015-2018 și prognoza pentru anul 2019

FIGURI

- Figura 1.1. Evoluția PIB-ului, ianuarie-iunie 2009-2019, %
- Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB în sem. I 2019 și la creșterea acestuia față de sem. I 2018,%
- Figura 1.3. Contribuția componentelor pe categorii de utilizări la formarea și creșterea PIB în ianuarie-iunie 2019 față de perioada ianuarie-iunie 2018, %
- Figura 1.4. Indicii producției industriale în ianuarie-iunie 2009-2019,%
- Figura 1.5. Evoluția producției agricole în ianuarie-iunie 2009-2019, %
- Figura 1.6. Evoluția volumului investițiilor în active imobilizate în ianuarie-iunie 2009-2019, %
- Figura 1.7. Dinamica anuală a indicelui producției industriale, sem. I 2009 -2019, %
- Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC și a componentelor sale, %
- Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %
- Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %
- Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor producătorilor în construcții, %
- Figura 2.1.5. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %
- Figura 2.1.6. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EUR
- Figura 2.2.1. Evoluția ratelor la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei
- Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă și volumului de valută procurată de BNM de pe piața interbancară a Republicii Moldova
- Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3
- Figura 3.1.1. Structura veniturilor în BPN* în I semestru 2019, mil. MDL
- Figura 3.1.2. Structura veniturilor după sursă în BPN în I semestru 2018-2019, mil. MDL
- Figura 3.1.3. Structura cheltuielilor executate din BPN în I sem. 2018, %
- Figura 3.1.4. Structura datoriei sectorului public în perioada 2018-2019, mil. MDL
- Figura 3.1.5. Raportul tipurilor de datorii de stat față de PIB
- Figura 3.2.1. Evoluția activelor bancare
- Figura 3.2.2. Evoluția calității capitalului bancar
- Figura 3.2.3. Nivelul lichidității sectorului bancar
- Figura 3.2.4. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar
- Figura 3.2.5. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci
- Figura 3.2.6. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor
- Figura 3.2.7. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL, %
- Figura 3.2.8. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare
- Figura 3.3.1. Volumul de împrumuturi acordate în sectorul de creditare nebanca, mil.MDL
- Figura 3.3.2. Indicatori generali privind activitatea organizațiilor de creditare nebanca
- Figura 3.3.3. Ponderea beneficiarilor de împrumuturi în totalul populației active
- Figura 3.3.4. Cota de piață a organizațiilor de creditare nebanca în T. II al anului 2019
- Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamica, pe trimestre 2014-2019, mil. USD
- Figura 4.2. Investiții directe, capital propriu acumulat la 30.06.2019, pe activități economice, %

- Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2011-2019, mil. USD
- Figura 4.4. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice conform provenienței geografice în trimestru II a. 2019, %
- Figura 4.5. Top cinci țări care au transferat mijloace bănești în favoarea persoanelor fizice în trimestru II a. 2019, %
- Figura 4.6. Tendințele comerțului exterior de mărfuri, ianuarie-iunie 2010-2019, mil. lei
- Figura 4.7. Structura exporturilor pe grupe de țări
- Figura 4.8. Structura importurilor pe grupe de țări, %
- Figura 4.9. Dinamica principalelor indicatori ai comerțului exterior al regiunii Transnistrene, pentru perioada ianuarie-iunie a. 2018-2019, mil.USD
- Figura 5.1. Evoluția numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T I 2011-2019, unit.
- Figura 5.2. Dinamica numărului net de întreprinderi create în Registrul de Stat, T I 2011-2019
- Figura 6.1. Mișcarea naturală a populației în T II în anii 2014-2019
- Figura 6.2. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în T II din anii 2014-2019
- Figura 6.3. Locurile vacante pentru persoanele cu nivel de instruire superior și mediu de specialitate, 24 iunie 2019, ANOFM
- Figura 6.4. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2018-T II 2019, MDL

BOXE

- Boxa 6.1. Indemnizația pentru incapacitatea temporară de muncă
- Boxa 6.2. Majorarea vârstei de pensionare
- Boxa 6.3. Majorarea indemnizației pentru nașterea unui copil

PRINCIPALELE EVENIMENTE POLITICE, ECONOMICE ȘI SOCIALE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Trimestrul II al anului 2019 a fost marcat de o serie de evenimente importante atât de ordin politic, cât și economic și social

03 aprilie

În cadrul Programului Național „Drumuri Bune 2”, în anul 2019 vor fi construiți circa 2600 km de drum, cu 1000 km mai mult decât anul trecut, decizia fiind aprobată de Cabinetul de miniștri. În acest scop, vor fi alocate peste 2,7 mld. MDL din fondul rutier, precum și nemijlocit din bugetul statului.

03 aprilie

Executivul a adoptat decizia privind extinderea perioadei de oferire a indemnizațiilor de angajare a tinerilor specialiști în vederea asigurării instituțiilor de învățământ cu cadre didactice calificate. Studenții care au absolvit facultățile de pedagogie vor beneficia de indemnizația de 120 mii MDL la angajare nu doar în anul absolvirii, dar și în decurs de 3 ani după absolvire. Ajutorul se achită etapizat: prima tranșă – în termen de o lună de la data angajării în funcție, a doua – la expirarea unui an de activitate și a treia – la expirarea a 3 ani de activitate în funcție.

03 aprilie

Cabinetul de miniștri a aprobat Programul activităților de reintegrare a țării pentru anul 2019, care cuprinde 35 de activități privind dezvoltarea și modernizarea instituțiilor din sistemul educațional, reabilitarea apeductelor, iluminarea stradală a localităților din Zona de Securitate. Pentru implementarea acestora din bugetul de stat au fost alocate 15 mil. MDL. Acțiunile vor contribui la dezvoltarea durabilă a localităților din Zona de Securitate, dar și la promovarea măsurilor de consolidare a încrederii între populația de pe ambele maluri ale Nistrului.

24 aprilie

Guvernul a aprobat noile prevederi referitoare la modul de repartizare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural. Astfel, sprijinul financiar acordat unui agricultor a fost majorat de la 3 mil. până la 5 mil. MDL pe an, iar pentru grupurile de producători - până la 7,5 mil. MDL. Proiectul are scopul să asigure o utilizare mai eficientă a mijloacelor financiare prin direcționarea acestora către domenii cu valoare adăugată înaltă.

9 mai

Republica Moldova va beneficia de un împrumut de 70 mil. USD pentru Proiectul de dezvoltare a sistemului energetic, fiind aprobat de către Consiliul Directorilor executivi al Băncii Mondiale. Proiectul va finanța construcția unei linii aeriene noi de tensiune înaltă de 400 kV între Vulcănești și Chișinău, modernizarea și extinderea substațiilor din Chișinău și Vulcănești, precum și consolidarea sistemului de transmitere și contorizare a energiei. Proiectul va sprijini interconectarea viitoare a sistemului de energie electrică a Moldovei la rețeaua europeană de energie electrică prin România. Acesta va fi vital pentru diversificarea surselor de aprovizionare cu energie electrică din Moldova. Proiectul face parte dintr-un parteneriat mai larg cu Uniunea Europeană, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare și Banca Europeană de Investiții, care finanțează construcția unei stații de conversie succesivă la Vulcănești.

17 mai

Premierul Pavel Filip și Secretarul de Stat al Carolinei de Nord, Elaine Marshall, au semnat Memorandumul de cooperare bilaterală pentru următorii 5 ani în vederea extinderii acestui parteneriat în domeniile comercial-economic și IT. De menționat, că printre cele mai importante domenii de cooperare din ultimii ani au fost: domeniul educației, apărării și de securitate, precum și cooperarea umanitară.

21 mai

A fost lansat Depozitarul Central Unic al Valorilor Mobiliare (DCU), care va dezvolta piața financiară din Republica Moldova. Noua instituție este responsabilă de înregistrarea, evidența și decontarea valorilor mobiliare emise de entitățile locale. Deasemeni, DCU își propune să faciliteze atragerea investițiilor în piața de capital locală și să dezvolte instrumente financiare noi. DCU a fost dezvoltat pe parcursul ultimilor doi ani împreună cu experți de top specializați în servicii financiare pe piețe de capital din întreaga lume. Modelul de activitate al noii instituții este bazat pe standardele și practicile internaționale în domeniul sistemelor de decontare, iar legislația națională privind DCU transpune reglementările aplicabile ale Uniunii Europene.

29 mai

În cadrul ședinței Guvernului a fost aprobat Regulamentul privind modul de acordare din bugetul de stat a compensațiilor pentru salariații angajați în sectorul privat participanți în cadrul Programului de stat „Prima casă 4”. Formula de calcul a compensațiilor reiese din costul maxim al unei locuințe de 600 de mii MDL. Statul va compensa treptat până la 50% din suma de bază a creditului ipotecar. În cazul în care beneficiarul din sectorul privat este și părinte care are copii, statul va compensa până la 100% din suma de bază a creditului ipotecar. În acest scop pentru anul 2019, sunt prevăzute 20 mil.MDL.

29 mai

Cabinetului de miniștri a aprobat decizia potrivit căreia fermierii din Republica Moldova vor beneficia de 40 tractoare noi de ultimă generație, în valoare de 25 mil.MDL cu suportul Guvernului Japoniei. Acțiunea reprezintă cea de-a doua etapă a proiectului, realizat în baza Acordului de Grant dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Japoniei, semnat în 2017.

5 iunie

La Guvern a fost semnat Acordul de cooperare între MADRM, Agenția Apele Moldovei, Consiliile Raionale și primăriile orașelor Strășeni și Călărași, Agenția de Dezvoltare Regională Centru și S.A. Apă Canal Chișinău în vederea demarării lucrărilor de construcție a 53 km de apeduct Chișinău-Strășeni-Călărași, care va asigura peste 170 mii de locuitori cu acces la apă potabilă de calitate. Pentru realizarea acestui proiect, Guvernul Germaniei a alocat 15 mil.EUR finanțare nerambursabilă. Lucrările de construcție a apeductului urmează să înceapă la finele anului 2020.

8 iunie

După alegerile parlamentare din 24 februarie 2019, Partidul Socialiștilor și Blocul electoral “ACUM Platforma DA și PAS” au format majoritatea parlamentară și au ales președintele și vicepreședinții Parlamentului, au constituit biroul permanent, comisiile parlamentare și au aprobat componența Guvernului. Formațiunile au stabilit un program de guvernare comun axat pe 3 priorități: eliberarea statului din captivitate, scoaterea țării din izolare internațională și relansarea dezvoltării economice. Zinaida Greceanii a fost aleasă în funcția de președinte a Legislativului. În aceeași zi, a fost investit Guvernul în frunte cu Maia Sandu.

11 iunie

Proiectul de lege privind anularea sistemului electoral mixt și revenirea la cel proporțional a fost votat de Parlament în prima lectură. Principalele prevederi ale proiectului: îmbunătățirea modului de votare în Disporă; limitarea cuantumului donațiilor și transparentizarea finanțării partidelor și a campaniilor electorale; stabilirea unor proceduri clare, transparente și meritocratice la întocmirea listelor de candidați; excluderea agitației electorale în ziua alegerilor; etc.

13 iunie

În cadrul Programului guvernamental Diaspora Acasă Reușește „DAR 1+3” au fost declarate eligibile 30 de propuneri de proiecte din cele 35 de dosare depuse. Acestea vizează domenii precum protecția mediului înconjurător, economic, eficiență energetică, cultură, infrastructură, educație și protecție socială. Proiectele vor fi susținute financiar în cadrul Programului DAR, în baza formulei „1+3”: Guvern, diasporă, autoritatea publică locală și partenerii de dezvoltare/donatorii. Pentru anul 2019, din bugetul de stat au fost alocate 10 mil.MDL pentru implementarea proiectelor. Programul „DAR 1+3” este prevăzut pentru perioada 2019-2025 și are drept obiectiv valorificarea potențialului uman și financiar al diasporei în dezvoltarea socio-economică a Republicii Moldova.

18 iunie

Conform proiectului de hătărîre privind stabilirea datei alegerilor locale generale, votat unanim de către deputații Parlamentului Republicii Moldova, alegerile locale au fost stabilite pe data de 20 octombrie. Este de menționat că mandatele actualilor primari au expirat pe 14 iunie 2019.

19 iunie

Comitetul executiv al Băncii Naționale a Moldovei a decis, cu vot unanim, să majoreze cu 0,5 p.p. rata de bază aplicată la principalele operațiuni de politică monetară pe termen scurt până la 7,0% anual. Deasemeni a fost adoptată majorarea cu 0,5 p.p. a ratelor de dobândă la creditele overnight până la 10,0% annual, precum și la depozitele overnight - de la 3,5% până la 4,0% annual. Norma rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă este menținută la nivelul actual de 42,5% din baza de calcul. S-a decis mărirea cu 3,0 p.p. a normei rezervelor obligatorii din mijloacele atrase în valută liber convertibilă în perioada de aplicare a rezervelor obligatorii în valută liber convertibilă 16 iulie -15 august 2019, în mărime de 17,0% din baza de calcul. Majorarea are drept scop descurajarea intermedierei financiare în valută.

25 iunie

Parlamentul a votat în prima lectură proiectul de lege care anulează facilitățile fiscale și vamale pentru agenții economici care activează în regim duty free. Noile prevederi intră în vigoare începînd cu 1 august. Proiectul prevede și anularea scutirii de TVA și acciză pentru produsele petroliere comercializate în zona vamală de control.

30 iunie

Au avut loc alegerile bașcanului Găgăuziei. Potrivit datelor Comisiei Electorale Centrale din UTA Găgăuzia, alegerile bașcanului sunt considerate valabile, în total au participat 55210 persoane, ceea ce constituie 50,35% din numărul total al alegătorilor din autonomie. Irina Vlah a câștigat al doilea mandat de bașcan al Autonomiei Găgăuze, obținînd aproape 92% din voturi.

REZUMATUL EDIȚIEI

Producția

Prima jumătate a anului 2019 a marcat o creștere a **produsului intern brut**, acesta înregistrând o valoare nominală de 90 889 mil. MDL în prețuri curente, ceea ce reprezintă o creștere cu 5,2% față de aceeași perioadă a anului precedent. Această creștere se datorează în mare parte construcțiilor (+2,2%), comerțului cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică (+1,1%), industriei extractive; industriei prelucrătoare; producției și furnizării de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuției apei; salubritate, gestionării deșeurilor, activități de decontaminare (+0,6%) și informațiilor și comunicațiilor (+0,5%).

Producția industrială își menține creșterea, însă deja în ritmuri mai modeste, astfel pentru semestrul I 2019 a înregistrat o majorare cu 1,3% f.p.s.a.p. Rezultatul dat s-a datorat industriei prelucrătoare, ce a marcat o creștere cu 1,2% f.p.s.a.p., fiind urmată de industria extractivă cu o creștere semnificativă cu 13,9% f.p.s.a.p. și prelucrarea și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat +0,5% f.p.s.a.p.

În primul semestru al anului 2019, **producția globală agricolă** a atins valoarea de 5235,3 mil. MDL (prețuri curente), o cifră mai mică cu 4,2% (în prețuri comparabile) comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Această reducere a fost înregistrată ca rezultat al micșorării producției vegetale cu 8,8% și respectiv, a producției animaliere cu 3,2% f.p.s.a.p.

În prima jumătate a anului 2019 **volumul mărfurilor transportate** pe toate tipurile de transport a atins o cifră net superioară celei din anul precedent cu 6,6%. Rezultatul respectiv se datorează transportării mărfurilor pe cale rutieră, care deține o cotă de aproximativ 71,3% din totalul mărfurilor transportate și care în perioada dată a crescut cu 9,7%; pe cale fluvială cu o creștere cu 8,4% și pe cale aeriană, ce s-a mărit cu 38,7% f.p.s.a.p. Doar transportarea mărfurilor pe cale feroviară care deține o cotă de 27,9% din totalul mărfurilor transportate în perioada dată a înregistrat diminuări cu 0,6% f.p.s.a.p.

Investițiile în active imobilizate au înregistrat o creștere cu 26,8% față de perioada similară a anului precedent, atingând cifra de 9154,2 mil. MDL. Rezultatul dat în marea sa parte aparține investițiilor în imobilizările corporale ce au crescut cu 26,2% f.p.s.a.p. și investițiilor în active necorporale care în perioada dată s-au majorat semnificativ cu 54,5% față de ianuarie-iunie 2018.

În primul semestru al anului 2019 prin intermediul agențiilor de turism și al turoperatorilor au fost acordate servicii pentru 151,6 mii de turiști și excursioniști. Această cifră a depășit cu 12,2% valoarea înregistrată în perioada similară a anului precedent. Rezultatul dat s-a datorat creșterii a celor trei tipuri de turism, însă în mod diferit și anume, turismul intern a crescut cu 23,0% f.p.s.a.p., turismul emițător cu 11,3% și turismul receptor cu 1,1%.

Prețuri și rate de schimb

Rata medie anuală a inflației în semestrul I, 2019 a constituit 3,3% f.p.s.a.p., evoluțiile lunare oferind semnale de creștere a acestui indicator în viitorul apropiat. Componentele IPC au înregistrat următoarele valori: produsele alimentare – 5,02%, produsele nealimentare –

3,62%, serviciile – (-0,02)% f.p.s.a.p. Trendul ascendent al ritmului de creștere a prețurilor s-a stabilit de la începutul anului curent și este determinat în mare măsură de cererea agregată proinflaționistă, ca urmare a reformei salarizării în sectorul bugetar operate la sfârșitul anului precedent.

Inflația de bază în trimestrul II, 2019 a devansat ușor IPC pentru aceeași perioadă și a constituit 5,5% f.p.s.a.p. fiind în creștere cu 2p.p. Traectoria ascendentă a ratei anuale a inflației de bază de la începutul anului curent a fost determinată de modificările în politica bugetar-fiscală, deprecierea monedei naționale și presiunile inflaționiste din partea cererii agregate, alimentate de sporirea veniturilor disponibile ale gospodăriilor casnice.

În trimestrul II, 2019 creșteri neuniforme au înregistrat și alți indici ai prețurilor, care comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent au avut următoarele evoluții:

- ✓ indicele prețurilor producției industriale a crescut ușor cu 1,7% f.p.s.a.p. ceea ce reprezintă o accelerare a ritmului de creștere cu 1.2p.p..
- ✓ în sectorul construcțiilor prețurile au scăzut față de nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent cu 1 p.p. și au constituit 5%;
- ✓ prețurile producătorului la produsele agricole s-au diminuat cu 6,5% față de perioada similară a anului precedent;
- ✓ ritmul de creștere a prețurilor la combustibili pe piața națională, a fost de 3,2%, cu 4,2p.p. sub nivelul indicatorului respectiv pentru aceeași perioadă a anului precedent..

În trimestrul II, 2019 cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 17,9 MDL/USD și 20,1 MDL/EUR, depreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 7,7% față de dolarul SUA și cu 1,3% față de moneda unică europeană.

Politica monetară

Politica monetară promovată de Banca Națională a Moldovei în prima jumătate a anului 2019 a fost influențată de amplificarea anticipațiilor inflaționiste a economiei moldovenești, urmărind să asigure menținerea ratei anuale a inflației în limitele coridorului de variație a țintei staționare, într-o manieră care să sprijine creșterea economică inclusiv, prin consolidarea încrederii și a activității de creditare.

În trimestrul II, 2019 BNM a înăsprit ușor condițiile politicii monetare: rata dobânzii de politică monetară a fost majorată în luna iunie la 7,0 la sută, rata dobânzii la creditele overnight la 10% iar rata dobânzii la 4%. În condițiile accelerării ritmurilor inflaționiste, la începutul trimestrului III 2019, BNM a majorat ratele de politică monetară încă cu 0,5 p.p. Rata rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă a fost menținută la nivelul de 42,5 la sută iar rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile în luna iulie 2019, a fost majorată până la 17%. Majorarea are drept scop descurajarea intermedierei financiare în valută.

Rezervele oficiale pe parcursul în prima jumătate a anului 2019 s-au menținut la o valoare optimă conform tuturor cerințelor de acoperire a acestora, asigurând un nivel suficient de acoperire a importurilor de mărfuri și servicii. La sfârșitul trimestrului II 2019, activele oficiale de rezervă s-au majorat față de datele înregistrate la sfârșitul perioadei similare a anului precedent, cu cca. 23,9 mil.USD și au constituit 2913 mil.USD, înregistrând un spor de 0,8% f.p.s.a.p.

În trimestrul II, 2018 *masa monetară* își accelerează ritmul de creștere, comparativ cu dinamica înregistrată în p.s.a.p. O contribuție mai semnificativă la creșterea masei monetare, au avut-o, similar perioadelor anterioare, componentele agregatului monetar M1, în special depozitele la vedere în monedă națională. Expansiunea masei monetare poate avea efecte pozitive pe termen scurt, însă pe termen lung aceasta crește anticipațiile inflaționiste și poate genera prețuri mai mari, atât pentru factorii de producție, cât și pentru bunurile de consum.

Finanțele publice

În sem. I al anului 2019 *veniturile totale ale bugetului public național* au constituit 29467,2 mil. MDL, asigurându-se o creștere de 1680,0 mil.MDL sau 6,0%, și următoarea structură: bugetul de stat – 18196,9 mil.MDL (18188,2 mil. lei fără transferuri primite și dobânzi incasate), bugetul asigurărilor sociale de stat – 11523,8 mil.MDL (6703,4 mil.MDL fără transferuri), fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală – 3073,9 mil.MDL (2366,1 mil.MDL fără transferuri), bugetele locale – 8534,6 mil. MDL (2209,5 mil.MDL fără transferuri).

Valoarea veniturilor provenite din impozite și taxe în perioada analizată a înregistrat o creștere de 6,8% (cu 2,5 p.p. mai puțin decât în aceeași perioadă 2018), constituind 17090,8 mil.MDL. Aportul cel mai mare în veniturile bugetului de stat au avut impozitele și taxele la mărfuri și servicii 68,87% față de 42,11% în perioada similară a anului 2018, constituind 12531,4 mil.MDL. TVA a înregistrat o creștere cu 9,9% față de sem.I anul 2018, constituind 9258,5 mil.MDL (73,88% din suma impozitelor și taxelor sau 50,88% din veniturile bugetului de stat, adică în creștere cu 20,39 p.p. față de sem.I 2018). Impozitul pe venit a constituit 3699,8 mil.MDL (cu 2,8% mai puțin decât în sem.I anul 2018), având o pondere de 20,33% din veniturile bugetului de stat, ceea ce reprezintă o creștere cu 2,12 p.p. în raport cu aceeași perioadă a anului 2018. Ponderea accizelor în venituri a constituit în sem. I 2019 14,13%, în creștere cu 5,69 p.p. față de sem.I 2018.

Partea de cheltuieli a bugetului public național în sem. I al anului 2019 a constituit 31572,3 mil. MDL, demonstrând o creștere de 117,4% (4677,6 mil.MDL) comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Executarea bugetului public național s-a încheiat cu deficit de 2105,1 mil.MDL. Valoarea cheltuielilor în sem. I 2019 a constituit total 43434,3 mil. MDL (incl.trasferuri acordate și dobânzi achitate), ponderea bugetelor fiind următoarea: bugetul de stat – 20783,8 mil. MDL (8930,5 mil. MDL fără transferuri sau 28,29%); bugetul asigurărilor sociale de stat – 11000,5 mil. MDL (sau 34,84%); fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală –3194,1 mil.MDL (sau 10,12%); bugetele locale –8455,9 mil. MDL (8447,2 mil.MDL fără transferuri și dobânzi sau 26,75%). Comparativ cu sem. I 2018, cheltuielile BS au crescut cu 16,44%, BASS – cu 16,62%, FAOAM – cu 3,82% și BL – cu 31,72%.

Executarea bugetului public național în sem. I 2019 a generat un sold bugetar negativ (deficit) de -2105,1 mil.MDL la BPN, BS – de -2586,9 mil.MDL (în creștere cu -2024,8 mil.MDL sau peste 200% în raport cu aceeași perioadă 2018), BASS – de 523,3 mil.MDL, FAOAM – de -120,2 mil.MDL și BL – de 78,7 mil.MDL. La situația din 30 iunie 2019 soldul datoriei de stat a constituit 54380,9 mil.MDL, mai mult cu 2368,4 mil.MDL comparativ cu sfârșitul anului 2018. Acesta a fost influențat în special de majorarea soldului datoriei de stat externe cu 1 996,9 mil.MDL dar și de majorarea soldului datoriei de stat interne cu 371,5 mil.MDL. Majorarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive și fluctuației pozitive a ratei de schimb a USD față de alte valute pe parcursul sem. I al anului 2019. Totodată, majorarea soldului datoriei de stat interne a fost

condiționată de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emise pe piața primară pe parcursul perioadei de referință.

Sectorul bancar

Sectorul bancar al Republicii Moldova, prima jumătate a anului 2019 a urmat calea solidificării stabilității financiare, erodate de falimentul a 3 bănci în anul 2015. Îmbunătățirea a fost realizată prin consolidarea cadrului de governanță corporativă în bănci și modernizarea reglementării activității bancare, inclusiv prin intrarea în vigoare la 4 aprilie 2019 a noului regulament ce ține de cadrul de administrare a activității băncilor care are scopul să îmbunătățească cadrul de reglementare și supraveghere bancară în special în domeniul gestionării riscurilor.

Caracteristic perioadei de referință este menținerea tendinței de fortificare a fondurilor proprii, creștere a activelor și portofoliului de credite, scădere a ponderii creditelor neperformante în portofoliul de credite, sporire a profitului obținut și majorare a volumului depozitelor bancare. Gradul de lichiditate bancară se menține în continuare la un nivel înalt fiind rezultatul politicii monetare promovate de BNM, care, în fond, are ca scop sterilizarea excesului de masă monetară în vederea menținerii țintei inflaționiste, dar afectează capacitatea băncilor de a credita.

Activele totale la nivelul sistemului bancar moldovenesc au crescut în trimestrul II 2019 cu 8,1%, până la 86862,6 mil.MDL față de perioada similară a anului precedent. În structura activelor cea mai semnificativă contribuție la creșterea acestora au avut creditele, care au sporit f.p.s.a.p. cu 17%.

Volumul creditelor neperformante este în descreștere continuă, însă ponderea acestora este încă la un nivel foarte înalt. La sfârșitul trimestrului II, 2019 ponderea **creditelor** neperformante în totalul creditelor s-a diminuat cu 4 p.p. față de aceeași perioadă a anului 2018, constituind 10,63%. Ponderea creditelor neperformante în fonduri proprii a atins nivelul de 35,9%, în descreștere cu -6,49 p.p. față de data de 30.06.2018 și cu o reducere de 5,2p.p. față de finele anului 2018.

Rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalului au constituit 2,56% și respectiv 15,48%, fiind în creștere cu 0,5 p.p. și respectiv 2,8 p.p. comparativ cu sfârșitul semestrului I a anului precedent. Datorită restricțiilor dure, impuse activității bancare, **nivelul** de rentabilitate a activelor ROA și a capitalului ROE la bănci este cel mai mic de pe piața financiară. Din potrivă, concurenții direcți ai băncilor, organisme de microfinanțare, au cea mai mare rentabilitate a capitalului și a activelor.

Activitatea de creditare nebancaară

În virtutea ultimilor tendințe înregistrate pe piața financiară nebancaară, determinate de creșterea semnificativă a cererii la credite din partea persoanelor fizice, acțiunile autorităților de supraveghere (CNPFF) au fost orientate spre consolidarea mecanismelor de protecție cât mai eficientă a beneficiarilor de credite nebancaare prin atenuarea riscului de supra-îndatorare. Stipulări specifice în sensul protecției consumatorilor se regăsesc în Strategia de dezvoltare a pieței financiare nebancaare pe anii 2018–2022 și în **Planul** de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobate prin Legea nr. 129 din 13.07.2018. Totodată, acțiunile CNPFF sunt orientate spre supravegherea bazată pe prevenirea și gestiunea riscurilor și guvernarea bazată pe performanță.

Deși segmentul de creditare nebancaară este nesemnificativ în raport cu PIB-ul, înregistrând un grad de intermediere financiară de doar 3,2%, ponderea acestuia pe piața de creditare devine tot mai mare. În ultimii ani acesta a înregistrat o creștere dublă, datorită cererii sporite din partea consumatorilor și procedurii simplificate de accesare a creditelor Sectorul extern

Sectorul extern

Soldul contului curent al balanței de plăți, în semestrul I 2019, a înregistrat un deficit de 550,77 mil.USD, care s-a majorat cu 10,9% comparativ cu cel înregistrat în perioada similară a anului precedent. Deficitul contului curent, raportat la PIB, a constituit 10,6% (față de 10,1% în semestrul I 2018).

Soldul al balanței serviciilor a crescut comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 28,2%.

Contul de capital a înregistrat un sold negativ de 24,70 mil.USD. Soldul contului de capital a fost determinat de ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat (33,23 mil. dolari), în timp ce intrările de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale au constituit 8,53 mil. dolari.

Contul financiar, în I Semestrul al anului 2019, s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 669,17 mil.USD. Această creștere s-a datorat majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 373,83 mil.USD generate de tranzacțiile efective, concomitent cu scăderea netă a activelor financiare externe ale rezidenților cu 295,34 mil.USD.

Poziția investițională internațională în I Semestru și-a continuat tendința din perioadele precedente, înregistrând un sold net debitor de 4 552,53 mil.USD, ce s-a aprofundat cu 8,4% față de finele anului precedent.

Volumul transferurilor de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice în semestru I a. 2019, au fost în descreștere cu 7,9% comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent.

Evoluția comerțului exterior se temperează, deși exporturile de bunuri au avut un ritm de creștere mai mare decât importurile. În semestrul I 2019 exporturile s-au majorat cu 3,5%, iar importurile cu 2,6%.

Soldul negativ al **balanței comerciale** a constituit 1446 mil.USD, față de 1420,2 mil.USD în semestrul I 2018. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 48,5%, fiind mai mare cu 0,4 p.p. decât cel înregistrat în aceeași perioadă a anului 2018.

Mediul de afaceri

În T I 2019 numărul întreprinderilor înregistrate de Agenția Servicii Publice s-a majorat nesemnificativ cu 2,2% f.p.s.a.p. Potrivit datelor Agenției Servicii Publice, în T I 2019, în Registrul de stat, au fost trecute 1693 întreprinderi noi. Concomitent, în T I 2019, numărul întreprinderilor radiate a marcat o creștere semnificativă cu 26,2% f.p.s.a.p., constituind 2444 întreprinderi.

Totodată, în T I 2019 continuie tendința descrescătoare a numărului net de întreprinderi noi create f.p.s.a.p., numărul cărora s-a diminuat considerabil. Astfel, în perioada ianuarie-martie

2019, numărul întreprinderilor lichidate l-a depășit pe cel al întreprinderilor înregistrate cu -751 de unități.

Sectorul social

Situația demografică. În T II din 2019 persistă tendința de micșorare a numărului nașcuților-vii, decedaților, căsătoriilor, reducându-se în același timp și ratele natalității, mortalității și nupțialității. S-au majorat numărul divorțurilor și rata divorțialității. În interiorul țării a crescut numărul plecărilor atât din localități rurale, cât și din cele urbane, iar numărul sosirilor s-a majorat doar în localitățile urbane, în timp ce în cele rurale s-a redus, totodată numărul migrațiilor de muncă s-a majorat.

Piața forței de muncă. T II din anul 2019 este caracterizat de o majorare a numărului șomerilor și a populației economice inactice, precum și a ratei de șomaj, astfel având loc și o descreștere ușoară a populației economic active și a celei ocupate, precum și a ratelor de activitate și de ocupare. Grupul NEET în T II din anul 2019 a avut o pondere de 28,4% din populația din grupa de vârstă de 15-29 ani (în afară de populația plecată peste hotare la lucru sau în căutarea unui loc de muncă).

Remunerarea muncii. În T II din anul 2019 câștigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 7302,6 MDL, majorându-se cu 14,6% față de T II din anul 2018, iar în termeni reali – cu 9,5%. În sectorul bugetar salariul mediu lunar (6676,2 MDL) s-a majorat f.p.s.a.p. cu 19,9%, într-o mai mare măsură decât câștigul salarial mediu lunar din sectorul real (7535,6 MDL), care a crescut f.p.s.a.p. cu 12,8%. Cele mai bine plătite tipuri de activități economice sunt: Informații și comunicații (16056,6 MDL), Activități financiare și de asigurări (13834,4 MDL) și Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (12194,8 MDL).

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 iulie 2019 a constituit 700,9 mii persoane sau cu 13,8 mii persoane mai puțin comparativ cu 1 iulie 2018. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 iulie 2019 a constituit 1895,1 MDL, fiind în creștere cu 0,14% față de 1 iulie 2018. Pentru pensionari minimul de existență a constituie 1726,5 MDL.

Minimul de existență. Minimul de existență în Semestrul I din anul 2019 în medie pe lună la o persoană a constituit 2028,3 MDL, majorându-se cu 0,06% f.p.s.a.p. În orașele mari (mun. Chișinău și Bălți) minimul de existență a constituit 2205,0 MDL, mai mult cu 0,06% f.p.s.a.p. sau cu 10,5% mai mult comparativ cu alte orașe – 1994,7 MDL, cu 0,6% mai mult f.p.s.a.p., pentru mediul rural el a constituit 1971,7 MDL, mai mult cu 0,07% f.p.s.a.p. Valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă – 2181,5 MDL și, în special, bărbaților – 2355,8 MDL și la femei – 1985,5 MDL.

Capitolul I

PRODUȚIA¹

Produsul intern brut

Prima jumătate a anului 2019 a marcat o creștere a produsului intern brut, acesta înregistrând o valoare nominală de 90 889 mil. MDL în prețuri curente, ceea ce reprezintă o creștere cu 5,2% față de aceeași perioadă a anului precedent.

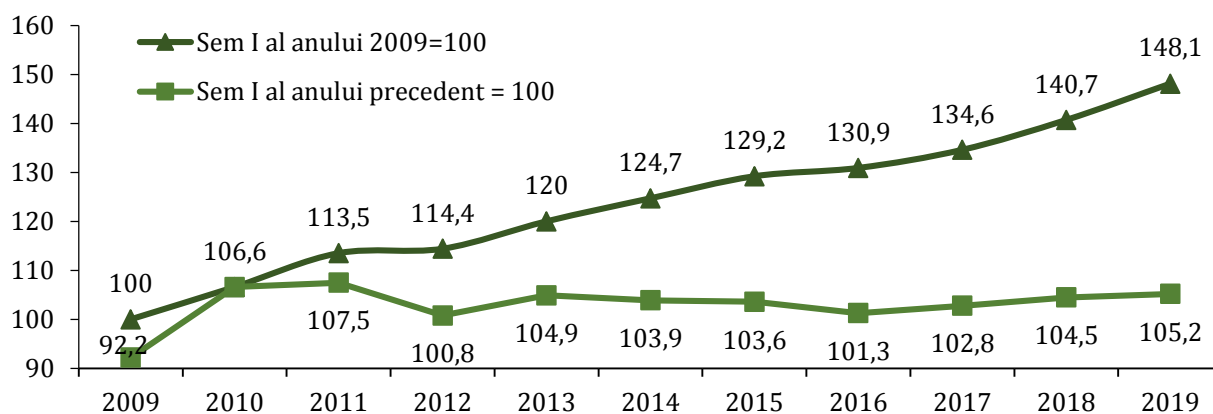

Figura 1.1. Evoluția PIB-ului, ianuarie-iunie 2009-2019, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

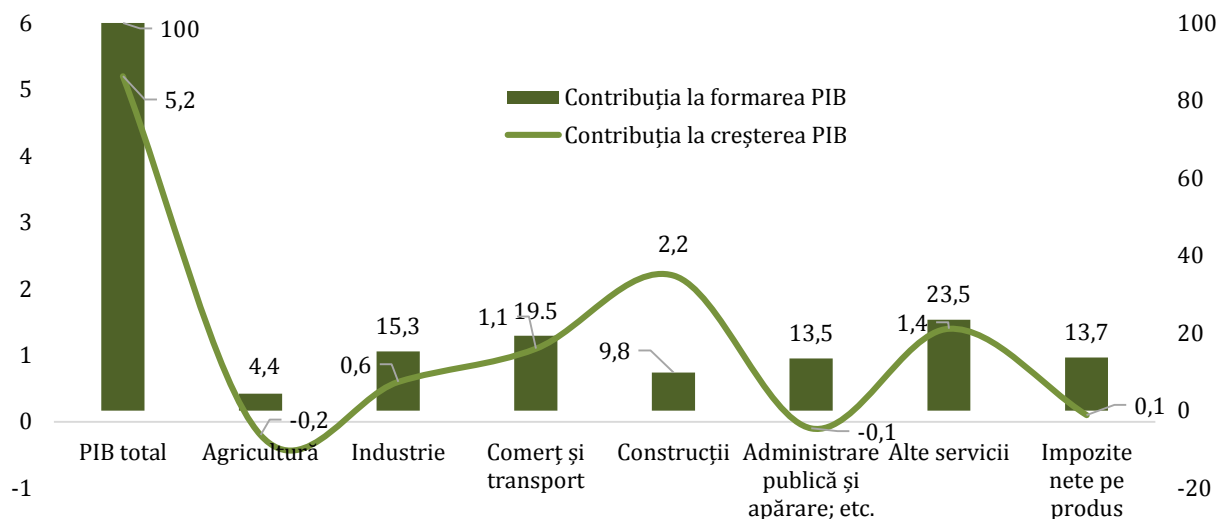
Conform *categoriilor de resurse*, principalele activități care au contribuit la creșterea PIB-ului au fost următoarele:

- Construcțiile – cu o pondere la formarea PIB de 9,8%, au contribuit la creșterea acestuia cu 2,2% și o creșterea a VAB cu 26,7% f.p.s.a.p.
- Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică având o pondere de 19,5% la formarea PIB, au contribuit la creșterea acestuia cu 1,1% și la majorarea VAB cu 5,7% f.p.s.a.p.
- Industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare – cu o pondere de 15,3% la formarea PIB, au contribuit la creșterea acestuia cu 0,6% și la majorarea VAB cu 3,6% f.p.s.a.p.
- Informațiile și comunicațiile dețin o pondere de 5,5% la formarea PIB, contribuie la creșterea acestuia cu 0,5% și la majorarea VAB cu 10,0%.

Contribuții negative la creșterea PIB în perioada dată au înregistrat agricultura cu -0,2% cu o pondere la formarea PIB de 4,4%, precum și administrația publică și apărarea; asigurările sociale obligatorii; învățământ; sănătate și asistență socială cu o contribuție negativă la reducerea PIB cu -0,1%, având o pondere de 13,5%.

¹ Analiza este prezentată fără datele întreprinderilor și organizațiilor din partea stângă a Nistrului și mun. Bender, pe baza statisticilor oficiale, elaborate de către Biroul Național de Statistică. În unele cazuri, special menționate, sunt prezentate datele disponibile vizând regiunea transnistreană, difuzate de către organul de statistică din regiune.

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

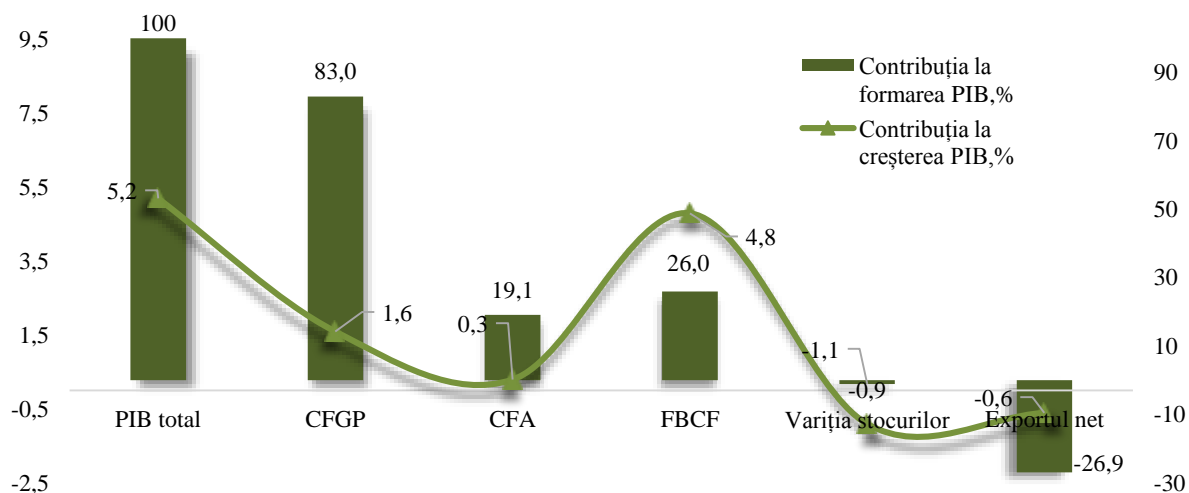

Figura 1.2. Contribuția componentelor de resurse la formarea PIB în sem. I 2019 și la creșterea acestuia față de sem. I 2018, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

Impozitele nete pe produse în perioada respectivă au crescut cu 1,0% comparativ cu perioada similară a anului 2018, însumând o pondere de 13,7% din PIB și au contribuit la creșterea lui cu 0,1%.

Conform *categoriilor de utilizări*, aportul cel mai semnificativ în perioada dată comparativ cu cea a anului precedent a fost adus de către formarea brută de capital fix care a înregistrat o creștere a volumului cu 20,3% f.p.s.a.p., astfel având o pondere de 26,0% la formarea PIB-ului și contribuind la creșterea lui cu 4,8% și consumul final al gospodăriilor populației care a crescut cu 1,8% f.p.s.a.p., astfel contribuind la formarea PIB-ului cu 83,0% și la creșterea lui cu 1,6%.

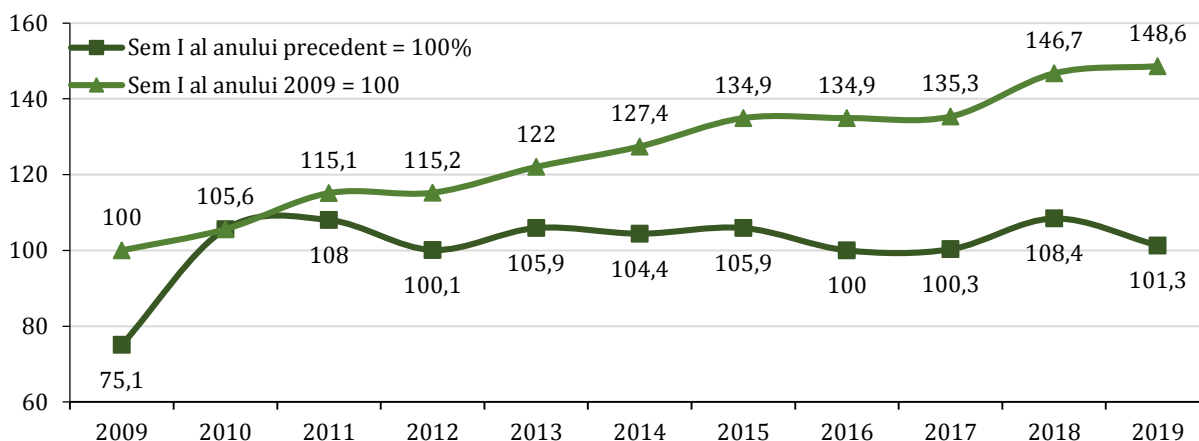
Figura 1.3. Contribuția componentelor pe categorii de utilizări la formarea și creșterea PIB în ianuarie-iunie 2019 față de perioada ianuarie-iunie 2018, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

Impactul negativ (-0,6%) asupra PIB-ului l-a avut exportul net, ca rezultat al contribuției mai semnificative a importurilor de bunuri și servicii (60,2%) asupra exporturilor de bunuri și servicii (33,3%).

Industria

După creșterea impunătoare din anul 2018, producția industrială își menține oarecum creșterea, însă deja în ritmuri mai modeste, astfel pentru semestrul I 2019 marcând o sporire cu 1,3% f.p.s.a.p. Rezultatul dat s-a datorat, în primul rând, celei mai impunătoare ramuri ale industriei și anume industriei prelucrătoare, ce a notat o creștere cu 1,2% f.p.s.a.p., fiind urmată de industria extractivă cu o creștere semnificativă cu 13,9% f.p.s.a.p. și prelucrarea și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat +0,5% f.p.s.a.p.

Figura 1.4. Indicii producției industriale în ianuarie-iunie 2009-2019, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

În cadrul industriei prelucrătoare, cele mai mari creșteri au fost înregistrate în "Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor" (+61,7%), "Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații" (+21,8%), "Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice" (+18,5%), "Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor" (+17,6%) și "Industria metalurgică" (+15,4%). Însă, cele mai vizibile reduceri au fost observate în cadrul "Fabricării de mașini, utilaje și echipamente n.c.a." (-23,0%), "Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor" (-21,7%), "Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice" (-12,2%), "Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor" (-10,5%) și "Fabricarea produselor textile" (-9,9%).

Tabelul 1.1. Activitatea sectorului industrial în ianuarie - iunie 2019

	Ian.-iun. 2019 față de ian.- iun. 2018
INDUSTRIE - TOTAL	101,3
INDUSTRIA EXTRACTIVA	113,9
INDUSTRIA PRELUCRATOARE, din care:	101,2
Industria alimentara	95,6
Fabricarea băuturilor	100,9
Fabricarea produselor de tutun	C
Fabricarea produselor textile	90,1
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte	91,3

TENDINȚE ÎN ECONOMIA MOLDOVEI

	Ian.-iun. 2019 față de ian.- iun. 2018
Tăbăcirea și finisarea pieilor; fabricarea articolelor de voiaj și marochinărie, harnașamentelor și încălțăminte; prepararea și vopsirea blănurilor	78,3
Prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite	102,4
Fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie	97,8
Tipărire și reproducerea pe suporturi a înregistrărilor	89,5
Fabricarea produselor de cocserie și a produselor obținute din prelucrarea țiteiului	C
Fabricarea substanțelor și a produselor chimice	103,7
Fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice	111,7
Fabricarea produselor din cauciuc și mase plastice	118,5
Producția altor produse din minerale nemetalifere	93,1
Industria metalurgică	115,4
Industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații	121,8
Fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice	87,8
Fabricarea echipamentelor electrice	94,1
Fabricarea de mașini, utilaje și echipamente n.c.a.	77,0
Fabricarea autovehiculelor, a remorcilor și semiremorcilor	161,7
Fabricarea altor mijloace de transport	C
Fabricarea de mobilă	109,6
Alte activități industriale n.c.a.	107,2
Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor	117,6
PRODUCȚIA ȘI FURNIZAREA DE ENERGIE ELECTRICĂ ȘI TERMICĂ, GAZE, APĂ CALDĂ ȘI AER CONDITIONAT	100,5

C = Date confidențiale (mai puțin de 3 unități raportoare)

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

Agricultura

În primul semestru al anului 2019, producția globală agricolă a atins cifra de 5235,3 mil. MDL (prețuri curente), o valoare mai mică cu 4,2% (în prețuri comparabile) comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Această reducere a fost înregistrată ca rezultat al micșorării producției vegetale cu 8,8% și respectiv, a producției animaliere cu 3,2% f.p.s.a.p.

Suprafața însămânțării în gospodăriile de toate categoriile a **producției vegetale** în perioada respectivă a fost redusă cu 1,8% f.p.s.a.p., constituind 1512,0 mii ha. Doar suprafețele însămânțărilor cu culturi de cartofi, legume și bostănoase în perioada dată au înregistrat creșteri cu 20,7% f.p.s.a.p., restul culturilor având reduceri ce țin de suprafața însămânțărilor și anume cereale și leguminoase pentru boabe (ce deține o cotă de 62,7% din totalul suprafețelor însămânțate) s-a redus cu 2,4% f.p.s.a.p., culturi tehnice – o reducere de 1,5% f.p.s.a.p. și culturi pentru nutreț – o diminuare de 15,7% f.p.s.a.p.

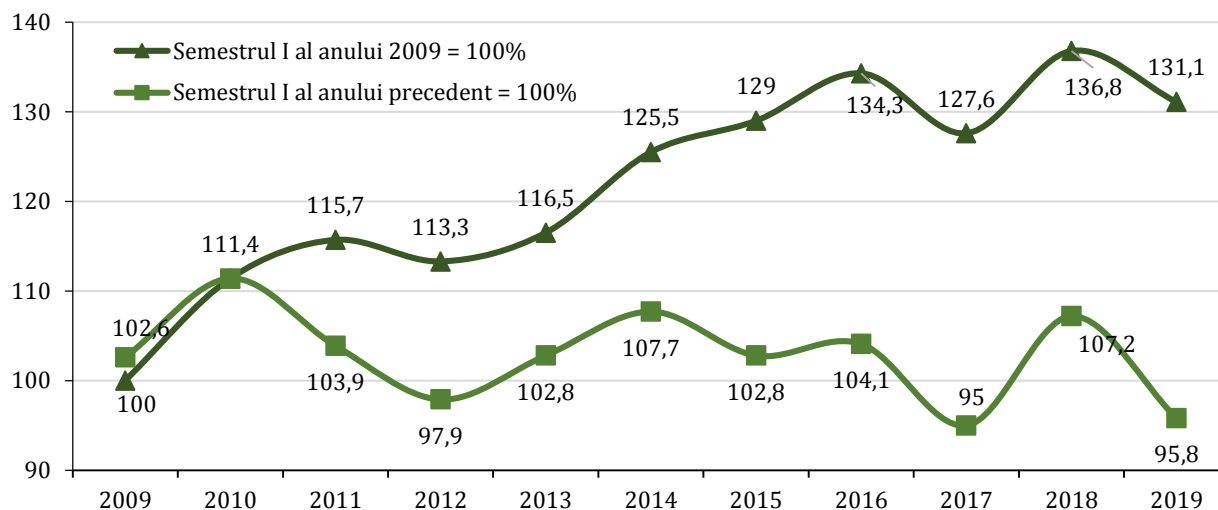

Figura 1.5. Evoluția producției agricole în ianuarie-iunie 2009-2019, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

În sectorul zootehnic, **producția agricolă** înregistrează creșteri doar la producția de ouă, care în perioada respectivă a înregistrat creșteri cu 7,5% f.p.s.a.p. ca rezultat al creșterii producției de ouă atât în întreprinderile agricole (+3,4%), cât și în gospodăriile populației (+11,3%). Restul producției însă, înregistrează reduceri, astfel producția (creșterea) vitelor și păsărilor (în masă vie) s-a diminuat cu 3,1% f.p.s.a.p. și producția de lapte s-a redus cu 7,5% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.2 Producția animalieră pe principalele tipuri, în perioada ianuarie - iunie 2019

	Total	în % față de ian. - iun. 2018
Producția (creșterea) vitelor și păsărilor (în masă vie) - total, mii tone din care:	83,4	96,9
întreprinderile agricole	42,5	100,6
gospodăriile populației	40,9	93,4
Lapte - total, mii tone din care:	187,2	92,5
întreprinderile agricole	11,8	102,5
gospodăriile populației	175,4	91,9
Ouă - total, mil. buc. din care:	354,9	107,5
întreprinderile agricole	157,4	103,4
gospodăriile populației	197,5	111,3

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

Transportul

În prima jumătate a anului 2019, volumul mărfurilor transportate pe toate tipurile de transport a atins cifra de 8253,4 mii tone, o cifră net superioară celei a anului precedent cu 6,6%. De asemenea, și parcursul total de mărfurilor în perioada respectivă s-a mărit cu 10,3%, astfel atingând cifra 2394,5 mil. tone-km. Rezultatul respectiv se datorează transportării mărfurilor pe cale rutieră, care deține o cotă de aproximativ 71,3% din totalul mărfurilor transportate și care în perioada dată a crescut cu 9,7%, pe cale fluvială cu o creștere cu 8,4% și pe cale aeriană, ce s-a mărit cu 38,7% f.p.s.a.p. Doar transportarea mărfurilor pe cale feroviară care deține o cotă de 27,9% din totalul mărfurilor transportate în perioada dată a înregistrat diminuări cu 0,6% f.p.s.a.p.

Tabelul 1.3. Volumul mărfurilor transportate pe parcursul anului 2019

	Ianuarie - iunie 2019	în % față de sem I 2018	Cota din totalul mărfurilor transportate
Mărfuri transportate - total, mii tone	8253,4	106,6	100,00
din care, pe modul de transport:			
- feroviar	2307,3	99,4	27,9
- rutier	5887,5	109,7	71,3
- fluvial	57,8	108,4	0,7
- aerian	0,8	138,7	0,01

Sursa: Calculele autorului în baza datelor Biroului Național de Statistică.

De asemenea, și numărul de pasageri transportați în perioada ianuarie - iulie 2019 a crescut comparativ cu perioada precedentă cu 2,4%, astfel însumând cifra de 51417,9 mii de pasageri transportați. Cel mai impunător mod de transport ales de către 49956,7 mii pasageri este prin intermediul autobuzelor și microbuzelor, care în perioada dată a avut o creștere cu 2,7% f.p.s.a.p. De o creștere cu 5,4% se bucură și tipul de transport fluvial, însă deplasarea cu ajutorul modului de transport feroviar și aerian în perioada dată s-a redus cu 15,7% și 0,8%, respectiv.

Investiții în active imobilizate

În perioada ianuarie-iunie 2019, investițiile în active imobilizate au atins cifra de 9154,2 mil. MDL, astfel marcând o creștere semnificativă cu 26,8% (prețuri comparabile) față de perioada similară a anului precedent. Rezultatul dat se datorează, în *mare* parte, investițiilor în imobilizările corporale, care constituind aproximativ 97,5% sau 8922,4 mil. MDL din totalul investițiilor în active imobilizate în perioada respectivă au crescut cu 26,2% f.p.s.a.p. În același timp, investițiile în active necorporale în perioada dată s-au majorat semnificativ cu 54,5% față de ianuarie-iunie 2018, astfel atingând cifra de 231,8 mil. MDL.

În cadrul investițiilor corporale, cea mai mare pondere de 33,5% din totalul investițiilor în active imobilizate o au investițiile în mașini, utilaje și instalații de transmisie care în perioada respectivă au avut o creștere cu 20,0% f.p.s.a.p. astfel *însumând* 3070,9 mil. MDL. Însă, cel mai mare salt l-au avut investițiile în construcții ingineresti, ce au înregistrat o creștere cu 40,8% f.p.s.a.p., astfel atingând o cotă de 16,3% din totalul investițiilor în active imobilizate.

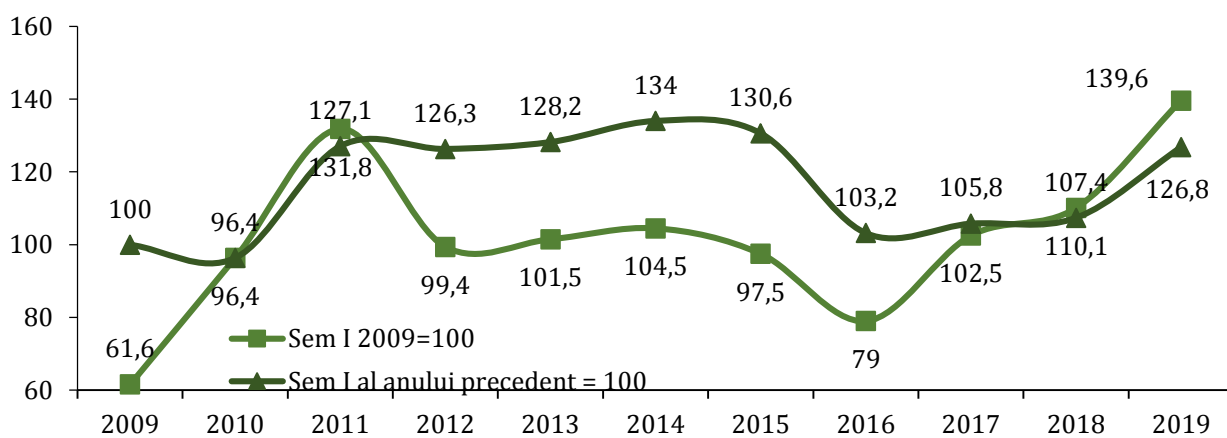

Figura 1.6. Evoluția volumului investițiilor în active imobilizate în ianuarie-iunie 2009-2019, %

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

Principala sursă de finanțare, ca de obicei, o reprezintă mijloacele proprii ale investitorilor, cu o cotă de 64,6% din totalul investițiilor în active imobilizate, ce în perioada dată au avut o creștere cu 17,2% f.p.s.a.p. Însă cea mai semnificativă creștere a investițiilor în perioada dată a fost înregistrată din partea investitorilor străini, care, cu toate că dețin o cotă doar de 6,0% din totalul surselor de finanțare, au sporit cu 84,7% f.p.s.a.p., fiind urmate de investițiile din partea bugetului de stat cu o creștere de 55,1% și o cotă de 6,7% și din partea bugetelor unităților administrativ-teritoriale cu o creștere cu 45,7% și o pondere de 5,8%.

Tabelul 1.4. Investiții în active imobilizate divizate pe surse de finanțare în ianuarie-iunie 2019

	Realizări, mil. lei	În % față de:	
		ianuarie-iunie 2018	total
Investiții în active imobilizate - total	9154,2	126,8	100
din care, finanțate din contul:			
bugetului de stat	614,8	155,1	6,7
bugetelor unităților administrativ-teritoriale	535,0	145,7	5,8
mijloacelor proprii	5912,1	117,2	64,6
creditelor și împrumuturilor interne	896,1	144,2	9,8
surselor din străinătate	549,6	184,7	6,0
altor surse	646,6	130,7	7,1

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

Comerțul și alte servicii destinate pieței

În perioada ianuarie – iunie a anului 2019, cifra de afaceri din *comerțul cu amănuntul* (cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete) s-a bucurat de o creștere de 17,0% (în prețuri comparabile) comparativ cu perioada similară a anului 2018.

Cifra de afaceri din *comerțul cu ridicata* (cu excepția comerțului cu autovehicule și motociclete) în semestrul I 2019 s-a majorat cu 17,1% (în prețuri curente), comparativ cu aceeași perioadă a anului 2018.

Cifra de afaceri pentru *serviciile de piață* prestate populației în perioada corespunzătoare au înregistrat o creștere sporită cu 19,0% (în prețuri comparabile) față de perioada similară a anului 2018, iar cifra de afaceri pentru serviciile de piață prestate, în principal, întreprinderilor în ianuarie-iunie 2019 a crescut cu 10,8% (în prețuri curente), comparativ cu perioada similară din anul 2018.

Cifra de afaceri din *comerțul cu autovehicule și motociclete* în aceeași perioadă a înregistrat cea mai semnificativă creștere - cu 23,3% (în prețuri curente), comparativ cu aceeași perioadă a anului 2018.

Turismul

În primul semestru al anului 2019 prin intermediul agențiilor de turism și al tur operatorilor au fost acordate servicii pentru 151,6 mii de turiști și excursioniști. Această cifră a depășit cu 12,2%

valoarea înregistrată în perioada similară a anului precedent. Rezultatul dat s-a datorat creșterii a celor trei tipuri de turism, însă în mod diferit și anume, turismul intern a crescut cu 23,0% f.p.s.a.p., turismul emițător cu 11,3% și turismul receptor cu 1,1%.

Tabelul 1.5. Turiști și excursioniști participanți la turism organizat prin intermediul agențiilor de turism și a turoperatorilor

	turiști și excursioniști în perioada ianuarie- iunie 2019	% față de ianuarie- iunie 2018
TOTAL	151586	112,2
Turism receptor (primirea cetățenilor străini în țară)	8 408	101,1
Turism emițător (deplasarea rezidenților Republicii Moldova în străinătate)	121 215	111,3
Turism intern (deplasarea rezidenților RM prin interiorul țării, în scop turistic)	21 963	123,0

Sursa: Datele Biroului Național de Statistică.

Din totalul turiștilor receptori ce au vizitat Republica Moldova prin intermediul agențiilor de turism și a tur operatorilor, 83,1% au fost cu scop de odihnă, recreere și agrement, 14,2% cu scop de afaceri și 2,7% cu scop de tratament. Nerezidenții care au vizitat țara în perioada respectivă au fost predominant din asemenea țări ca România (17,2%), Austria (13,8%), Germania și Ucraina (câte 8,6%), Federația Rusă (6,4%).

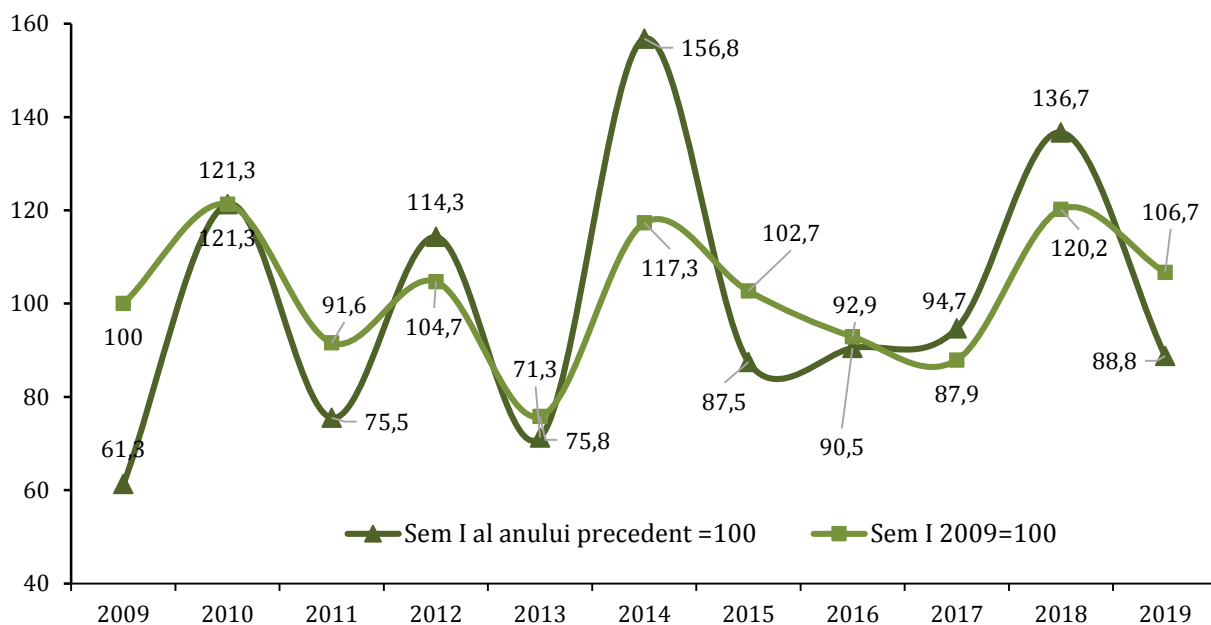
Circa 121,2 mii turiști (97,7% din totalul turismului emițător de turiști și excursioniști din Republica Moldova) care au profitat de serviciile agențiilor de turism și a tur operatorilor au plecat peste hotare cu scop de odihnă, recreere și agrement, principalele locuri de destinație fiind: Turcia (30,2%), Bulgaria (22,2%), România (17,1%), Egipt (10,1%), Grecia (6,0%), Ucraina (4,6%).

Turismul intern în perioada respectivă a înregistrat o creștere cu 23,0% comparativ cu perioada similară a anului precedent, însumând 21 963 turiști și excursioniști. Deplasarea în scopul turismului intern a fost în principal organizată de tur operatorii din municipiul Chișinău (60,7%), regiunile de dezvoltare Centru (19,9%) și Sud (19,3%).

Activitatea industrială și investițională în raioanele din stânga Nistrului și mun. Bender¹

Cu toate că majoritatea ramurilor ale industriei aflate în Regiunea din partea stângă a Nistrului în semestrul I au înregistrat creșteri, volumul producției industriale în ansamblu s-a diminuat cu 11,2%. Principalul motiv a fost cauzat de reducerea semnificativă a siderurgiei cu 36,9%, care în Sem I al anului 2019 înregistrează o cotă de 25,3%, fiind urmată de industria de prelucrare a lemnului cu o reducere de 11,6%, industria ușoară (-7,3%) și industria tipografică (-3,8%).

¹ Conform datelor organului de statistică din regiunea transnistreană: <http://mer.gospmr.org/gosudarstvennaya-sluzhba-statistiki/informacziya/o-soczialno-ekonomicheskom-polozhenii-pmr.html>

Figura 1.7. Dinamica anuală a indicelui producției industriale, sem. I 2009-2019 (%)

Sursa: Elaborată de autor în baza datelor Organului oficial de statistică din regiunea transnistreană.

De asemenea, au crescut și investițiile în *imobilizările corporale* cu 29,9%, comparativ cu ianuarie – iunie 2018, ca rezultat al creșterii investițiilor în lucrările de construcții și montaj (ce dețin o cotă de 22,5%) cu 48,8% f.p.s.a.p., pe când investițiile în mașini, utilaje și mijloace de transport (ce dețin o cotă de 74,3%) s-au redus cu 7,1% f.p.s.a.p.

Agricultura în semestrul I comparativ cu perioada similară a anului precedent, a înregistrat o reducere de 5,0% ca rezultat al diminuării producției vegetale cu 12,5%. Însă, în același timp, producția animalieră a crescut cu 3,2% f.p.s.a.p.

La capitolul *transporturi* este înregistrată o creștere cu 36,6% față de perioada similară a anului 2018 a volumului de mărfuri transportate, cât și creșterea parcursului total de mărfuri în perioada dată cu 27,0%. Transportarea de pasageri a avut creșteri modeste cu doar 1,7% f.p.s.a.p.

Comerțul în principal prestat populației în perioada respectivă a înregistrat o creștere de 5,1% f.p.s.a.p., ca rezultat al sporirii cifrei de afacere a comerțului cu amănuntul cu 5,2%, a creșterii cifrei de afacere a comerțului cu produse alimentare cu 2,3% și a majorării cifrei de afaceri pentru serviciile prestate populației cu 4,9% f.p.s.a.p.

Capitolul II PREȚURI, RATE DE SCHIMB ȘI POLITICA MONETARĂ

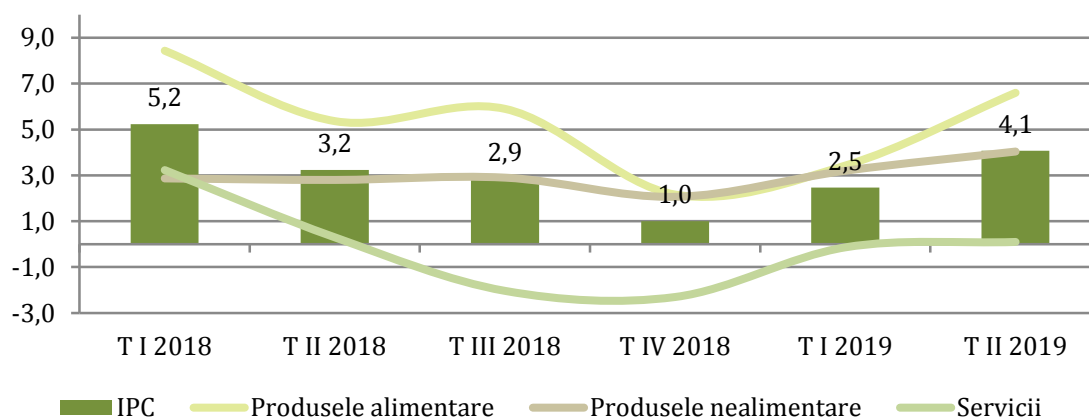
2.1 PREȚURI ȘI RATE DE SCHIMB

Prețuri

Rata medie anuală a inflației în semestrul I, 2019 s-a menținut sub limita inferioară a coridorului de variație a țintei, stipulate în Strategia politicii monetare pe termen mediu și a constituit 3,3% f.p.s.a.p., evoluțiile lunare oferind semnale de creștere a acestui indicator în viitorul apropiat. În semestrul I, 2019 componentele IPC au înregistrat următoarele valori: produsele alimentare – 5,02%, produsele nealimentare – 3,62%, serviciile – (-0,02)% f.p.s.a.p.

Trendul ascendent al ritmului de creștere a prețurilor s-a stabilit de la începutul anului curent și este determinat în mare măsură de cererea agregată proinflaționistă, ca urmare a reformelor din sectorul bugetar operate la sfârșitul anului precedent.

În trimestrul II, 2019 ritmul de creștere a IPC a fost de 4,1%, în creștere față aceeași perioadă a anului precedent cu 0,9p.p. Pentru componentele IPC în lunile aprilie-iunie 2019 s-au înregistrat următoarele evoluții: produse alimentare – 6,6%, produse nealimentare – 4,0%, servicii – 0,1% f.p.s.a.p. Majorarea IPC s-a produs în special pe seama intensificării presiunilor inflaționiste din partea produselor alimentare, pe fundalul unor condiții agrometeorologice adverse din anul precedent, precum și deprecierea monedei naționale și sporirea cererii agregate.

Figura 2.1.1. Ritmul anual de creștere a IPC și a componentelor sale, %

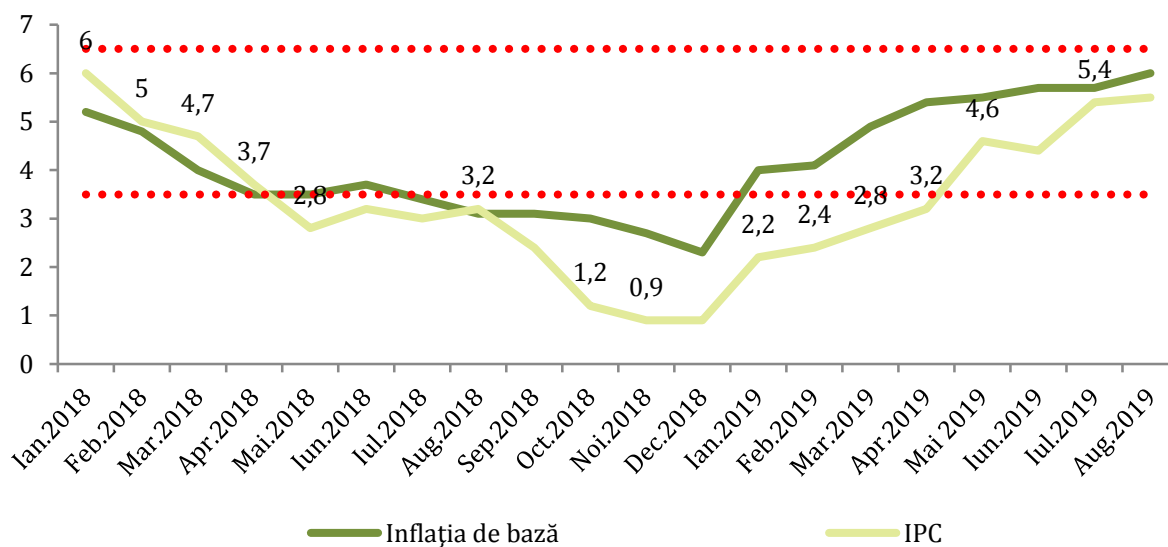
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În trimestrul II, 2019 prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 6,6% ceea ce reprezintă o accelerare a ritmului de creștere cu 1,2 puncte procentuale față de nivelul înregistrat în trimestrul II al anului precedent (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, s-au produs următoarele majorări: în aprilie – 4,5%, în mai – 8%, în iunie – 7,3%). În trimestrul II al anului 2019 f.p.s.a.p., au crescut prețurile la unele legume, așa ca ceapa cu 110,5%, cartofii – 62,5%, varza cu 21,4%, tomate cu 31% etc. În schimb, au scăzut prețurile la fructele proaspete cu 4,9%, în special pe contul strugurilor prețul la care a scăzut în perioada vizată cu 39,7% f.p.s.a.p.

Prețurile la produsele nealimentare în trimestrul II, 2019 s-au majorat cu 4% f.p.s.a.p., valoarea indicatorului dat sporind cu 1,2p.p. față de aceeași perioadă a anului 2018 (în expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, creșterile au fost de: 3,7% în aprilie, de 4% în mai și de 4,4% în iunie). Similar trimestrului precedent, au înregistrat creșteri de preț majoritatea produselor nealimentare, cu excepția televizoarelor și medicamentelor. Cele mai mari majorări de preț au fost înregistrate la: țigări – cu 37,7%, inventar pentru sport și odihnă – 8,6%, țesături – 6,1% etc. Prețurile la produsele nealimentare au crescut pe seama majorării prețurilor la produsele reglementate precum și schimbărilor realizate în politica fiscală ce au condus la majorarea accizelor unor produse.

O creștere ușoară au înregistrat și prețurile la servicii. În trimestrul II al anului 2019 prețurile la servicii au crescut cu 0,1% f.p.s.a.p și cu 0,2p.p. sub nivelul indicatorului respectiv în anul 2018. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent prețurile la servicii au avut următoarea evoluție: în aprilie – 0,5%, în mai – 0,1% și în iunie – minus 0,3%. În perioada de referință, comparativ cu trimestrul II al anului precedent creșteri semnificative de preț au fost înregistrate în special pentru serviciile în turism – cu 12,5%, la educație și învățământ – 10%, la transportul de pasageri aerian – 10,8%. Scăderi de preț au înregistrat serviciile comunal-locative cu 3,5% în special la energia electrică cu 9,9%.

Rata inflației de bază în trimestrul II, 2019 a devansat ușor IPC pentru aceeași perioadă și a constituit 5,5% f.p.s.a.p. fiind în creștere cu 2p.p. Similar IPC pe în prima jumătate a anului 2019 inflația de bază s-a menținut pe trend ascendent, fiind susținută de deprecierea cursului real de schimb a monedei naționale față de principalele valute de referință precum și de cererea internă excesivă.

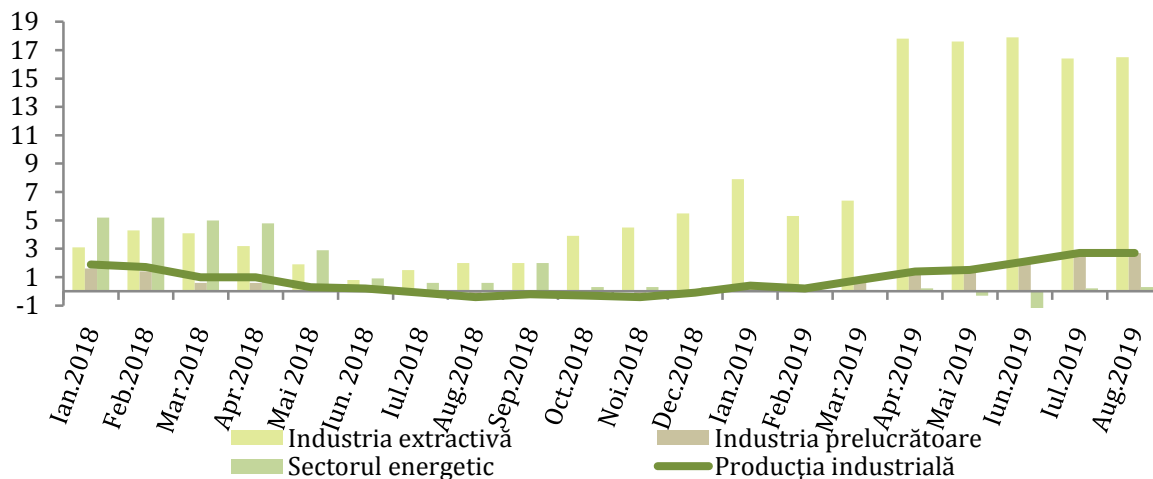

Figura 2.1.2. Ritmul anual de creștere al IPC și inflației de bază, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent, ritmul de creștere a inflației de bază a înregistrat următoarele majorări: în aprilie – 5,4%, în mai – 5,5% și în iunie – 5,7%. Traectoria ascendentă a ratei anuale a inflației de bază de la începutul anului curent a fost determinată de modificările în politica bugetar-fiscală, deprecierea monedei naționale și presiunile inflaționiste din partea cererii agregate, alimentate de sporirea veniturilor disponibile ale gospodăriilor casnice.

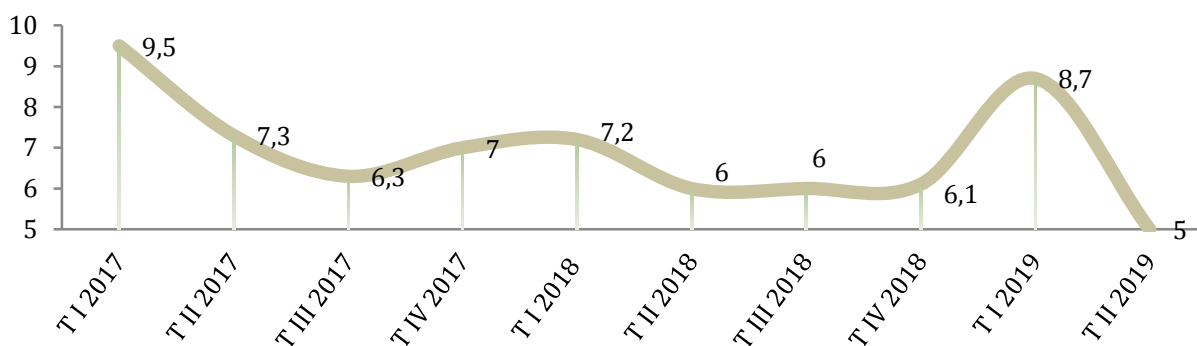
În trimestrul II al anului 2019 prețurile producției industriale au crescut ușor cu 1,7% f.p.s.a.p. ceea ce reprezintă o accelerare a ritmului de creștere cu 1.2p.p. În ramurile industriei s-au înregistrat următoarele majorări f.p.s.a.p.: industria extractivă – 17,8%, industria prelucrătoare – 1,6%, sectorul energetic – minus 0,6%. Accelerarea creșterii prețurilor producției industriale în prima jumătate a anului 2019 a fost determinată de creșterea prețurilor în industria prelucrătoare, în special industria alimentară și industria extractivă.

Figura 2.1.3. Ritmul anual de creștere a prețurilor producției industriale și a componentelor sale, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

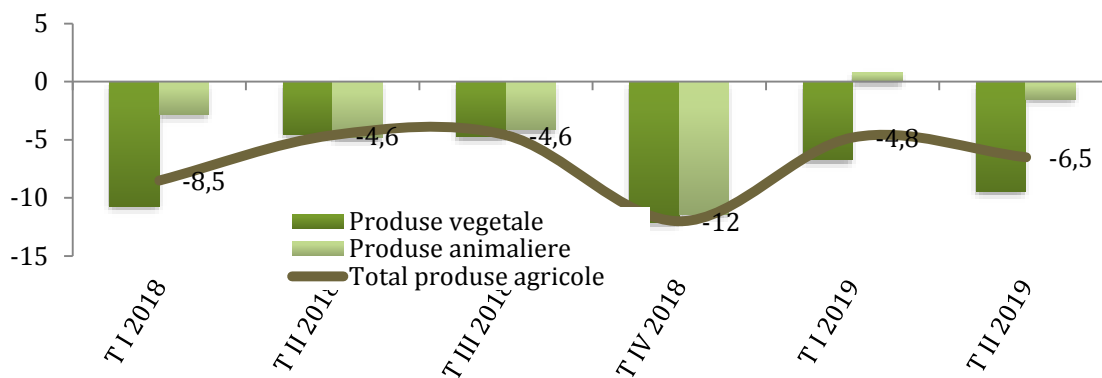
Evoluția ratei anuale a prețurilor producătorilor în construcții în prima jumătate a anului 2019 s-a caracterizat printr-o volatilitate sporită. În trimestrul II, 2019 ritmul de creștere al prețurilor în construcții, s-a diminuat față de nivelul înregistrat în perioada similară a anului precedent cu 1 p.p. și a constituit 5%.

Figura 2.1.4. Ritmul anual de creștere a prețurilor producătorilor în construcții, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Trendul descendent al prețurilor la produsele agricole se menține și în prima jumătate a anului 2019. Rata anuală a prețurilor producătorului la produsele agricole în trimestrul II, 2019 a constituit minus 6,5% față de perioada similară a anului precedent. La diminuarea prețurilor la produsele agricole au contribuit atât produsele vegetale, a căror prețuri s-au redus cu 9,4% f.p.s.a.p. atât și prețurile la produsele animaliere care au înregistrat o descreștere de 1,5%, comparativ cu perioada similară a anului trecut. Scăderea prețurilor la produsele agricole subminează contribuția acestui sector în economia țării.

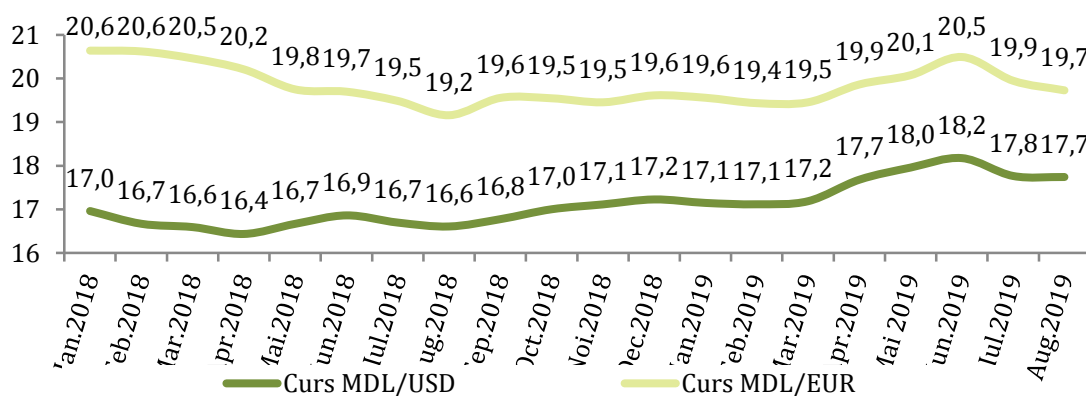

Figura 2.1.5. Ritmul anual de creștere a prețurilor la produsele agricole, %
Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

În prima jumătate a anului 2019 pe un trend descendent s-au menținut și prețurile la combustibili. În trimestrul II a.2019 rata anuală a prețurilor la combustibili a fost de 3,2%, cu 4,2p.p. sub nivelul indicatorului respectiv pentru aceeași perioadă a anului precedent. În expresie lunară, comparativ cu perioada similară a anului precedent indicii prețurilor la combustibili au înregistrat următoarele valori: în aprilie – 3,3%, în mai – 2,9% și în iunie – 3,3%).

Rate de schimb

În primul semestru al anului 2019 a cursul de schimb a monedei naționale față de principalele valute de referință a manifestat o tendință general crescătoare. Per ansamblu, în semestrul I, 2019 leul s-a depreciat în raport cu dolarul SUA cu 5,1 la sută în termeni nominali și iar față de euro moneda națională s-a apreciat cu 2 la sută în termeni nominali față de perioada similară a anului precedent.

Figura 2.1.6. Evoluția cursului nominal de schimb mediu lunar al MDL comparativ cu USD și EUR

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În trimestrul II, 2019 cursul mediu nominal de schimb față de principalele valute de referință a fost de 17,9 MDL/USD și 20,1 MDL/EUR, depreciindu-se comparativ cu perioada similară a anului precedent cu 7,7% față de dolarul SUA și cu 1,3% față de moneda unică europeană. În expresie lunară, cursul mediu de schimb al leului față de dolarul SUA în decursul trimestrului II, 2019 a fost de 17,7 MDL/USD în luna aprilie, 18,0 MDL/USD în mai și 18,2 MDL/USD în luna iunie. Cursul mediu de schimb al monedei naționale față de moneda unică europeană a înregistrat valori de: 19,9 MDL/EUR în aprilie, 20,1 MDL/EUR în mai și în iunie – 20,5 MDL/EUR. Deprecierea cursului nominal de schimb în trimestrul II, 2019 a determinat devalorizarea monedei naționale și în termeni reali

cu 5,4% față de USD (comparativ cu perioada similară a anului trecut) și diminuarea accentuată a ritmului de apreciere care a constituit 0,3% față de moneda Euro comparativ cu p.s.a.p.

2.2. POLITICA MONETARĂ

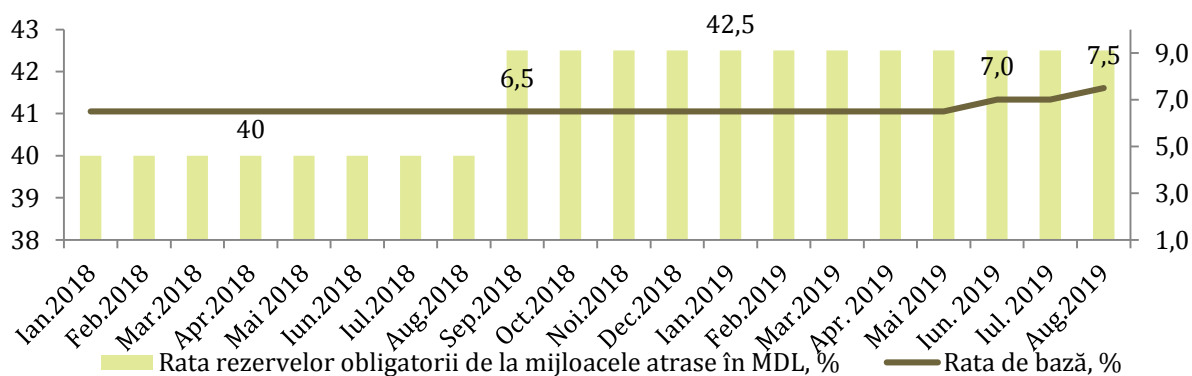
Politica monetară promovată de Banca Națională a Moldovei în prima jumătate a anului 2019 a fost influențată de amplificarea anticipațiilor inflaționiste a economiei moldovenești, urmărind să asigure menținerea ratei anuale a inflației în limitele coridorului de variație a țintei staționare, într-o manieră care să sprijine creșterea economică inclusiv, prin consolidarea încrederii și a activității de creditare.

Instrumentele politicii monetare

În trimestrul II, 2019 BNM a înăsprit ușor condițiile politicii monetare: rata dobânzii de politică monetară a fost majorată în luna iunie de la nivelul de 6,5 la sută la 7,0 la sută, amplitudinea coridorului simetric format în jurul său de ratele dobânzilor la facilitățile permanente a rămas nemodificată (± 3 puncte procentuale). În așa mod rata dobânzii la creditele overnight a sporit până la 10% iar rata dobânzii la depozitele overnight – 4%. În condițiile accelerării ritmurilor inflaționiste, la începutul trimestrului III 2019, BNM a intervenit prin noi majorări a ratelor de politică monetară, cu 0,5 p.p.

Rezervele obligatorii

În scopul gestionării lichidității excesive de pe piața monetară BNM a menținut în prima jumătate a anului 2019 neschimbată rata rezervelor obligatorii din mijloace atrase în lei moldovenești și în valută neconvertibilă, la nivelul de 42,5 la sută iar rata rezervelor obligatorii de la mijloacele atrase în valute convertibile, la nivelul de 14 la sută. În luna iulie 2019, BNM a adoptat o nouă majorare a ratei rezervelor obligatorii la mijloacele atrase în valute convertibile, *aceasta* a fost majorată până la 17%. Majorarea are drept scop descurajarea intermedierei financiare în valută.

Figura 2.2.1. Evoluția ratelor la instrumentele de politică monetară ale Băncii Naționale a Moldovei

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Operațiunile de piață deschisă și facilitățile permanente

În trimestrul II al anului 2019, BNM a continuat să absoarbă excedentul net de lichiditate din sistemul bancar prin vânzarea de CBN-uri și intermediul facilității de depozit. Pe parcursul trimestrului II, 2019 soldul mediu lunar al operațiunilor de sterilizare s-a situat la un nivel inferior perioadei similare a anului precedent (în descreștere cu 3,2 mld.MDL) și a constituit 8,27 mld.MDL. Cel mai înalt sold a fost înregistrat în luna iunie 2018, când soldul mediu zilnic al vânzărilor de CBN-uri a fost – 4,98 mld. MDL.

În trimestrul II al anului 2019 comparativ cu perioada similară a anului precedent, solicitările de depozite "overnight" s-au redus ușor, soldul mediu zilnic constituind pentru lunile aprilie, mai și iunie 2019 – 245,1 mil.MDL, 416,5 mil.MDL și 201,4 mil.MDL, corespunzător. În această perioadă din partea băncilor comerciale solicitări de credite "overnight" de la BNM au parvenit în lunile mai și iunie, soldul mediu zilnic constituind cca 3,8 mil.MDL.

Intervențiile pe piața valutară și rezervele oficiale

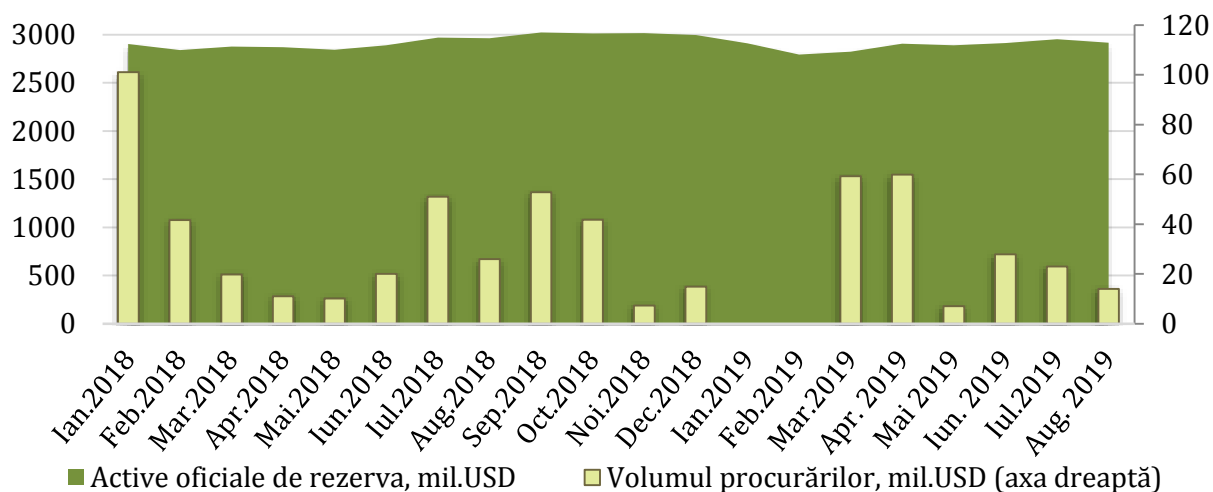
În trimestrul II, 2019 BNM a intervenit pe piața valutară atât prin procurări, cât și prin vânzări de valută. Volumul procurărilor de valută în trimestrul II, 2019 a constituit în sumă circa 94,8 mil.USD. Operațiuni de vânzare efectuate de BNM în această perioadă au constituit 40,5 mil.USD.

Tabel 2.2.1. Activitatea BNM pe piața valutară interbancară în perioada ianuarie – august 2019

Luna	Volumul procurărilor, (echivalentul în mil. USD)	Volumul vânzărilor, (echivalentul în mil. USD)
Ianuarie 2019	0	92,7
Februarie 2019	0	84,8
Martie 2019	59,3	0
Aprilie 2019	59,9	5,6
Mai 2019	7	29
Iunie 2019	27,9	5,9
Iulie 2019	23	0
August 2019	14	4,2

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Nivelul rezervelor oficiale pe parcursul în prima jumătate a anului 2019 s-au menținut la o valoare optimă conform tuturor cerințelor de acoperire a acestora, asigurând un nivel suficient de acoperire a importurilor de mărfuri și servicii. La sfârșitul trimestrului II 2019, activele oficiale de rezervă s-au majorat față de datele înregistrate la sfârșitul perioadei similare a anului precedent, cu cca. 23,9 mil.USD și au constituit 2913 mil.USD, înregistrând un spor de 0,8% f.p.s.a.p.

Figura 2.2.2. Evoluția activelor oficiale de rezervă și volumului de valută procurată de BNM de pe piața interbancară a Republicii Moldova

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Indicatorii monetari

În prima jumătate a anului 2019 masa monetară înregistrează o accelerare de ritm, comparativ cu dinamica înregistrată în ultimii ani. O contribuție mai semnificativă la creșterea masei monetare, similar situației înregistrate în anul precedent, au avut-o componentele agregatului monetar M1, în special volumul banilor în circulație.

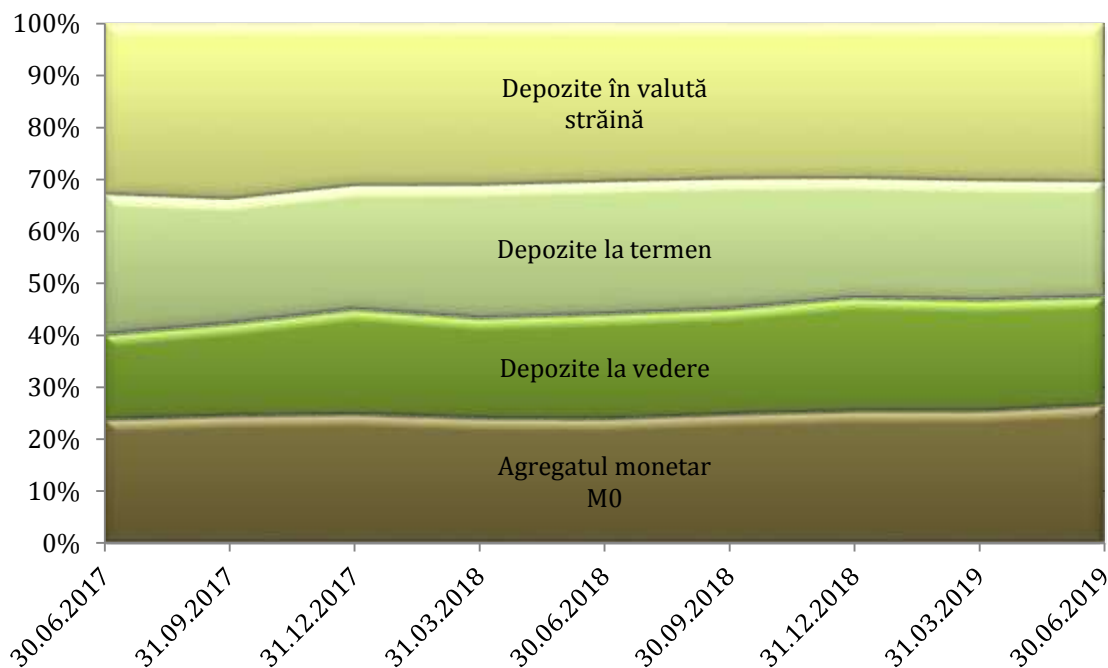
În acest context, stocul agregatelor monetare la data de 30.06.2019, comparativ cu datele înregistrate la data de 30.06.2018 a evoluat după cum urmează:

- agregatul monetar M0 a înregistrat o creștere cu 24,4% și a constituit aproximativ 23,1 mld. MDL;
- agregatul monetar M1 s-a majorat cu 20,5% și a atins un nivel de 41,2 mld. MDL;
- ritmul de creștere a agregatului monetar M2 a fost de 12% și a constituit cca. 60,6 mld. MDL;
- agregatul monetar M3 a înregistrat o creștere de 12,1% și s-a cifrat la 87,2 mld. MDL.

La sfârșitul trimestrului II al anului 2019, volumului bazei monetare a înregistrat un spor de 15,9% f.p.s.a.p. și a constituit 44,9 mld. MDL.

Masa monetară în monedă națională își menține ponderea în total masă monetară, în special din contul majorării volumului banilor în numerar din circulație.

Astfel în trimestrul II, 2019 s-au produs unele schimbări în distribuția ponderilor diferitelor componente în cadrul masei monetare în sens larg, care au vizat în special masa monetară în monedă națională.

Figura 2.2.3. Structura masei monetare M3

Sursa: Calcule conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

La 30.06.2019 componentele masei monetare erau distribuite în felul următor: agregatul monetar M0 (bani în circulație) – 26,5%; depozite la vedere – 20,7%; depozite la termen – 22,2% și depozite în valută – 30,5%. Comparativ cu datele de la sfârșitul trimestrului II al anului 2018, menționăm o menținere a ponderii depozitelor în valută străină și o reducere a ponderii depozitelor la termen în monedă națională cu 3,4 p.p. f.p.s.a.p. Totodată ponderea agregatului monetar M0 și depozitelor la vedere s-a majorat cu 2,6 p.p. și 0,7 p.p. corespunzător.

Expansiunea masei monetare poate avea efecte pozitive pe termen scurt, însă pe termen lung aceasta crește anticipațiile inflaționiste și poate genera prețuri mai mari, atât pentru factorii de producție, cât și pentru bunurile de consum.

Prețuri, rate de schimb în regiunea din partea stângă a râului Nistru

În perioada de referință conform rezultatelor publicate de Banca Centrală a regiunii din partea stângă a râului Nistru volumul banilor de circulație a crescut în special din contul sporirii volumului de transferuri internaționale. Valoarea fondurilor primite în trimestrul II, 2019 a crescut cu 13,2% comparativ cu valoarea trimestrului I al anului curent și a însumat 25,7 milioane în dolari , față de perioada similară a anului precedent creșterea a constituit 8,4%, atingând o valoare istorică maximală din 2014.

Dinamică ascendentă a transferurilor din străinătate a influențat creșterea veniturile populației și au determinat dezvoltarea piața de consum din regiune, care s-a caracterizat printr-o creștere a volumului de vânzări bunuri și servicii cu 7,3%.

În trimestrul II 2019 inflația s-a caracterizat printr-o dinamică moderată: indicele prețurilor de consum în regiune a scăzut cu 0,1 puncte procentuale și s-a situat la limita de 1,4%, ceea ce corespunde valorii perioadei de bază. Presiunea inflaționistă a fost generată în principal de segment alimentar, în care prețurile au crescut în medie cu 2,6% (+ 3,2% față de anul precedent). În sectorul nealimentar creșterea prețurilor în aprilie-iunie în medie de 0,3%. Tarifele din sectorul serviciilor au crescut în medie cu 1,1%.

În termeni anuali, inflația în iunie a fost de 4,5%, ceea ce reprezintă o scădere practic în jumătate față de parametrii înregistrați în anul precedent (10,9%).

Situația pe piața valutară internă a rămas stabilă. În al doilea trimestru a anului 2019, valoarea cursului oficial de schimb al dolarului american în rubla PMR a rămas limita de jos a intervalului țintit de 16,1-16,5 ruble PMR.

Capitolul III

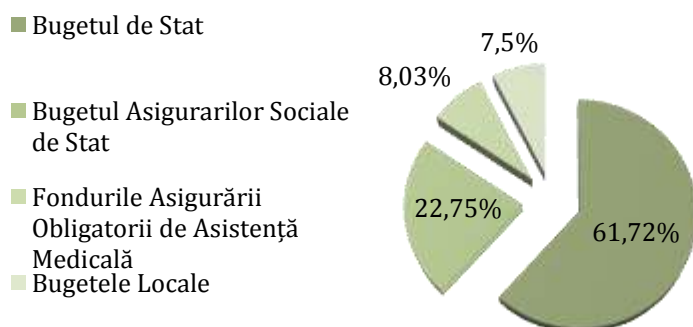
FINANȚE

3.1. FINANȚE PUBLICE

În primul semestru al anului 2019 s-a menținut tendința de creștere a Veniturilor Bugetului Public Național, înregistrată în primul trimestru al anului curent. Creșterea Produsului Intern Brut cu 5,8% față de trimestrul II, 2018 s-a bazat următoarele activități economice: Construcții (+3,3%) cu o pondere de 12,7% la formarea PIB; Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică (+1,0%), cu o pondere de 19,3% la formarea PIB; Industria extractivă; industria prelucrătoare; producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare (+0,6%), cu o pondere de 14,6% la formarea PIB; și Informații și comunicații (+0,5%) cu o pondere de 4,7% la formarea PIB.

În sem. I al anului 2019 veniturile totale ale bugetului public național au constituit 29467,2 mil. MDL, asigurându-se o creștere de 1680,0 mil.MDL sau 6,0%, și următoarea structură: bugetul de stat – 18196,9 mil. MDL (18188,2 mil. lei fără transferuri primite și dobânzi incasate), bugetul asigurărilor sociale de stat – 11523,8 mil. MDL (6703,4 mil. lei fără transferuri), fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală – 3073,9 mil. MDL (2366,1 mil. lei fără transferuri), bugetele locale – 8534,6 mil. MDL (2209,5 mil. lei fără transferuri).

Analiza structurii veniturilor nete ale BPN (fără transferurile între componentele bugetare) reflectă o pondere considerabilă a încasărilor BS - 61,72%, înregistrându-se o scădere cu 0,42 p.p. față de aceeași perioadă a anului 2018, care la rândul lui era în scădere cu 0,95 p.p. în comparație cu aceeași perioadă a anului 2017. BASS a avut o pondere de 22,75% (în creștere cu 0,01 p.p. în raport cu sem. I anul 2018), FAOAM – 8,03% (în creștere cu 0,87 p.p.) și BL – 7,50% (în scădere cu 0,46 p.p.) respectiv.

Figura 3.1.1. Structura veniturilor în BPN* în I semestru 2019, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Nota:*cu excluderea transferurilor în cadrul bugetului public național în sumă de 11862,0 mil. MDL (inclusiv dobânzi încasate la împrumuturile în interiorul sistemului bugetar – 3,0 mil. MDL).

În 6 luni ale anului 2019, veniturile totale ale bugetului de stat au constituit 18196,9 mil. MDL, inclusiv:

- veniturile generale și colectate – 18044,6 mil. MDL,

- veniturile proiectelor finanțate din surse externe – 152,3 mil. MDL.

Comparativ cu perioada similară a anului 2018, veniturile totale ale bugetului de stat sunt mai mari cu 5,3% (908,9 mil. MDL), în urma creșterii veniturilor generale și colectate cu 6,2% (1060,4 mil. MDL). Totodată, veniturile proiectelor finanțate din surse externe sunt mai mici cu 49,9% (151,5 mil. MDL).

Transferurile în perioada sem. I al anului 2019 au constituit 11859,0 mil. lei (fără dobânzi încasate) sau în scădere cu 1030,1 mil. MDL față de aceeași perioadă a anului 2018, având următoarea structură: 0,04% (în scădere cu 0,23 p.p. față de sem.I 2018) - BS, 40,65% (în creștere cu 3,63 p.p. față de sem.I 2018) - BASS, 5,97% (în scădere cu 7,82 p.p. față de sem.I 2018) - FAOAM, 53,34% (în creștere cu 4,42 p.p. față de sem.I 2018) - BL și, respectiv, în BPN: 0,00019%- BS, 16,36% - BASS, 2,40% - FAOAM, 21,46% - BL.

Veniturile totale ale bugetului asigurărilor sociale de stat au constituit 11523,8 mil. MDL, care comparativ cu perioada respectivă a anului trecut sunt mai mari cu 15,3% (1532,8 mil. MDL), inclusiv 58,2% sau 6703,4 mil. MDL constituind veniturile proprii. Transferurile primite de la bugetul de stat au constituit 4820,4 mil. MDL, fiind în creștere cu 31,6% (1158,1 mil. MDL) față de aceeași perioadă a anului trecut.

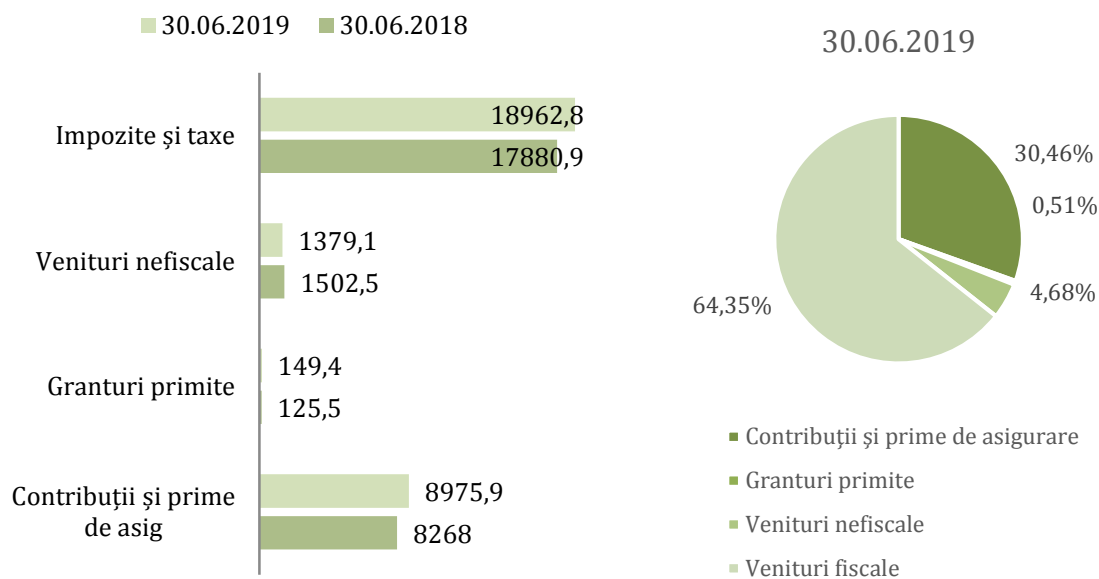
Veniturile totale ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală au constituit 3 073,9 mil. MDL, fiind mai puțin cu 8,3% (278,3 mil. MDL) comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut. Circa 77,0% din această sumă sau 2 366,1 mil. MDL au constituit veniturile proprii. De la bugetul de stat au fost primite transferuri în sumă de 707,8 mil. MDL.

Veniturile totale ale bugetelor locale la finele lunii iunie 2019 au constituit 8 534,6 mil. MDL și comparativ cu perioada similară a anului 2018, acestea sunt mai mari cu 21,0% (1 484,0 mil. MDL). Circa 74,1% sau 6 325,1 mil. MDL au constituit transferurile de la bugetul de stat. În 6 luni, autoritățile publice locale au acumulat venituri din impozite și taxe în sumă de 1 872,0 mil. MDL (21,9% din veniturile totale). De asemenea, au fost obținute alte venituri în sumă de 324,8 mil. MDL și granturi primite în sumă de 12,7 mil. MDL.

Valoarea veniturilor provenite din impozite și taxe în perioada analizată a înregistrat o creștere de 6,8% (cu 2,5 p.p. mai puțin decât în aceeași perioadă 2018), constituind 17090,8 mil. MDL. Aportul cel mai mare în veniturile bugetului de stat au avut impozitele și taxele la mărfuri și servicii 68,87% față de 42,11% în perioada similară a anului 2018, constituind 12 531,4 mil. MDL. TVA a înregistrat o creștere cu 9,9% față de sem.I anul 2018, constituind 9 258,5 mil. MDL (73,88% din suma impozitelor și taxelor sau 50,88% din veniturile bugetului de stat, adică în creștere cu 20,39 p.p. față de sem.I 2018). Impozitul pe venit a constituit 3 699,8 mil. MDL (cu 2,8% mai puțin decât în sem.I anul 2018), având o pondere de 20,33% din veniturile bugetului de stat, ceea ce reprezintă o creștere cu 2,12 p.p. în raport cu aceeași perioadă a anului 2018. Ponderea accizelor în venituri a constituit în sem. I 2019 14,13%, în creștere cu 5,69 p.p. față de sem.I 2018.

Taxele asupra comerțului exterior și operațiunilor externe în sem. I 2019 au constituit 839,2 mil. MDL sau 4,61% din valoarea veniturilor totale a bugetului de stat, în creștere cu 1,77 p.p. față de sem.I anul 2018.

Impozitul pe proprietate a constituit 20,4 mil. MDL, înregistrând o creștere cu 43,7% față de sem.I anul 2018 după o scădere de 0,54 p.p. față de aceeași perioadă a anului 2017.

Figura 3.1.2. Structura veniturilor după sursă în BPN în I semestru 2018-2019, mil. MDL
Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

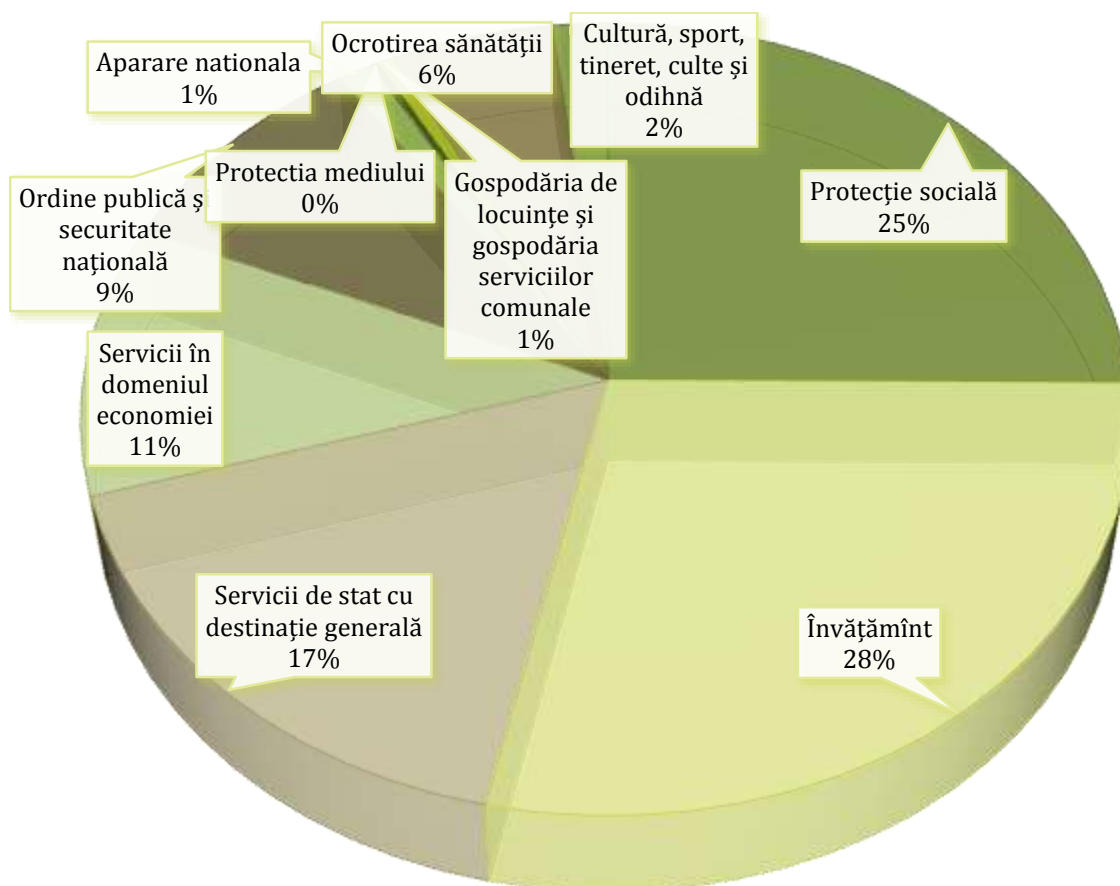
Ponderea impozitelor și taxelor a constituit 18962,8 mil. MDL sau 64,35% (în creștere cu 0,05 p.p. față de aceeași perioadă 2018, după o scădere cu 1,28 p.p. în raport cu 2017). Ponderea contribuțiilor și primelor de asigurare constituie 30,46%, în creștere cu 0,7 p.p. față de 2018. Ponderea granturilor primite în BPN în sem.I 2019 a crescut în continuare: de la 0,34% în 2017 la 0,45% în 2018 și 0,51% în sem.I 2019. În același timp, cota veniturilor nefiscale a scăzut cu 0,13 p.p. până la 4,68% în sem. I 2019 (de la 4,81% în 2017 și 5,41% în 2018).

Veniturile totale ale bugetelor locale la finele lunii iunie 2019 au constituit 8 534,6 mil. MDL, în creștere cu 21,0% (1 484,0 mil. MDL) comparativ cu perioada similară a anului 2018, din care 74,1% (sau 6 325,1 mil. MDL) au constituit transferurile de la bugetul de stat. Ponderea veniturilor bugetelor locale în BPN a constituit 28,96% (în creștere cu 3,58 p.p. față de aceeași perioadă a anului 2018. Veniturile din impozite și taxe au constituit 1 872,0 mil. MDL (sau 21,9% din veniturile totale), iar alte venituri - 324,8 mil. MDL și granturi primite - 12,7 mil. MDL.

Partea de cheltuieli a bugetului public național în sem. I al anului 2019 a constituit 31572,3 mil. MDL, demonstrând o creștere de 117,4% (4677,6 mil. MDL) comparativ cu aceeași perioadă a anului precedent. Executarea bugetului public național s-a încheiat cu deficit de 2105,1 mil. MDL. Valoarea cheltuielilor în sem. I 2019 a constituit total 43434,3 mil. MDL (incl.transferuri acordate și dobânzi achitate), ponderea bugetelor fiind următoarea:

- bugetul de stat – 20783,8 mil. MDL (8930,5 mil. MDL fără transferuri sau 28,29%);
  - bugetul asigurărilor sociale de stat – 11000,5 mil. MDL (sau 34,84%);
  - fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală – 3194,1 mil. MDL (sau 10,12%);
  - bugetele locale – 8455,9 mil. MDL (8447,2 mil. MDL fără transferuri și dobânzi sau 26,75%).
- Comparativ cu sem. I 2018, cheltuielile BS au crescut cu 16,44%, BASS- cu 16,62%, FAOAM – cu 3,82% și BL- cu 31,72%.

Comparativ cu perioada similară a anului 2018, cheltuielile și activele nefinanciare ale bugetului de stat sunt mai mari cu 16,4% (2933,7 mil. MDL), constituind 20783,8 mil. MDL, dintre care: Protecție socială – 5220,9 mil. MDL; Învățământ – 5873,3 mil. MDL; Servicii de stat cu destinație generală – 3530,1 mil. MDL; Servicii în domeniul economiei – 2304,4 mil. MDL; Ordine publică și securitate națională – 1917,3 mil. MDL; Aparare națională- 244,2 mil. MDL; Protecția mediului- 48,4 mil. MDL; Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale- 122,1 mil. MDL; Ocrotirea sănătății - 1133,1 mil. MDL; Cultură, sport, tineret, culte și odihnă-390,0 mil. MDL.

Figura 3.1.3. Structura cheltuielilor executate din BPN în I sem. 2019, %

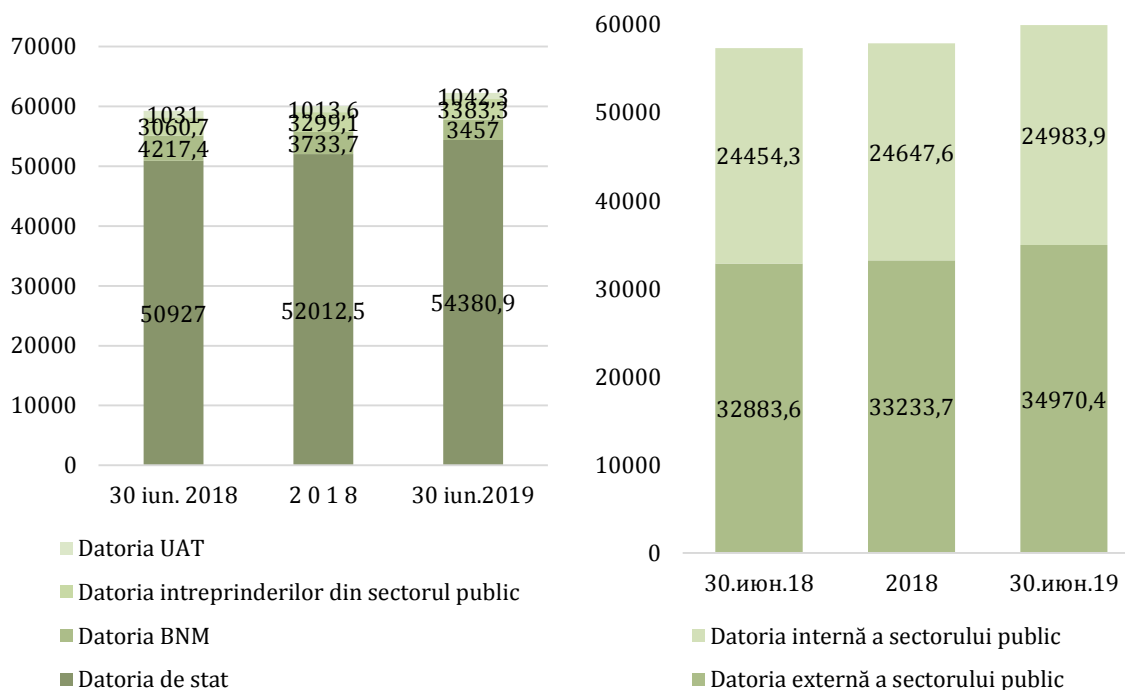
Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

Executarea bugetului public național în sem. I 2019 a generat un sold bugetar negativ (deficit) de -2105,1 mil. MDL la BPN, BS – de -2 586,9 mil. MDL (în creștere cu -2024,8 mil. MDL sau peste 200% în raport cu aceeași perioadă 2018), BASS – de 523,3 mil. lei, FAOAM – de -120,2 mil. MDL și BL – de 78,7 mil. MDL.

La situația din 30 iunie 2019, soldurile mijloacelor bănești în conturile bugetelor componente ale bugetului public național au constituit 6532,8 mil. MDL, dintre care 1848,0 mil. MDL – la proiecte finanțate din surse externe.

Majorarea soldului datoriei sectorului public la situația de la finele semestrului I al anului 2019 în comparație cu sfârșitul anului 2018 este condiționată de majorarea soldului datoriei de stat cu 2368,4 mil. MDL. Celelalte componente ale datoriei sectorului public au înregistrat o diminuare comparativ cu valorile de la sfârșitul anului precedent, și anume: soldul datoriei BNM cu 276,6

mil. MDL, soldul datoriei directe a UAT cu 16,5 mil.MDL și soldul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public cu 1,4 mil.MDL. Similar anilor precedenți, datoria de stat continuă să înregistreze ponderea majoră în totalul datoriei sectorului public (90,7%).

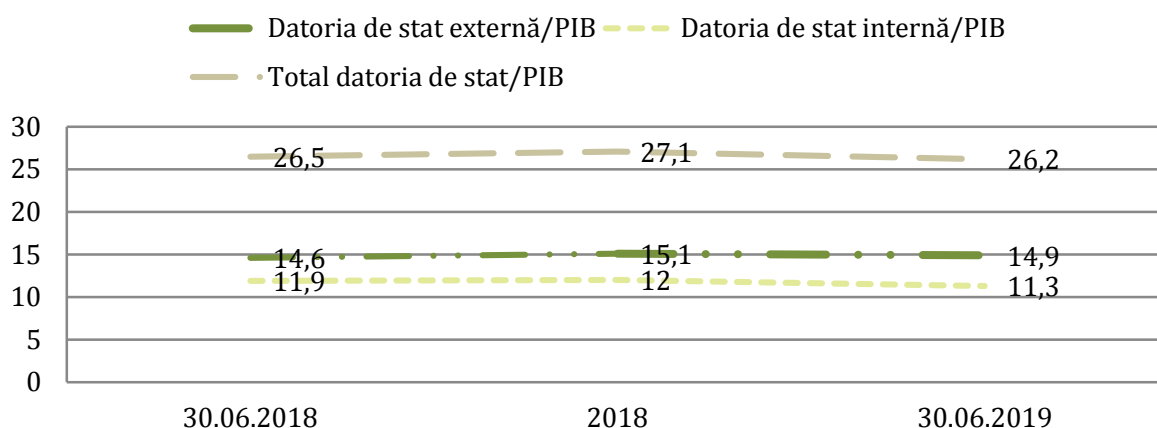
Figura 3.1.4. Structura datoriei sectorului public în perioada 2018-2019, mil. MDL

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

La situația din 30 iunie 2019, datoria externă a sectorului public a constituit 1927,3 mil. USD (echivalentul a 34970,4 mil. MDL), sau 58,3% din soldul datoriei sectorului public, iar datoria internă a sectorului public a constituit 24983,9 mil. MDL (41,7%). Pe parcursul semestrului I al anului 2019 datoria sectorului public s-a majorat fiind influențată în special de datoria externă a sectorului public, care a înregistrat o evoluție ascendentă de 5,2 la sută. La situația din 30 iunie 2019, în structura datoriei directe a UAT se evidențiază ponderea majoră a datoriei în valută străină – 90,8%, majorându-se cu 0,8 p.p. față de finele anului 2018 și diminuându-se cu 4,6 p.p. față de semestrul I al anului 2018, iar 73,1% din datoria directă a UAT o reprezintă datoria purtătoare de rată flotantă a dobânzii, cu 0,5 p.p. mai puțin decât la finele anului 2018 și cu 0,8 p.p. mai mult comparativ cu 30 iunie 2018. Totodată, 23,9% din totalul datoriei directe a UAT urmează să ajungă la scadență în decurs de un an. La situația din 30 iunie 2019 garanțiile emise de UAT, pentru împrumuturile direct contractate, în favoarea creditorilor externi au constituit 259,2 mil. MDL iar în favoarea creditorilor interni 3,3 mil.MDL. Garanțiile interne emise de UAT pe împrumuturile recreditate au constituit 270,7 mil. MDL. La situația din 30 iunie 2019, în structura datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public, se evidențiază ponderea majoră a datoriei în monedă națională – 77,2%, diminuându-se cu 0,7 p.p. față de finele anului precedent și majorându-se cu 7,7 p.p. față de finele semestrului I 2018, iar 93,6% din datoria directă a întreprinderilor din sectorul public o reprezintă datoria purtătoare de rată flotantă a dobânzii, mai puțin cu 0,8 p.p. decât la finele anului precedent și cu 1,6 p.p. comparativ cu finele semestrului I 2018. Totodată, 54,1% din totalul datoriei directe a întreprinderilor din sectorul public urmează să ajungă la scadență în decurs de un an.

Pe parcursul primului semestru al anului 2019, finanțarea externă netă a atins o valoare pozitivă, constituind 12,27 mil. USD. Totodată, fluctuația ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute, a atins valori pozitive și a constituit 4,47 mil. USD. Astfel, soldul datoriei de stat externe la situația din 30 iunie 2019 s-a majorat cu 16,73 mil.USD sau cu 0,99% comparativ cu soldul datoriei de stat externe de la situația din 01 ianuarie 2019.

La situația din 30 iunie 2019, datoria de stat internă comparativ cu situația de la începutul anului s-a majorat cu 371,50 mil. MDL și a constituit 23430,1 mil. MDL. Modificarea datoriei de stat interne s-a produs din contul majorării emisiunii VMS pe piața primară cu 371,50 mil. MDL.

Figura 3.1.5. Raportul tipurilor de datorii de stat față de PIB

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

La situația din 30 iunie 2019, soldul datoriei de stat a constituit 54380,9 mil. MDL, majorându-se cu 2368,4 mil. MDL sau cu 4,6 la sută față de sfârșitul anului 2018, fiind influențat în special de majorarea soldului datoriei de stat externe cu 1996,9 mil. MDL dar și de majorarea soldului datoriei de stat interne cu 371,5 mil. MDL. Majorarea soldului datoriei de stat externe se datorează finanțării externe nete pozitive și fluctuației pozitive a ratei de schimb a dolarului SUA față de alte valute pe parcursul semestrului I al anului 2019. Totodată, majorarea soldului datoriei de stat interne a fost condiționată de finanțarea internă netă pozitivă a VMS emise pe piața primară pe parcursul perioadei de referință. Conform datelor privind PIB-ul prognozat pentru anul 2019, ponderea datoriei de stat în PIB, la situația din 30 iunie 2019, a constituit 26,2%, înregistrând o diminuare în raport cu situația de la sfârșitul anului 2018 cu 0,8 p.p.

Structura datoriei de stat conform maturității rămase reflectă intervalul de timp în care plățile ajung la scadență. Datoria de stat pe termen scurt se situează la nivelul de 17,5 la sută, ceea ce înseamnă că aproximativ o cincime din soldul datoriei de stat urmează să ajungă la scadență în decurs de un an. Datoria pe termen lung constituie 82,5 la sută din portofoliul datoriei de stat, cele mai lungi perioade ale maturității fiind caracteristice împrumuturilor de stat externe și valorilor mobiliare de stat emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat.

Potrivit structurii pe valute a datoriei de stat, ponderea majoră îi revine datoriei de stat interne în Lei moldovenești – 43,1%, urmată de împrumuturile de stat externe denominate în coșul valutar DST cu 30,8%. Următoarele poziții sunt ocupate de Euro – 21,6%, Dolarul SUA – 2,5%, Yenul japonez – 2,0% și Lira sterlină – 0,01%. În structura datoriei de stat pe valute, cu descompunerea coșului valutar DST,

poziția dominantă este ocupată de Leul moldovenesc – 43,1%, urmat de Euro – 31,4%, Dolarul SUA – 15,4%, Yenul japonez – 4,4%, Yuanul Renminbi chinezesc – 3,3% și Lira sterlină – 2,4%.

În ce privește structura pe tipuri de rată a dobânzii, datoria cu rata flotantă a dobânzii a constituit 17,0 la sută din portofoliul datoriei de stat la situația din 30 iunie 2019, ceea ce reprezintă o majorare cu 0,2 p.p. în comparație cu sfârșitul anului 2018. Totodată, la situația din 30 iunie 2019, datoria de stat purtătoare de rată fixă a dobânzii a constituit 83,0 la sută din portofoliul datoriei de stat.

Instrumentele datoriei de stat cu rata fixă a dobânzii, la situația din 30.06.2019 sunt:

a) împrumuturile de stat externe contractate de la instituțiile financiare internaționale (BEI, BDCE, FIDA, AID, FMI), precum și de la creditorii bilaterali (Guvernul SUA, Guvernul Germaniei, UniCredit Austria, Guvernul României, Banca germană KfW, Turk Eximbank, JICA, Guvernul Poloniei);

b) VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat¹⁰;

c) VMS emise pe termen scurt (bonurile de trezorerie);

d) VMS convertite;

e) VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 1, 2, 3 și 5 ani).

Instrumentele cu rata flotantă a dobânzii sunt:

a) împrumuturile de stat externe cu rata flotantă a dobânzii, contractate de la organizațiile financiare internaționale (BEI, BIRD, BERD, FMI) și de la creditorii bilaterali (Guvernul Japoniei, Guvernul Rusiei);

b) alocarea DST de la FMI;

c) VMS emise pe termen lung (obligațiunile de stat cu maturitatea de 2 ani).

În structura datoriei de stat, pe instrumente, la situația de la 30 iunie 2019, ponderea majoritară o dețin împrumuturile de stat externe cu 51,5 la sută, majorându-se cu 1,2 p.p. față de sfârșitul anului 2018. A doua poziție este ocupată de VMS emise pentru executarea obligațiilor de plată derivate din garanțiile de stat cu ponderea de 24,1%, după care urmează VMS emise pe piața primară cu ponderea de 15,2%, alocarea DST cu 5,5% și VMS convertite (în portofoliul BNM) cu 3,8%.

Ponderea obligațiunilor de stat în totalul datoriei de stat a rămas la același nivel de 4,6% comparativ cu valoarea înregistrată la sfârșitul anului 2018, majorându-se cu 1,3 p.p. comparativ cu perioada similară a anului 2018.

Finanțele publice în regiunea din partea stângă a râului Nistru

Conform datelor Ministerului Finanțelor privind execuția bugetelor pentru sem.I al anului 2019 bugetul regiunii a primit fonduri în valoare de 922,2 mil. RUP (947,9 mil. RUP- în sem.I 2018), ceea ce reprezintă o scădere cu 25,7 mil. RUP sau 2,7% față de sem. I al anului 2018. Structura veniturilor bugetului este următoarea: veniturile fiscale – 55,77% (60% - în sem.I 2018) din veniturile totale sau 514,37 mil. RUP; veniturile nefiscale – 5,2% sau 48.05 mil. RUP; veniturile fondurilor speciale -28,6% sau 263,34 mil. RUP și veniturile din activități de antreprenariat sau alte 9,4% sau 86,24 mil. RUP.

Valoarea veniturii bugetului consolidat al regiunii în sem. I 2018 a constituit 887,44 mil. RUP (1401,7 mil. RUP – sem.I 2018).

În structura veniturilor fiscale (507,7 mil. RUP) ale bugetului regiunii cota cea mai mare revine următoarelor tipuri de impozite:

- impozitul pe veniturile organizațiilor – 225,7 mil. RUP (234,5 mil. RUP- , sem.I 2018), ceea ce reprezintă o scădere cu 8,8 mil. RUP față de aceeași perioadă a anului 2018;
- taxe vamale – 79,4 mil. RUP (cu 101,3 mil. RUP sau 56% mai puțin față de sem.I 2018);
- accize pe import – 115,16 mil. RUP (145,1 mil. RUP – în sem. I 2018), ceea ce reprezintă 79,36% din nivelul sem.I 2018);

- impozitul pe venitul persoanelor fizice – 19,3 mil. RUP (14,4 mil. RUP- în sem.I 2018), care reprezintă o creștere cu 4,9 mil. RUP sau 34% mai mult decât în sem. I al anului 2018.

Veniturile bugetelor locale au constituit 492,04 mil. RUP (453,8 mil. RUP- sem.I 2018), ceea ce reprezintă cu 38,24 mil. RUP (sau cu 8,42% mai mult decât nivelul atins în perioada similară a anului 2018, iar cheltuielile – 670,95 mil. RUP, ceea ce denotă un sold deficitar de 178,91 mil. RUP.

Cheltuielile bugetului consolidate al regiunii au constituit 2 199, 27 mil. RUP (2408,1 mil. RUP în sem. I al anului 2018), inclusiv 1528,31 mil. RUP (1688,6 mil. RUP- sem.I 2018) – bugetul așa-numit republican și 670,95 (719,5 mil. RUP – sem.I 2018) – bugetele locale.

Soldul deficitar al bugetului consolidat al regiunii în sem. I 2018 a fost în mărime de -1277,07 mil. RUP (1006,4 mil. RUP- în sem.I 2018).

3.2. SECTORUL BANCAR

Sectorul bancar al Republicii Moldova, prima jumătate a anului 2019 a urmat calea consolidării stabilității financiare, erodate de falimentul a 3 bănci în anul 2015. Îmbunătățirea a fost realizată prin îmbunătățirea cadrului de guvernanță corporativă în bănci și modernizarea reglementării activității bancare, inclusiv prin intrarea în vigoare la 4 aprilie 2019 a noului regulament ce ține de cadrul de administrare a activității băncilor care are scopul să îmbunătățească cadrul de reglementare și supraveghere bancară în special în domeniul gestionării riscurilor.

Potrivit situației de la sfârșitul trimestrului I 2019, în Republica Moldova activau 11 bănci licențiate de BNM. După o perioadă îndelungată de modificări esențiale în *structura* de proprietate la mai multe bănci, care s-a soldat cu creșterea ponderii activelor *bancare* gestionate de grupuri financiare străine, la începutul anului 2019, BNM a ridicat regimul de supraveghere intensivă a BC „MOLDOVA-AGROINDBANK” S.A. iar pachetul majoritar al celei de-a doua bănci din sectorul bancar după mărimea activelor, BC „Moldindconbank” SA, a fost achiziționat de încă un investitor european Doverie United Holding AD. BC „Moldindconbank” SA rămânând încă pentru cel puțin o jumătate de an sub regim de intervenție timpurie.

Totodată, la începutul anului 2019 BNM a *identificat* deficiențe în structura de proprietate la două bănci mici din sistem: „Banca de Finanțe și Comerț” S.A. și BC „ENERGBANK” S.A., ca urmare drepturile de proprietate a unor acționari ale acestora au fost suspendate, acționarii vizați fiind obligați conform legii, să înstrăineze acțiunile deținute timp de 3 luni.

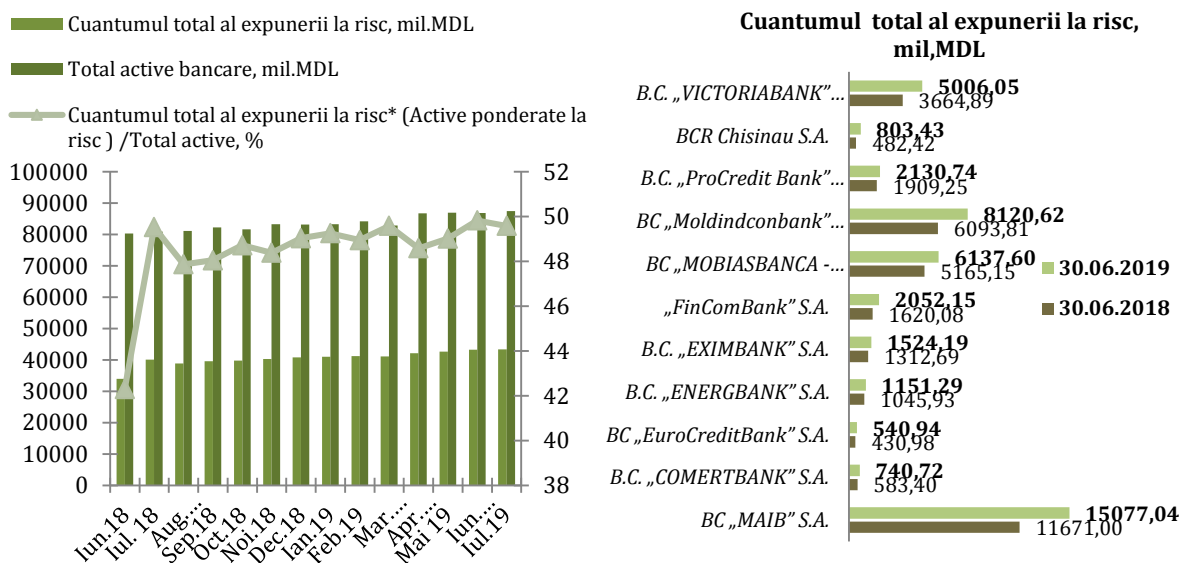
Principalele evoluții pozitive înregistrate în prima jumătate a anului 2019, sunt: consolidarea fondurilor proprii, creșterea activelor și portofoliului de credite, scăderea ponderii creditelor neperformante în portofoliul de credite, sporirea profitului obținut și majorarea volumului *depozitelor*

bancare. Gradul de lichiditate bancară se menține în continuare la un nivel înalt fiind rezultatul politicii monetare promovate de BNM, care, în fond, are ca scop sterilizarea excesului de masă monetară în vederea menținerii țintei inflaționiste, dar afectează capacitatea băncilor de a credita.

Activele totale la nivelul sistemului bancar moldovenesc au crescut în trimestrul II 2019 cu 8,1%, până la 86862,6 mil.MDL față de perioada similară a anului precedent. În structura activelor cea mai semnificativă contribuție la creșterea acestora au avut creditele, care au sporit f.p.s.a.p. cu 17%.

Cuantumul total al expunerii la risc, în trimestrul II 2019 a constituit 43284,8 mil.MDL, în creștere cu 27,4% față de perioada similară a anului precedent. Iar ponderea acestuia în total active, la sfârșitul trimestrului II 2019 a constituit 49,8%, în creștere cu 7,5p.p. Aceste valori sunt evident mai mari comparativ valorile înregistrate în perioadele precedente pentru indicatorii calculați anterior (activele ponderate la risc) și după alte metodologii, deoarece iau în calcul un set de riscuri suplimentare prevăzute de noile reglementări. Totuși, indicatorii respectivi, pentru ultima jumătate de an sunt oricum în creștere, comparând cu datele înregistrate la sfârșitul anului precedent, comparând indicatori similari.

În secțiunea băncilor, se observă că la sfârșitul trimestrului II, 2019 toate băncile din sistemul bancare, într-o măsură mai mare s-au mai mică, au crescut valoarea activelor ponderate la risc. Lider la acest capitol pot fi menționate două bănci: BC „MOLDOVA - AGROINDBANK” S.A. cu 3406,04 mil.MDL și BC „MOBIASBANCA” S.A. cu 2026,81 mil MDL.

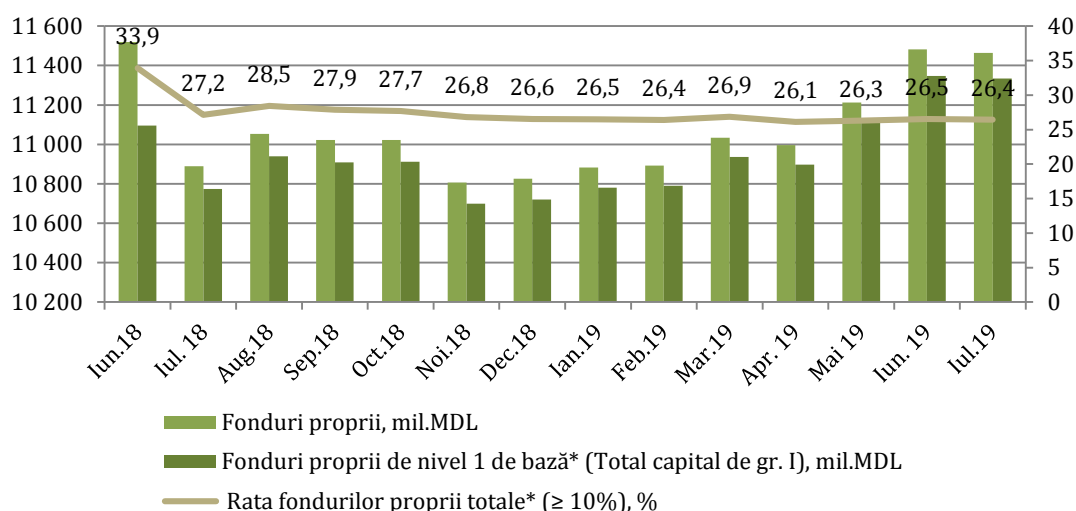
3.2.1. Evoluția activelor bancare

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

* indicator calculat din iulie 2018 conform BASEL III (anterior – active ponderate la risc)

Rata fondurilor proprii totale este net superioară minimului impus de cerințele prudențiale de 10% ajungând la nivelul de 26,5% în mediu pe sistem.

Din luna iulie 2018, o dată cu intrarea în vigoare a noilor reglementări conform cerințelor Basel III băncile calculează fondurile proprii diminuându-le nu doar cu expunerile la riscul de credit, dar și luând în considerație riscul de piață, riscul operațional, riscul de decontare. Astfel, la sfârșitul trimestrului II 2019, fondurile proprii totale au constituit 11482,76 mil.MDL, înregistrând o creștere cu 6,1% față de sfârșitul anului precedent.

Figura 3.2.2. Evoluția calității capitalului bancar

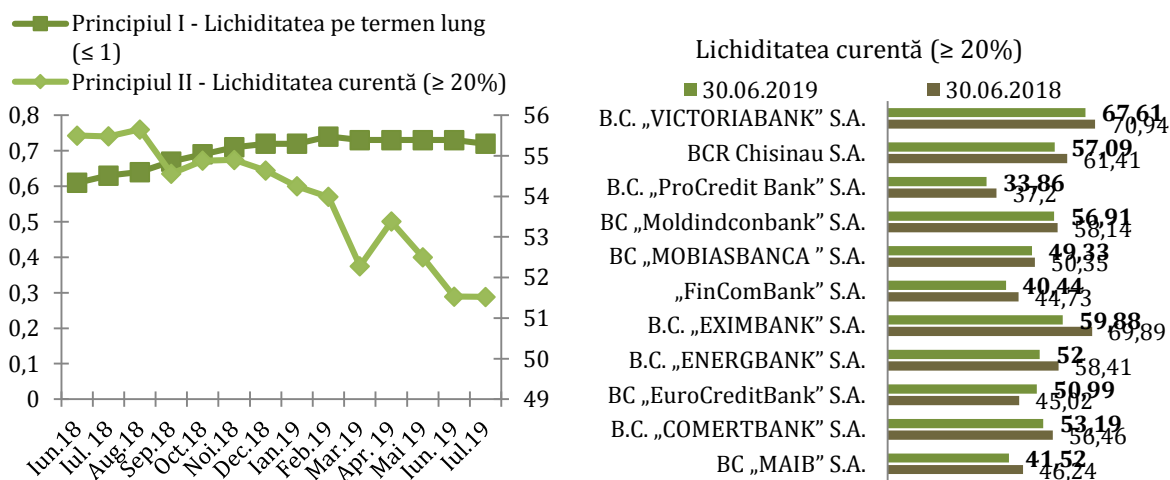
Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

* indicatori calculați din iulie 2018 conform BASEL III (anterior – capitalul de gradul I, capitalul normativ total și raportul dintre capitalul de gradul I și activele ponderate la risc).

Rezervele de lichiditate ale sectorului bancar moldovenesc depășesc în continuare limitele prudențiale impuse de BNM pentru a face față unor eventuale evoluții nefavorabile.

Lichiditatea curentă ca medie pe sistem la sfârșitul trimestrului II 2019 a fost de 51,53%, în scădere ușoară față de anul precedent. Unele bănci înregistrează o lichiditate mult peste medie – la Victoriabank ea ajunge până la 67,61% (creșterea lichidităților aici a apărut ca rezultat al modificării strategiei sale de evaluare a riscului de credit în condițiile unei supravegheri intensive în perioada anterioară), în vreme ce altele sunt ușor sub medie, dar nu coboară sub limita prudențială de 20 la sută.

Lichiditatea pe termen lung, valoare calculată conform principiului I al lichidității (≤ 1), al întregului sistem bancar a constituit 0,73 la sfârșitul trimestrului II 2019. Creșterea exagerată a lichidităților bancare este alimentată de menținerea tendinței de a investi în valori mobiliare (certIFICATELE Băncii Naționale și valorile mobiliare de stat) și recitența băncilor de a oferi credite în noile condiții de evaluare a riscurilor.

Figura 3.2.3. Nivelul lichidității sectorului bancar

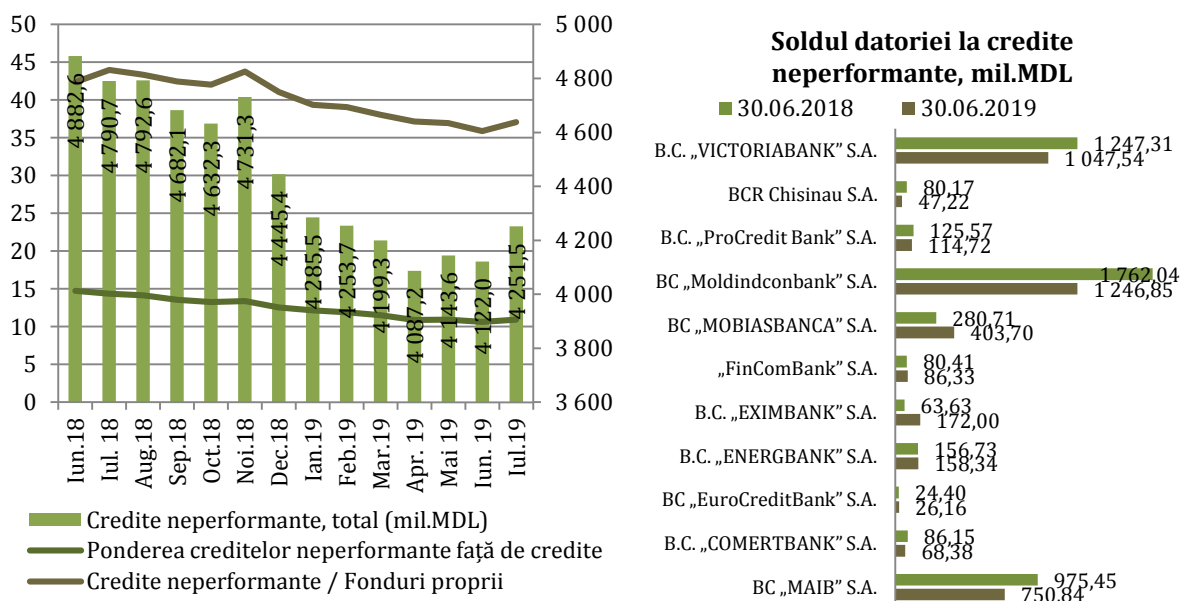
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Majoritatea băncilor înregistrează un exces de lichiditate, indicatorul lichidității curente fiind într-o ușoară descreștere față de anul precedent. Menținerea unui nivel înalt al lichidităților în sistemul bancar este și rezultatul înăspriirii politicii monetare promovate de BNM, care, în fond, are ca scop sterilizarea excesului de masă monetară în vederea menținerii țintei inflaționiste, dar afectează capacitatea băncilor de a credita. Atât timp cât BNM va continua să gestioneze surplusul de lichidități în vederea susținerii funcționării adecvate a pieței monetare interbancare prin operațiuni open-market, băncile vor fi descurajate să plaseze în credite, care, la o rentabilitate similară, generează un risc mult mai mare decât valorile mobiliare de stat, iar creșterea ratei rezervelor obligatorii doar va acționa spre creșterea necesarului de lichidități, menținute pe conturile băncilor la BNM. În acest caz este important să se formuleze o decizie, care să stabilească clar opțiunea politicii monetare a BNM – menținerea țintei inflaționiste sau creșterea capacității de creditare a sistemului bancar și, implicit, creșterea economică a țării.

Volumul creditelor neperformante este în descreștere continuă, însă ponderea acestora este încă la un nivel foarte înalt

La sfârșitul trimestrului II, 2019 ponderea creditelor neperformante în totalul creditelor s-a diminuat cu 4 p.p. față de aceeași perioadă a anului 2018, constituind 10,63%. Ponderea creditelor neperformante în fonduri proprii a atins nivelul de 35,9%, în descreștere cu -6,49 p.p. față de data de 30.06.2018 și cu o reducere de 5,2p.p. față de finele anului 2018.

Diminuarea respectivă este reflectată și în rapoartele majorității băncilor din sistem. În ansamblu această descreștere se datorează și curățirii bilanțurilor băncilor o dată cu schimbarea acționarului majoritar.

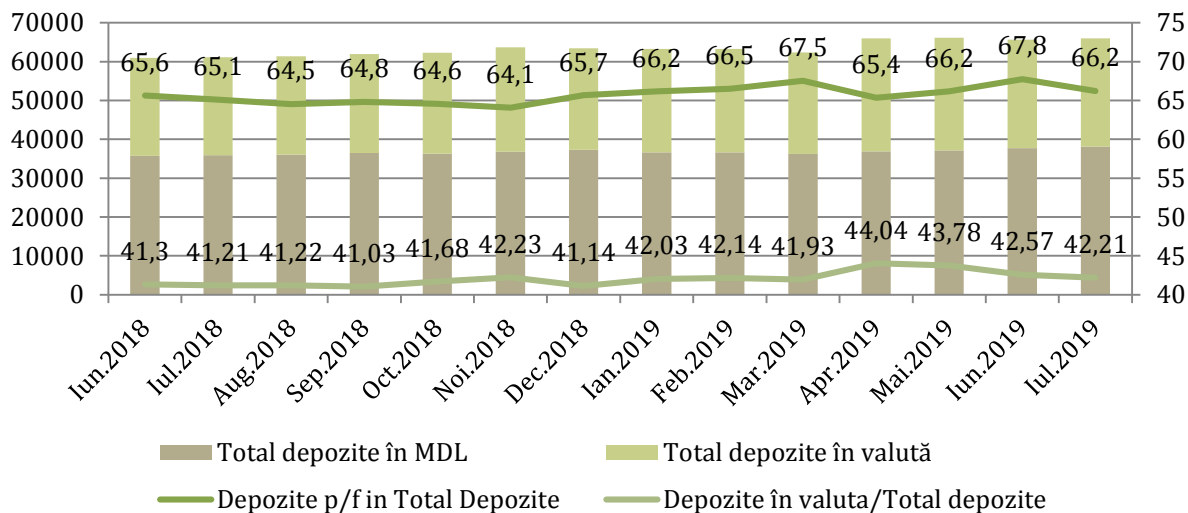
Figura 3.2.4. Evoluția creditelor neperformante în sectorul bancar

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Evoluția depozitelor și creditelor la bănci în ultimele 12 luni. În prima jumătate a anului 2019 totalul depozitelor constituite la bănci de către populație și companii a crescut față de anul trecut, aceeași evoluție fiind înregistrată și în cazul soldului de credite.

Depozitele totale la bănci au însumat 65,7 miliarde MDL la sfârșitul semestrului I 2019, în creștere cu 7,8% față de p.s.a.p. Pe segmente, depozitele populației s-au majorat cu 11,3% și au ajuns la 44,5 miliarde MDL, iar depozitele companiilor s-au majorat cu 1,2% și au ajuns la 21,1 miliarde MDL.

Din totalul depozitelor, 42,6% sunt în valută, procent în creștere ușoară față de anul 2018, când ponderea depozitelor în valută era de 41,3%. Sporirea ușoară a ponderii depozitelor în valută străină este rezultatul fluctuațiilor monedei naționale pe piața valutară în ultima perioadă, precum și situației politice și economice incerte.

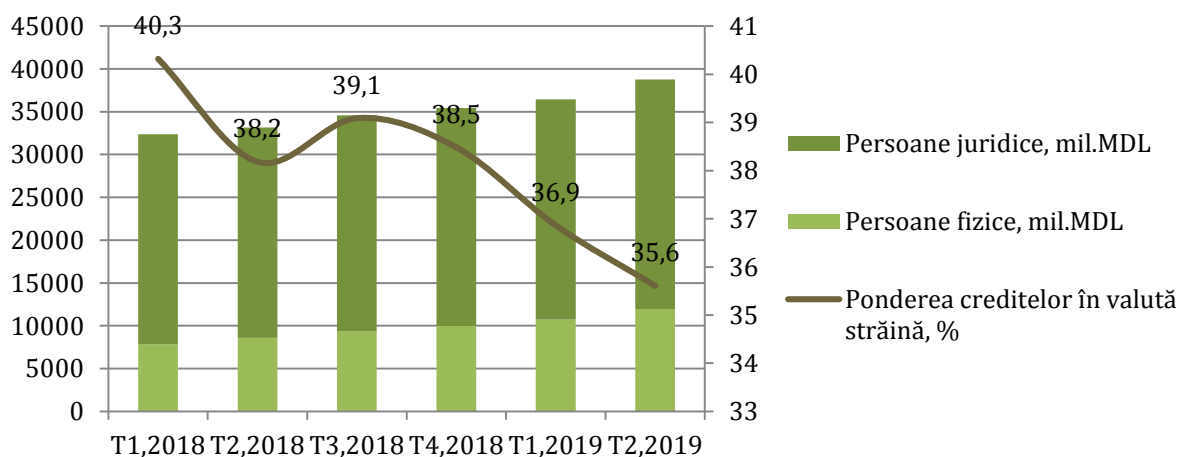

Figura 3.2.5. Evoluția structurii depozitelor atrase de bănci

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

La sfârșitul semestrului I, 2019 soldul creditelor acordate de bănci a totalizat 38,7 miliarde MDL, în creștere cu 17% față de perioada similară a anului precedent. Din totalul soldului de credite, 35,6% sunt în valuta, procent în descreștere comparativ cu anul 2018, când ponderea era de 38,2%.

În cazul populației, soldul a ajuns la 11,9 miliarde MDL, fiind în creștere cu 38% față de anul precedent. În ce privește companiile, soldul creditelor a crescut cu 9,2% în perioada vizată, și a constituit 26,8 mld.MDL. Respectiv observăm o tendință de migrare a creditelor de la persoanele juridice spre persoanele fizice și din valută străină în cea națională.

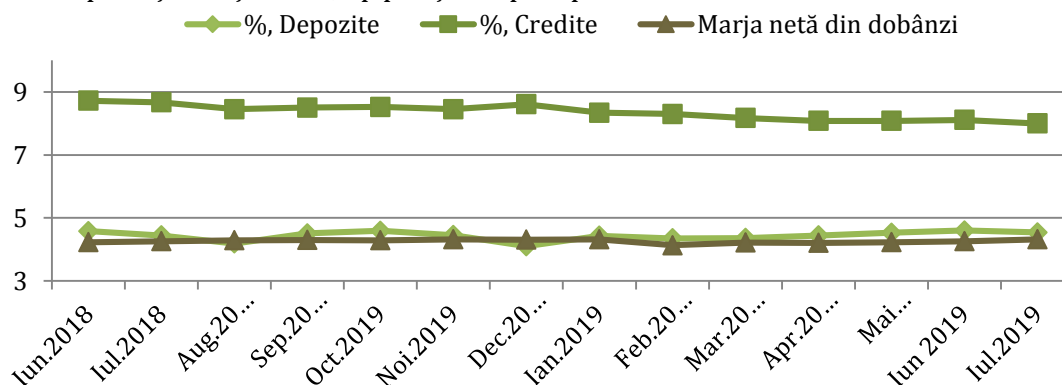

Figura 3.2.6. Evoluția creditelor după valuta în care sunt acordate și categoria debitorilor

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

La sfârșitul semestrului I 2019, ratele de dobândă au înregistrat evoluții pozitive. Această afirmație este susținută de trendul descendent a ratelor de dobândă la credite nou acordate, care

în medie au scăzut cu 0,61 p.p. față de datele înregistrate în perioada similară a anului precedent, și sporirea robustă a ratelor medii de dobândă la depozite nou acordate cu 0,2 p.p. f.p.s.a.p. Menținerea acestei dinamici ar fi favorabilă pentru încurajarea economisirii din partea populației și încurajarea creditării economiei în același timp. Marja netă din dobânzi la finalul semestrului I 2019 a sporit și ea ușor cu 0,3 p.p. față de p.s.a.p.

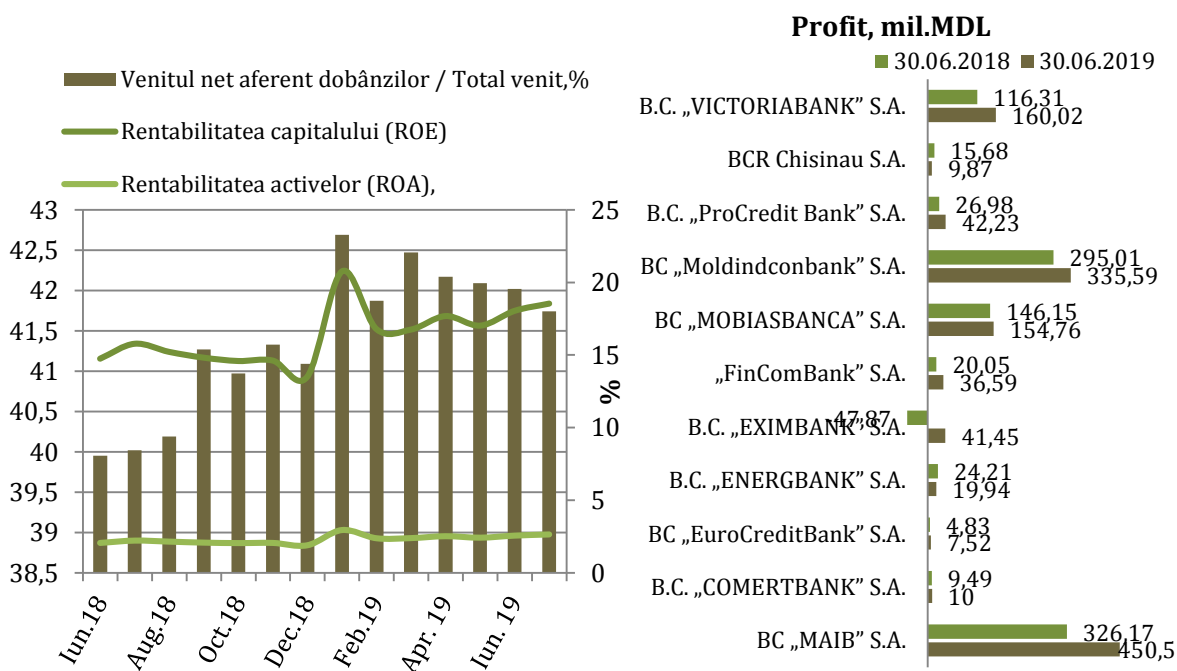

Figura 3.2.7. Evoluția marjei bancare nete, a ratelor medii ale dobânzii la depozite și la credite noi atrase în MDL, %

Sursa: Calculele autorului conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Creșterea volumului de credite oferite s-a soldat cu o majorare a profitabilității activității băncilor în semestrul I, 2019.

La sfârșitul semestrului I, 2019, profitul băncilor pe întregul sistem a constituit 1152,3 mil.MDL, în creștere cu 215,3 mil.MDL sau cu 23% față de S1 a anului precedent. Creșterea profitului băncilor s-a menținut din contul creșterii veniturilor totale Veniturile totale au constituit 3,5 mld.MDL, dintre care venituri din dobânzi – 61,3% (2,2 mld.MDL), venituri neaferente dobânzilor – 38,7% (1,4 mld.MDL). Respectiv, la sfârșitul semestrului I, 2019 a crescut ponderea veniturilor din dobânzi în totalul veniturilor, cu 2,07 p.p. până la 42,02%.

Figura 3.2.8. Evoluția rentabilității și profitabilității bancare

Sursa: Calculele autorilor conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

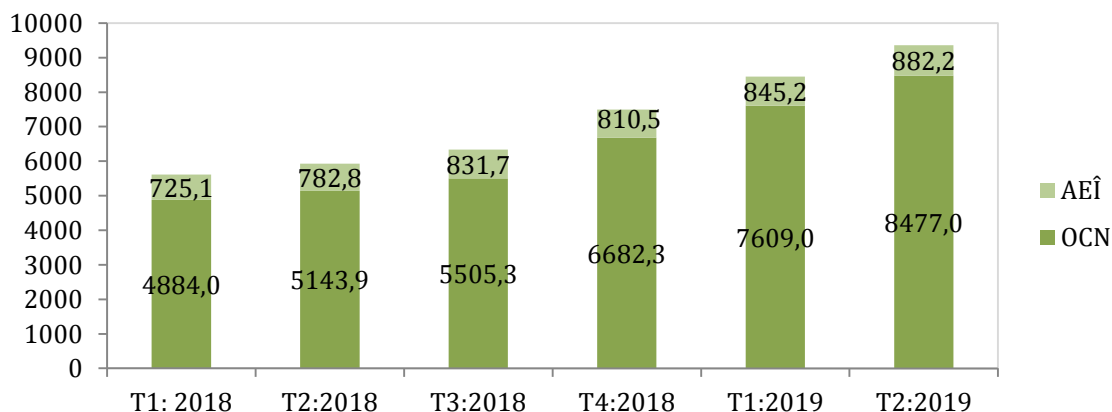
La 30.06.2019, rentabilitatea activelor și rentabilitatea capitalului au constituit 2,56% și respectiv 15,48%, fiind în creștere cu 0,5 p.p. și respectiv 2,8 p.p. comparativ cu sfârșitul semestrului I a anului precedent. Datorită restricțiilor dure, impuse activității bancare, nivelul de rentabilitate a activelor ROA și a capitalului ROE la bănci este cel mai mic de pe piața financiară. Din potrivă, concurenții direcți ai băncilor, organisme de microfinanțare, au cea mai mare rentabilitate a capitalului și a activelor.

Analiza contribuției fiecărei bănci la formarea profitului net al sistemului bancar relevă, că 9 bănci din 11 au înregistrat o creștere a valorii profiturilor, celelalte înregistrând un rezultat mai modest față de aceeași perioadă a anului precedent.

3.3. ACTIVITATEA DE CREDITARE NEBANCARĂ

În virtutea ultimilor tendințe înregistrate pe piața financiară nebanclară, determinate de creșterea semnificativă a cererii la credite din partea persoanelor fizice, acțiunile autorităților de supraveghere (CNPF) au fost orientate spre consolidarea mecanismelor de protecție cât mai eficientă a beneficiarilor de credite nebanclare prin atenuarea riscului de supra-îndatorare. Stipulări specifice în sensul protecției consumatorilor se regăsesc în Strategia de dezvoltare a pieței financiare nebanclare pe anii 2018–2022 și în Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobate prin Legea nr. 129 din 13.07.2018. Totodată, acțiunile CNPF sunt orientate spre supravegherea bazată pe prevenirea și gestiunea riscurilor și guvernarea bazată pe performanță.

Deși segmentul de creditare nebanclară este nesemnificativ în raport cu PIB-ul, înregistrând un grad de intermediere financiară de doar 3,2%, ponderea acestuia pe piața de creditare devine tot mai mare. În ultimii ani acesta a înregistrat o creștere dublă, datorită cererii sporite din partea consumatorilor și procedurii simplificate de accesare a creditelor.

Figura 3.3.1. Volumul de împrumuturi acordate în sectorul de creditare nebanclar, mil.MDL

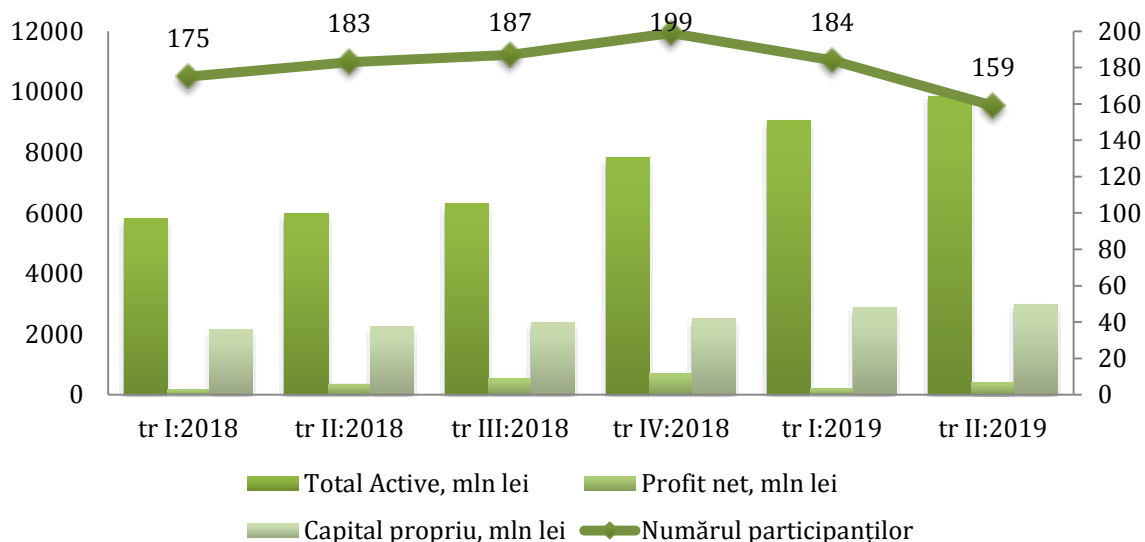
Sursa: Elaborat de autor în baza datelor CNPF.

Analiza indicatorilor de bază privind activitatea organizațiilor de creditare nebanclară (OCN) și a asociațiilor de economii și împrumut (AEÎ) denotă o creștere continuă a volumelor de împrumuturi acordate. În semestrul I al anului 2019, volumul de împrumuturi acordate de către OCN a constituit 8,4 miliarde lei, în creștere cu 40% față de aceeași perioadă a anului precedent. În ceea ce privește AEÎ, ritmurile de creștere a volumului de împrumuturi înregistrează valori mai

modeste, ajungând în primul semestru al anului 2019 la 0,88 miliarde lei, ceea ce reprezintă o creștere cu 11,5% față de perioada similară a anului 2018.

Legea aprobată recent cu privire la organizațiile de creditare nebanară (Legea nr. 1 din 16.03.2018) a instituit cerințe cu privire la ajustarea mărimii minime a capitalului social și dezvoltarea structurii de proprietate a acționarilor și beneficiarilor efectivi. Din cauza neconformării acestor cerințe, în primul semestru al anului 2019 s-a redus și mai mult numărul OCN, ajungând la 159 de organizații, cu 40 de OCN mai puțin decât erau înregistrate pe piață la finele anului 2018.

Datorită înăsprirei supravegherii sectorului de creditare nebanară, dar și urmărind ultimele tendințe în evoluția acestuia, putem presupune că urmează o reducere și mai mare a numărului de OCN. Această diminuare va fi determinată de cerința față de OCN de a-și majora mărimea minimă a capitalului social până la 300 mii lei la 1 ianuarie 2021. Noile prevederi legale, dar și alte norme impuse de autoritățile de supraveghere, vor contribui la consolidarea sectorului de creditare nebanară și la crearea unui cadru integrat de funcționare și supraveghere a operatorilor și operațiunilor de pe piața financiară nebanară, care să contribuie la stabilitatea și dezvoltarea sustenabilă a acesteia.

Figura 3.3.2. Indicatori generali privind activitatea organizațiilor de creditare nebanară

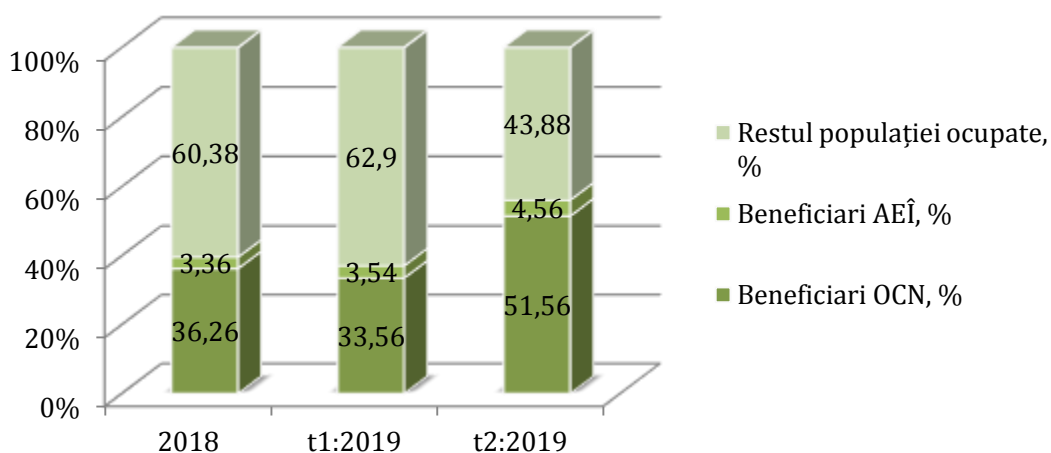
Sursa: Elaborat de autor în baza datelor CNPF.

Rezultatele financiare înregistrate de OCN în trimestrul II al anului 2019 denotă o creștere a capitalului propriu. În raport cu primul trimestru al anului 2019, capitalul propriu al OCN a crescut cu 94,89 milioane lei, iar comparativ cu trimestrul II al anului precedent a crescut cu 25%. Rezultate pozitive au fost înregistrate și la indicatorul active totale, acesta fiind în ascensiune cu 39% față de aceeași perioadă a anului precedent.

Profitul net al OCN a consemnat o creștere spectaculoasă de 51% în trimestrul II al anului 2019 comparativ cu trimestrul precedent. Astfel, cele 159 de OCN au înregistrat un profit net de 413,68 milioane lei.

Rezultatele financiare înregistrate de organizațiile de creditare nebancaară în al doilea trimestru al anului 2019 indică o evoluție ascendentă a sectorului păstrând trendul crescător al activității de creditare nebancaară.

Trimestrul II al anului 2019 se caracterizează printr-o creștere semnificativă a numărului de beneficiari de împrumuturi nebancaare în raport cu populația activă. Dacă în trimestrul precedent al anului 2019 ponderea beneficiarilor sectorului de creditare nebancaar în populația activă era de 37%, atunci în trimestrul II aceasta a atins cifra de 56%, în creștere cu 19 p.p. Această creștere este condiționată nu doar de sporirea numărului de beneficiari de împrumuturi, dar și de diminuarea numărului populației active. În trimestrul II al anului 2019, populația activă a scăzut cu 296,7 mii persoane față de trimestrul precedent al aceluiași ani.

Figura 3.3.3. Ponderea beneficiarilor de împrumuturi în totalul populației active

Sursa: Elaborat de autor în baza datelor BNS și CNPF.

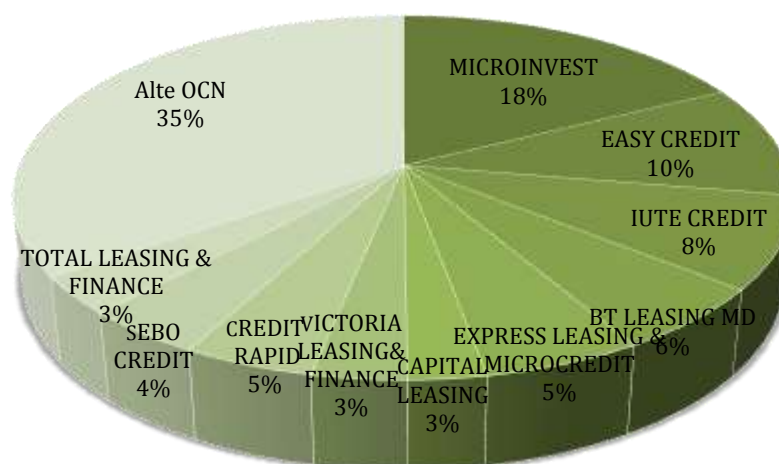
Numărul mare al beneficiarilor de împrumuturi contractate prin entitățile de creditare nebancaară indică în continuare o cerere sporită față de acest tip de servicii. În aceste condiții, riscul supra-îndatorării populației este încă unul persistent și necesită o intervenție mai accentuată din partea autorităților responsabile.

De menționat că, în ultima perioadă Comisia Națională a Pieței Financiare a elaborat și a inițiat procedura de promovare a proiectului Legii de modificare a unor acte legislative care prevăd introducerea anumitor limite aferente creditului de consum la fel cum se practică în Țările Baltice. Pentru împrumuturile care se acordă pe un termen de până la doi ani toate costurile suplimentare, care includ dobânda nominală, comisioanele, penalitățile eventuale, dobânzi de întârziere și alte plăți suplimentare, nu pot depăși suma inițială care a fost luată de beneficiar. În domeniul micșorării riscului de supra-îndatorare a populației, conform noilor modificări, organizațiile de creditare nebancaară sunt obligate să raporteze la birourile istoriilor de credit, înainte de a oferi creditele, în special unei persoane fizice. Acest fapt va permite entităților de a se proteja de creditarea multiplă a unor persoane neonestе și de a reduce astfel gradul de îndatorare. În acest sens, consumatorul devine mai protejat.

Situația alarmantă de pe piața de creditare nebancaară este accentuată de ponderea sporită a împrumuturilor acordate în scopuri de consum. Acestea luate în ansamblu cu veniturile salariale scăzute ale beneficiarilor pot genera probleme sociale și financiare majore în viitorul apropiat.

Conform indicatorilor de bază privind activitatea organizațiilor de creditare nebancaară la situația din 30.06.2019, valoarea medie a unui împrumut este de 18246 lei. Cea mai mare parte din aceste împrumuturi, adică cca 83% sunt acordate persoanelor fizice, iar peste 44% din împrumuturi sunt acordate în scopuri de consum. Aceste date indică riscul de nerambursare pentru entități, dar și riscul sporit pentru beneficiarii care acumulează penalități pentru nerambursare la termen. În asociațiile de economii și împrumut, valoarea medie a unui împrumut acordat este de 21435 lei, fiind în creștere cu 10,8% față de anul precedent.

În trimestrul II al anului 2019 se înregistrează schimbări în poziția deținută pe piață a organizațiilor de creditare nebancaară. Lideri pe piață rămân a fi OCN Microinvest, OCN Easy Credit și OCN Iute Credit. OCN Microinvest a reușit să-și fortifice pozițiile deținând 18% din cota de piață în trimestrul II, comparativ cu 16% pe care le deținea în trimestrul I al acestui an. OCN Prime Capital a cedat în fața OCN Sebo Credit poziția în top 10 organizații de creditare nebancaară care activează pe piața din Republica Moldova.

Figura 3.3.4. Cota de piață a organizațiilor de creditare nebancaară în T. II al anului 2019
Sursa: Elaborat de autor în baza datelor CNPF.

Aceleași poziții de lideri pe piață sunt menținute și după valoarea activelor totale, cele mai mari organizații de creditare nebancaară din Republica Moldova fiind OCN Microinvest, OCN Easy Credit și OCN Iute Credit. Aceste trei companii dețin în total 33% din volumul total al activelor pieței.

Activitatea de creditare nebancaară în Republica Moldova își menține pozițiile ascendente de dezvoltare demonstrând un potențial de creștere pentru viitor. Rezultatele financiare ale OCN și AEÎ înregistrate în prima jumătate a anului 2019 indică cu certitudine că acest sector este unul foarte important pentru dezvoltarea capacităților de intermediere financiară. Totuși, există pericole de ordin socio-economic care țin de riscul supra-îndatorării populației. Acest risc este generat de numărul mare a beneficiarilor de credite nebancaare și de decalajul dintre valoarea împrumuturilor acordate și veniturile populației ocupate. Măsurile întreprinse în ultima perioadă de autoritățile de supraveghere a sectorului sunt menite să diminueze riscurile existente și să contribuie la fortificarea pieței de creditare nebancaară asigurând dezvoltarea acesteia pe baza principiilor de prudență și performanță.

Capitolul IV SECTORUL EXTERN

Balanța de plăți

În Semestrul I a. 2019, *contul curent al balanței de plăți* a păstrat tendința de creștere a deficitului, comparativ cu perioadele precedente. Acest deficit, al contului curent s-a datorat contribuției negative din partea balanței bunurilor, totodată, a scăzut excedentul veniturilor secundare. Evoluția balanței serviciilor și a balanței veniturilor primare a influențat contul **curent** în sensul îmbunătățirii. Soldul *contului curent* al balanței de plăți, în semestrul I 2019, a înregistrat un deficit de 550,77 mil. dolari, care s-a majorat cu 10,9% comparativ cu cel înregistrat în perioada similară a anului precedent. În trimestrul II 2019, soldul *contului curent* al balanței de plăți a constituit 311,74 mil. dolari. Deficitul contului curent, raportat la PIB, a constituit 10,6% (față de 10,1% în semestrul I 2018). Sursa deficitului contului curent a fost comerțul exterior cu bunuri iar celelalte componente înregistrând solduri excedentare.

Soldului pozitiv al *balanței serviciilor* a constituit 196,82 mil. dolari (din care 99,45 mil. dolari în trimestrul II 2019) înregistrând o creștere cu 28,2% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Această creștere a soldului pozitiv al *balanței serviciilor* s-a datorat creșterii exporturilor cu 8,7%, în raport cu perioada similară a anului precedent. Au crescut cu 4,2% exporturile de servicii de prelucrare a materiei prime, de informatică cu 31,3%. Creșteri au înregistrat și importul de servicii cu 3,1%, această creștere s-a datorat creșterea importurilor de servicii de călătorii cu 4,4% și de transport cu 3,9%.

**Tabelul 4.1. Balanța de plăți a Republicii Moldova, mil. USD
(date provizorii)**

Anul	T. I 2017	T. II 2017	T. I 2018	T. II 2018	T. I 201	T. II 2019	2019 T. II/2018 T.II, %
Contul curent	-112,77	-181,94	-212,41	-284,16	-239,03	-311,74	109,7
Bunuri	-522,38	-872,63	-681,84	-825,57	-700,8	-881,3	106,8
Servicii	90,8	70,18	70,24	83,32	97,37	99,45	119,4
Venituri primare	102,78	142,23	110,75	140,73	99,02	187,04	133,5
Venituri secundare	237,49	278,28	288,44	317,96	256,38	283,07	89,0
Contul de capital	-5,54	-4,09	-5,97	-8,97	-12,78	-11,92	132,9
Contul financiar	-94,33	-160,7	-212,5	-272,18	-285,52	-383,65	141
Investiții directe	-39,58	-30,46	-88,04	-28,61	-115,89	-282,04	985,8
Investiții de portofoliu	-1,21	0,92	-1,15	2,08	0,06	1,46	70,2
Derivate financiare	-0,20	-0,25	0,83	-0,33	-1,50	-1,02	309,1
Alte investiții	-91,06	-234,66	-166,88	-319,58	8,29	-191,35	59,9
Active de rezervă	37,72	103,75	42,74	74,26	-176,48	89,30	120,3

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Contul de capital a înregistrat un sold negativ de 24,70 mil. dolari (din care 11,92 mil. dolari – în trimestrul II 2019), care a scăzut cu 65,3% față de semestrul I 2018. Soldul contului de capital a fost determinat de ieșirile nete de capital înregistrate de sectorul privat (33,23 mil. dolari), în timp ce intrările de asistență din exterior primită de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale au constituit 8,53 mil. dolari.

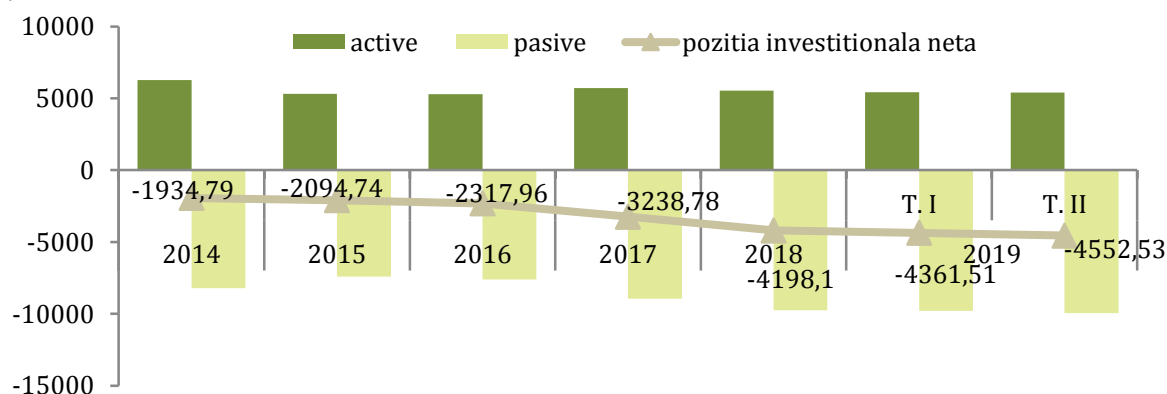
Contul financiar al balanței de plăți a înregistrat mai multe evoluții semnificative, în special creșterea considerabilă a intrărilor nete de capital sub formă de investiții străine directe (în special, în trimestrul II 2019), care pe parcursul primelor șase luni ale anului 2019 au constituit 8,1% relativ la PIB. În calitate de sursă de finanțare a deficitului de cont curent majorarea intrărilor de investiții directe nu a avut o contribuție importantă, ea fiind parțial echilibrată de sporirea concomitentă a ieșirilor de capital sub formă de credite comerciale și avansuri.

În S1 al anului 2019, **contul financiar** s-a soldat cu intrări nete de capital în valoare de 669,17 mil. dolar (din care 383,65 mil.USD – în T. II 2019). Această creștere s-a datorat majorării nete a pasivelor rezidenților față de nerezidenți cu 373,83 mil. dolari generate de tranzacțiile efective, concomitent cu scăderea netă a activelor financiare externe ale rezidenților cu 295,34 mil.USD.

Poziția investițională internațională

Poziția investițională internațională în I Semestru și-a continuat tendința din perioadele precedente, înregistrând un sold net debitor de 4 552,53 mil. dolari, ce s-a aprofundat cu 8,4% față de finele anului precedent. Tranzacțiile efective nete cu nerezidenții 669,17 mil. dolari și schimbările de preț ale instrumentelor financiare 65,47 mil. dolari, au determinat aprofundarea soldului debitor al poziției investiționale internaționale. Totodată au influențat pozitiv soldul debitor al poziției, fluctuația ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA (187,44 mil. dolari) și alte schimbări (192,77 mil. dolari). Toate schimbările menționate au rezultat într-o deteriorare totală a poziției investiționale la 30.06.2019 cu 354,43 mil. dolari.

Stocul total de pasive sub formă de investiții directe a fost în creștere cu 7,6% comparativ cu perioada similară a anului precedent. Stocul total de pasive sub formă de investiții directe în Semestru I a constituit 4486,61 mil. dolari. Intrările efective nete de investiții directe de 415,51 mil. dolari, majorarea prețurilor acțiunilor cu 79,70 mil. dolari și alte modificări 10,37 mil. dolari au dus la creșterea stocului, și fiind diminuat de evoluția ratelor de schimb ale valutelor originale față de dolarul SUA cu 187,12 mil. dolari.

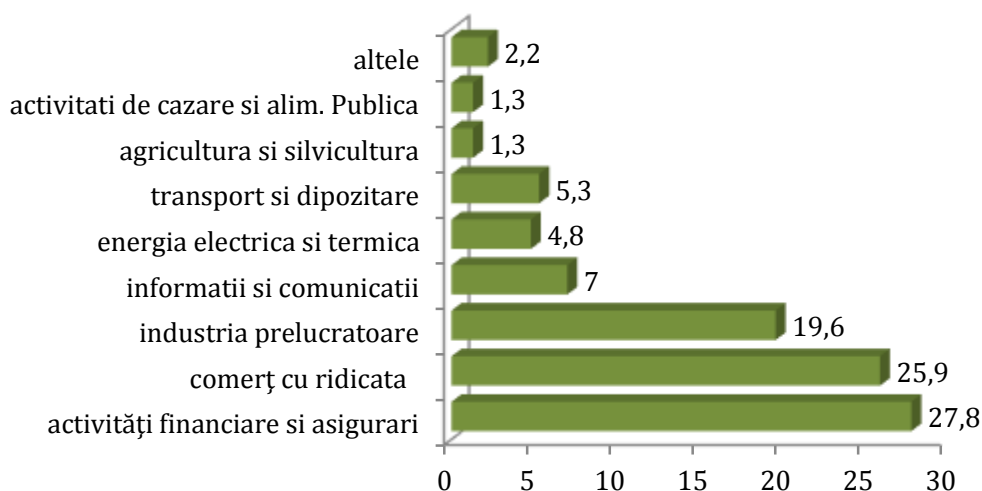
Figura 4.1. Poziția investițională internațională în dinamica, pe trimestre 2014-2019, mil.USD

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Comparativ cu situația la finele anului 2018, ponderea participațiilor și a acțiunilor fondurilor de investiții în stocul total de pasive sub formă de investiții directe este superioară celei a instrumentelor de natura datoriei (56,9%, față de 43,1%), în creștere cu 3,5 p.p. Componenta instrumentelor de natura datoriei este mixtă: stocul împrumuturilor contractate de la investitorii străini direcți reprezintă 1188,65 mil. dolari, angajamente sub formă de credite comerciale față de investitorii străini direcți 181,12 mil. dolari și 565,68 mil. dolari este stocul altor datorii față de investitorii străini direcți, reprezentate de datoriile istorice pentru importul de gaze naturale.

Investițiile directe sub formă de participați și acțiuni acumulate a fost distribuită în felul următor: *investitorilor din țările UE* le-a revenit ponderea majoritară de 86,5% (+3,3 p.p. față de 31.12.2018), celor din *CSI* 4,6% (-1,4 p.p. comparativ cu 31.12.2018) din totalul capitalului acumulat, iar cei proveniți din *alte țări* – de 8,9%.

Principalele activități economice care au atras investiții străine sunt: activități financiare și asigurări 27,8%; comerț cu ridicata și cu amănuntul 25,9; industria prelucrătoare 19,6%; informații și comunicații 7%. Alte activități care au atras investitori străini au fost industria energetică, transport și depozitare, tranzacțiile imobiliare.

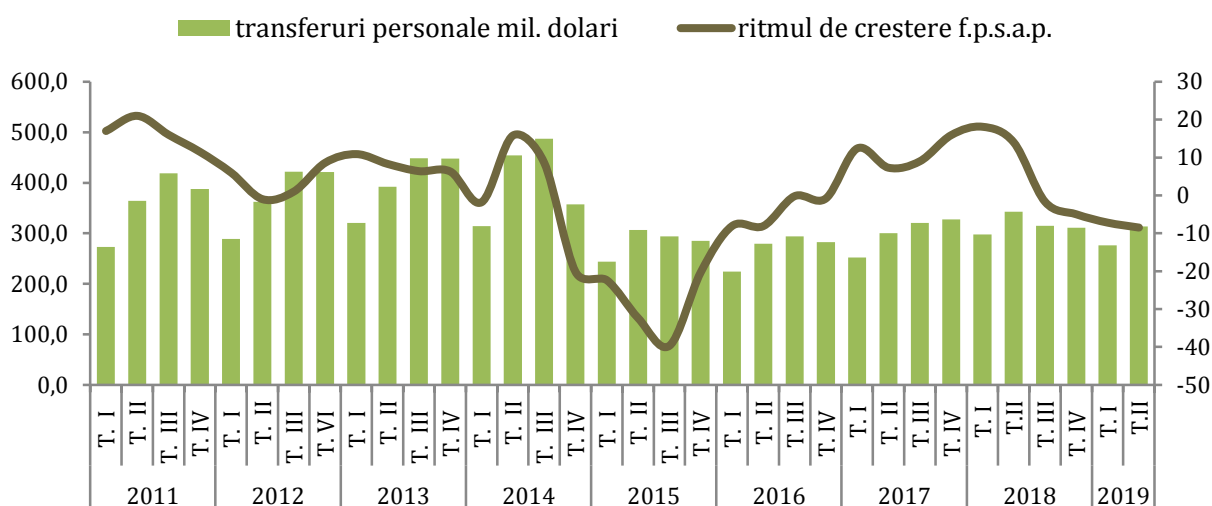
Figura 4.2. Investiții directe, capital propriu acumulat la 30.06.2019, pe activități economice, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Transferurile de mijloace bănești

Transferurile de mijloace bănești în Moldova din străinătate în favoarea persoanelor fizice din țara noastră sunt în scădere. În Semestrul I a. 2019 transferurile de mijloace bănești au scăzut cu 7,9% comparativ cu perioada similară a anului precedent.

În semestrul I a. 2019 volumul total al transferurilor bancare de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice din RM a constituit 589,49 mil. dolari (ianuarie – iunie a. 2018 transferurile au constituit 640 mil. dolari). În iunie 2019, volumul transferurilor efectuate din străinătate în favoarea persoanelor fizice din Moldova a constituit 100,92 mil. de dolari, ceea ce este cu 14,1% mai puțin comparativ cu perioada similară a anului trecut.

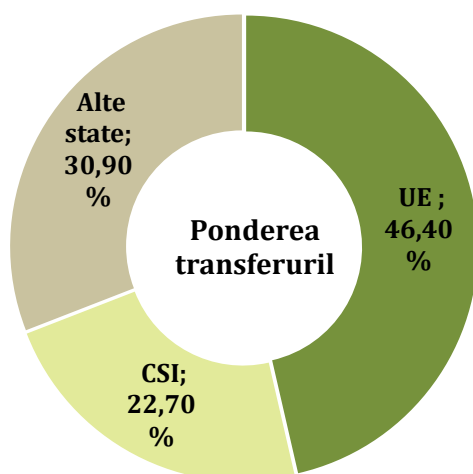

Figura 4.3. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice efectuate prin băncile din Republica Moldova pe trimestre, în anii 2011-2019, mil. USD
Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

În trimestrul II al acestui an, volumul total al transferurilor bancare de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice din R. Moldova a constituit 313,47 milioane de dolari fiind în scădere cu 8,5% față de perioada similară a anului trecut.

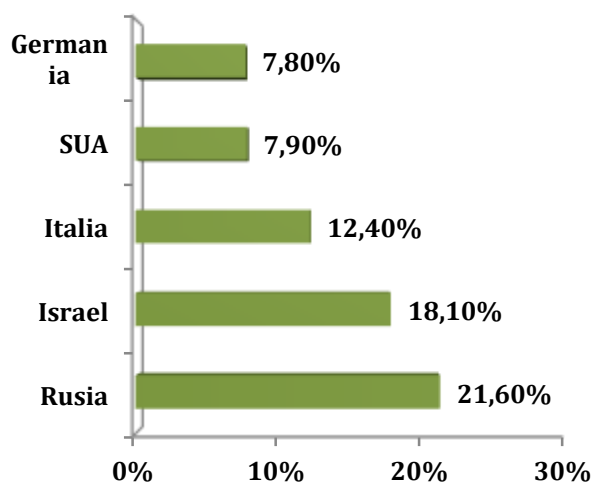
Structura *valutară* a transferurilor recalculată în dolari a constituit, euro-174,95 mil., dolari - 123,26 mil., ruble-12,05 mil. și altă valută 3,21 mil.

Conform *provenienței geografice*, transferurile de mijloace bănești în favoarea persoanelor fizice, a fost următoarea, transferurile **din UE** au înregistrat o pondere de 46,4%, în creștere cu 6,4 p.p., transferurilor **din CSI** le-a revenit ponderea de 22,7%, în descreștere cu 6,5 p.p.. Respectiv, transferurile din alte state, au constituit 30,9% comparativ cu trimestrul II 2018.

Figura 4.4. Transferuri de mijloace bănești din străinătate în favoarea persoanelor fizice conform provenienței geografice în trimestru II a. 2019, %

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Figura 4.5. Top cinci țări care au transferat mijloace bănești în favoarea persoanelor fizice în trimestru II a. 2019, %

În cadrul transferurilor din UE, transferurile din Italia au cea mai mare pondere, de 26,8%, urmate de transferurile din Germania 16,9%, Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord 15,0%, Franța 11,1%, Irlanda 3,4%, Spania 3,4%, Cehia 2,9%, România 2,8%, Portugalia 2,8%, Belgia 2,4%, Polonia 2,3%, Cipru 1,2% și Grecia 1,1%. Din totalul transferurilor din CSI, transferurile din Rusia dețin o pondere majoră de 95,2%. Transferurile din alte state CSI au următoarele ponderi: Ucraina – 2%, Uzbekistan – 0,7%, Kazahstan – 0,7%, Belarus – 0,6%, Azerbaidjan – 0,4% și restul statelor CSI – 0,4%.

Top cinci țări care au transferat mijloace bănești în favoarea persoanelor fizice, sunt, Rusia cu o pondere de 21,7% circa 67,75 mil. dolari din total, în creștere cu 6,5 puncte procentuale comparativ cu trimestrul II 2018. Alte surse importante de transferuri au fost: Israel – 18,% sau 56,84 mil. dolari, Italia – 12,4% sau 38,86 mil. dolari, SUA – 7,9% sau 24,59 mil. dolari, Germania – 7,8% sau 24,51 mil. dolari, Marea Britanie – 7% sau 21,81 mil., Franța – 5,1% sau 16,10 mil. dolari.

Comerțul exterior cu bunuri

Evoluția *comerțului exterior în Semestrul I 2019* a fost influențată de temperarea creșterii economice în țările care sunt parteneri comerciali principali ai țării noastre, diminuarea prețurilor la resursele energetice, în special la gaz natural, valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare internațională (Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană, Acordul de Comerț Liber cu Turcia). *Comerțul exterior cu bunuri* a înregistrat o creștere de 2,1%, comparativ cu perioada similară a anului precedent (4050,4 mil. dolari). Astfel comerțul exterior cu bunuri a constituit 4168,8 mil. dolari.

Figura 4.6. Tendințele comerțului exterior de mărfuri, ianuarie-iunie 2010-2019, mil. lei
Sursa: Conform datelor, Biroului Național de Statistică.

Exporturile de mărfuri în perioada ianuarie-iunie 2019 au constituit 1361,4 mil. dolari, mai mult cu 46,7 mil. dolari sau cu 3,5% mai mult față de perioada similară a anului precedent. Exporturile de mărfuri autohtone au constituit 69,8% sau 950,6 mil. dolari, din total exporturi. *Reexporturile de mărfuri străine* au constituit 30,2% din total exporturi sau 410,7 mil. dolari, ceea ce este cu 6,2% mai puțin comparativ cu ianuarie-iunie 2018. *Reexporturile de mărfuri după prelucrare* au constituit 21,9% în total exporturi, iar reexporturile clasice de mărfuri, care nu au suferit transformări esențiale 8,3% din total exporturi.

Tabelul 4.2 Evoluția schimburilor comerciale pentru Semestrul I, anul 2019

	Semestrul I 2018	Semestrul I 2019	Dinamica 2019/2018 %
	mil. dolari	mil. dolari	
Comerțul exterior cu bunuri	4050,4	4168,8	2,1
Export	1315,2	1361,4	3,5
Inclusiv:			
țările UE	900,7	880,2	-2,3
țările CSI	208,3	202,5	-2,8
alte țări	206,2	278,7	35,2
Import	2735,2	2807,4	2,6
Inclusiv:			
țările UE	1396,4	1402,8	0,5
țările CSI	637,4	695,8	9,1
alte țări	701,4	708,8	0,1
Balanța comercială	-1420,2	1446	1,8
Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi	48,1%	48,5%	-

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Totodată, principala destinație a exporturilor rămâne a fi țările UE, cu o pondere de circa 64,7% în total export. UE și-a consolidat pozițiile drept principală piață de desfacere pentru exportatorii moldoveni, fapt ce a permis compensarea în totalitate a pierderilor de pe piața CSI. Astfel, dinamica economică din UE a devenit un factor fundamental ce influențează evoluția exportului de mărfuri și servicii din Moldova. În perioada estimată exporturile de mărfuri destinate **țărilor UE** au însumat 880,2 mil. dolari (cu 2,2% mai puțin, față de ianuarie-iunie 2018). Exporturile de mărfuri către **țările CSI** s-au micșorat cu 2,8%, comparativ cu ianuarie-iunie 2018. Exporturile de mărfuri destinate acestor țări au constituit 202,5 mil. dolari, deținând o pondere de 14,9% (în ianuarie-iunie 2018 – 15,8%).

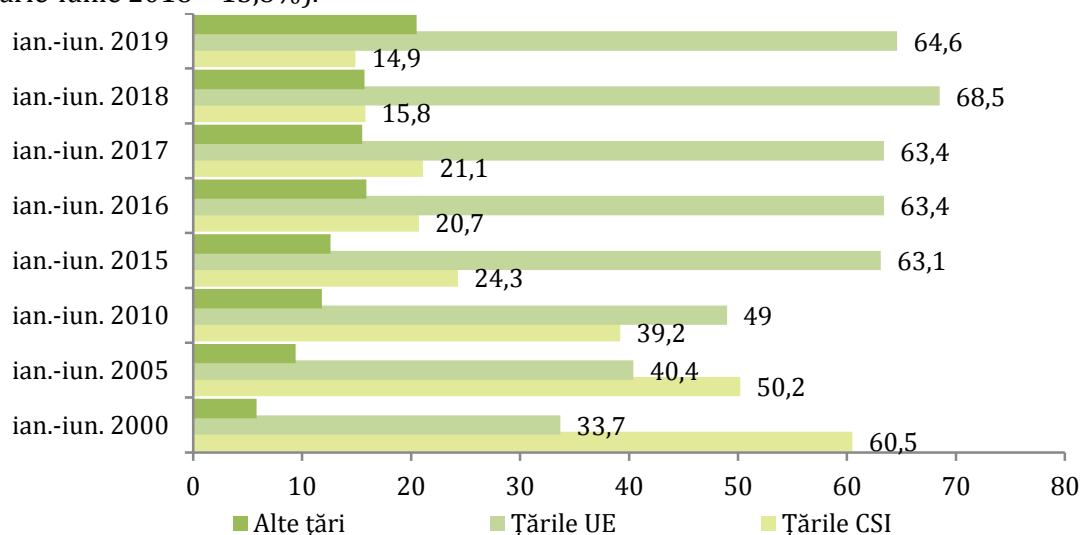

Figura 4.7. Structura exporturilor pe grupe de țări

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Cele mai semnificative exporturi au avut ca destinație țări precum: România –380,5 mil. dolari (+9,9%), fiind și cea mai importantă piață de desfacere a Republicii Moldova, Italia –135,8 mil. dolari (-7,8%), Germania –124,7 mil. dolari (+10,1%), Polonia –52,2 mil. dolari (+13,1%). Se observă o reorientare a exporturilor din direcția țărilor CSI spre UE, în special, în cazul semințelor

de floarea soarelui, vinului și fructelor, datorată pe de o parte de restricțiile impuse de Federația Rusă, iar pe de altă parte de noile oportunități oferite de DCFTA. În același timp s-au micșorat exporturile în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord cu 38,9%, Italia 7,8%, Bulgaria 31,7%, Portugalia 99,2%, Franța 33,6%, Serbia 62,9%, Austria 33,8%, Grecia 40,1%, Belarus 14,5%, Emiratele Arabe Unite 4,7%, Slovacia 52,6%, Kazahstan 47,9%, Georgia 18,6%, Ucraina 4,7%, Arabia Saudita 43,7%, Lituania 20,8%, Myanmar 61,2%, Irak 14,9%, Malaysia 31,0%, Danemarca 64,3%, Liban 8,2%, Macedonia de Nord 53,2%, Olanda 2,9%, Taiwan, provincie a Chinei 82,4%, China 4,3%, atenuând astfel creșterea pe total exporturi cu 8,8%.

Acordului de asociere și crearea zonei de comerț liber, cuprinzător și aprofundat al Republicii Moldova cu UE (DCFTA) a avut un impact pozitiv asupra dezvoltării economiei, în special a exporturilor. Structura exporturilor s-a schimbat, iar astăzi UE este principalul partener comercial al Moldovei cu o cotă de 70% în exporturi și 50% în importuri. În același timp, exporturile moldovenești s-au diversificat. Aproximativ 17% din companiile exportatoare se concentrează asupra UE. "Principalul rezultat este că competitivitatea a crescut, iar Moldova a adoptat standarde europene.

În primul Semestru al anului 2019 exporturile pe piața statelor UE au înregistrat o scădere cu 2,2% față de perioada similară a anului precedent. Pe piața UE, în această perioadă, au fost exportate 174 tone de prune proaspete din cota de 10.000 tone, sau 2% și 7.165 tone de struguri de masă din cota de 10.000 tone (72%), însă mere proaspete, tomate, usturoi, sau suc de struguri nu au fost exportat. Cotele la cereale epuizate: Exportul pe piața UE a unor produse agricole, în special cereale prin utilizarea așa-zisului mecanism de prevenire a eludării, situație este mult mai bună. La grâu, făina și aglomerate sub formă de pelete din totalul cotei stabilite de 75.000 de tone s-au exportat 80896 tone (108%), la porumb, făină și aglomerate sub formă de pelete din totalul de 130.000 tone au fost exportate 193995 tone (149%); la orz din totalul 70000 tone s-au exportat 10775 tone (15%); la cereale prelucrate – 5273 tone (211% din totalul de 2.500 de tone.) Totodată, zahăr prelucrat a fost exportat în proporție de 870 de tone (21% din totalul cotei de 4.200 tone), iar porumb zaharat – de 379 tone (25% din totalul de 1.500 tone). De asemenea s-a constatat o creștere a numărului companiilor exportatoare în UE. Astfel 1.877 de companii au exportat în UE pe parcursul semestrului I 2019, cele mai multe făcând livrări în România (835), Italia (211), Germania (197), Polonia (134) și Bulgaria (101). Pe parcursul implementării Acordului de Asociere RM-UE, relevă că acesta a avut și are un efect pozitiv asupra exporturilor. În primii patru ani de implementare (2015-2018) exporturile totale au crescut cu 1,5 miliarde dolari sau cu 34% față de 4 ani de până la semnarea DCFTA (2011-2014), fapt ce a compensat pierderile pe piața CSI, fiind o creștere de două ori mai rapidă față de exporturile pe alte piețe¹.

Cea mai mare pondere în structura exporturilor pe grupe de mărfuri în semestrul I a. 2019 au avut-o mașini și echipamente pentru transport cu o cotă de 25,8%, exporturile de articole manufacturate diverse cu 21,1% și exportul de produse alimentare cu 21% în total exporturi.

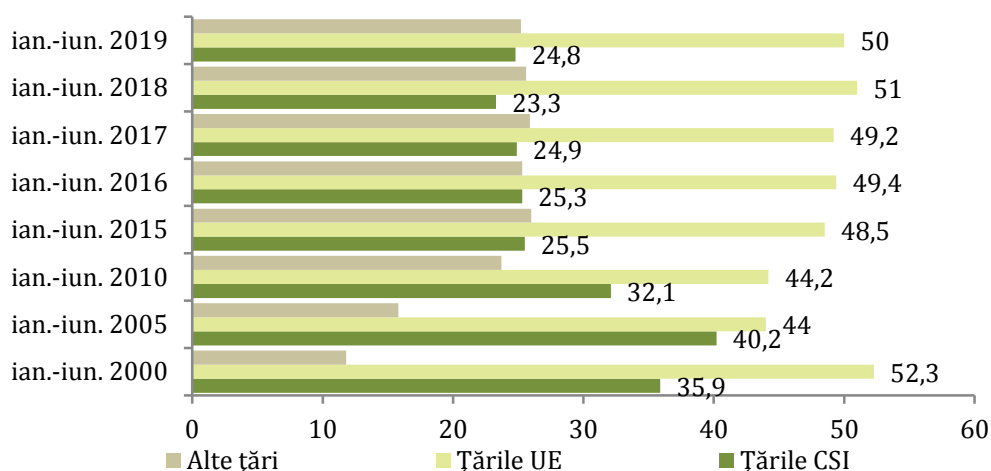
În semestru I a. 2019, comparativ cu aceeași perioadă din anul 2018, s-au marcat creșteri la exporturile de mașini și aparate electrice cu 31,5%, cereale și preparate pe bază de cereale cu 19,8%, semințe și fructe oleaginoase cu 8,8%, produse medicinale și farmaceutice cu 24,3%, vehicule rutiere cu 36,8%, tutun brut și prelucrat cu 28,1%, articole din lemn, exclusiv mobilă cu 30,6%, mașini și aparate industriale cu aplicații generale; părți și piese detașate ale acestor mașini cu 18,8%, articole din minerale nemetalice cu 4,3%, minereuri metalifere și deșeuri de metale cu 6,6%, mașini și aparate specializate pentru industriile specifice cu 5,8%, construcții prefabricate;

¹ <http://mei.gov.md/ro/dcfta>

alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzit și de iluminat cu 7,4%, materiale plastice prelucrate cu 23,7%, produse chimice anorganice de 1,7 ori, mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor cu 22,2%, carne și preparate din carne cu 7,5%, fier și oțel cu 15,4%, legume și fructe cu 0,1%, hrană destinată animalelor cu 1,6%, aparate fotografice, echipamente și furnituri de optică; ceasuri și orologii cu 7,4%, mașini generatoare de putere și echipamentele lor cu 4,4%, care au contribuit la majorarea pe total exporturi cu 9,6%.

Totodată **s-au micșorat exporturile de îmbrăcăminte și accesorii** cu 10,3%, grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate cu 28,6%, mobilă și părțile ei cu 10,1%, zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere cu 56,1%, băuturi alcoolice și nealcoolice cu 5,8%, fire, țesături, articole textile și produse conexe cu 13,9%, produse chimice organice cu 35,9%, uleiuri esențiale, rezinoide și substanțe parfumate, preparate pentru toaletă, produse pentru înfrumusețare cu 39,9%, instrumente și aparate, profesionale, științifice și de control cu 20,5%, articole de voiaj; sacoșe și similare cu 27,4%, produse lactate și ouă de păsări cu 22,1%, animale vii cu 30,6%, încălțăminte cu 8,4%, piei crude, piei tăbăcite și blănuri brute cu 52,4%, piele, altă piele și blană prelucrate cu 81,9%, metale neferoase cu 59,6%, aparate și echipamente de telecomunicații și pentru înregistrarea și reproducerea sunetului și imaginii cu 25,7%, îngrășăminte naturale și minerale naturale cu 10,5%, cafea, ceai, cacao, condimente și înlocuitori ai acestora (-8,8%), pasta de hârtie și deșeuri de hârtie cu 22,4%, materiale plastice sub forme primare cu 16,5, mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor cu 27,7%, aur nemonetar cu 22,6%, atenuând astfel creșterea pe total exporturi cu 6,6%.

În semestrul I a. 2019 importurile de mărfuri au constituit 2807,4 mil. dolari, mai mult față de aceeași perioadă a anului cu 2,6%. Importurile de mărfuri realizate în luna iunie 2019 au însumat 445,5 mil. dolari, cu 7,5% mai puțin, față de luna anterioară și cu 2,9% - comparativ cu luna iunie 2018. În semestrul I a. 2019, importurile de mărfuri **din țările UE** au deținut o pondere de 50% în total importuri (51% - în ianuarie-iunie 2018). Importurile de mărfuri au constituit 1402,8 mil. dolari, cu 0,5% mai mult, comparativ cu ianuarie-iunie 2018. Importurile de mărfuri provenite **din țările CSI** au avut o valoare de 695,8 mil. dolari, cu 9,1% mai mult, față de ianuarie-iunie 2018. Importurile de mărfuri provenite din țările CSI, au cu o cotă de 24,8% în total importuri (23,3% - în ianuarie-iunie 2018).

Figura 4.8. Structura importurilor pe grupe de țări, %

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Comparativ cu perioada similară din anul 2018, evoluției **importurilor pe țări** în semestrul I a. 2019, relevă creșterea importurilor din Federația Rusă cu 7,7%, Turcia cu 12,6%, Ucraina cu 6,5%, Belarus cu 27,0%, Republica Cehă cu 32,8%, România cu 3,1%, Italia cu 2,6%, Vietnam cu 22,7%, India cu 24,7%, Slovacia cu 21,3%, Kazahstan de 2,6 ori, Uzbekistan de 2,1 ori, Germania cu 0,9%, Maroc de 1,6 ori, Spania cu 3,2%,

Insulele Faroe de 3,2 ori, Lituania cu 17,7%, Elveția cu 7,4%, Pakistan cu 49,0%, Ecuador cu 11,5%, Croația de 1,5 ori, Malaysia cu 16,2%, Taiwan, provincie a Chinei cu 7,4%, Finlanda cu 10,8%, Portugalia cu 7,8%, Tunisia cu 41,5%, care a favorizat majorarea pe total importuri cu 5,0%. În același timp s-au diminuat importurile din Bulgaria cu 28,5%, Austria cu 15,5%, China cu 2,8%, Japonia cu 19,3%, Ungaria cu 7,4%, Serbia cu 25,0%, Belgia cu 11,5%, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord cu 6,8%, Danemarca cu 23,9%, Israel cu 23,4%, Statele Unite ale Americii cu 4,8%, Turkmenistan cu 45,4%, Grecia cu 10,3%, Brazilia cu 17,0%, Olanda cu 2,9%, Islanda cu 23,6%, Bangladesh cu 12,0%, Emiratele Arabe Unite cu 24,4%, Africa de Sud cu 28,1%, Columbia cu 56,7%, Argentina cu 19,0%.

În aceeași perioadă **au sporit importurile de gaz și produse industriale obținute din gaz** cu 15,6%, produse medicinale și farmaceutice cu 12,5%, vehicule rutiere cu 8,9%, mașini și aparate industriale cu 12,5%, legume și fructe 9,3%, îngrășăminte naturale și minerale naturale de 2,1 ori, tutun brut și prelucrat cu 34,8%, mașini și aparate electrice și părți ale acestora cu 2,5%, articole din minerale nemetalice cu 7,1%, cărbune, cocs și brichete de 1,7 ori, aparate și echipamente de telecomunicații cu 4,5%, articole din lemn, exclusiv mobilă cu 7,9%, încălțăminte cu 13,9%, hârtie, carton și articole din pastă de celuloză, din hârtie sau din carton cu 5,8%, carne și preparate din carne cu 13,3%, lemn și plută cu 16,0%, construcții prefabricate; alte instalații și accesorii pentru instalații sanitare, de încălzit și de iluminat cu 12,7%, îngrășăminte minerale sau chimice cu 5,1%, materiale plastice prelucrate cu 4,2%, produse lactate și ouă de păsări cu 7,6%, produse chimice anorganice 16,6%, băuturi alcoolice și nealcoolice 4,0%, fier și oțel 0,8%, cauciuc brut, inclusiv cauciuc sintetic și regenerat de 1,8 ori, articole prelucrate din metal cu 0,3%, mobila și părțile ei cu 0,6%, minereuri metalifere și deșeuri de metale cu 29,5%, facilitând astfel creșterea pe total importuri cu 4,7%.

Totodată au scăzut importurile de fire, țesături și articole textile și produse conexe cu 10,4%, mașini și aparate specializate pentru industriile specifice cu 9,3%, metale neferoase cu 14,0%, mașini generatoare de putere și echipamentele lor cu 39,3%, piele și blană prelucrate cu 15,8%, semințe și fructe oleaginoase cu 12,7%, mașini și aparate de birou sau pentru prelucrarea automată a datelor cu 10,9%, hrană destinată animalelor cu 12,4%, materiale plastice sub forme primare cu 8,1%, energie electrică cu 5,7%, mașini și aparate pentru prelucrarea metalelor cu 18,6%, fibre textile 15,7%, aparate fotografice, echipamente și furnituri de optică; ceasuri și orologii cu 10,5%, zahăr, preparate pe bază de zahăr; miere cu 4,3%, grăsimi și uleiuri vegetale fixate, brute, rafinate sau fracționate cu 6,8%, animale vii cu 6,1%.

În semestrul I a. 2019, decalajul dintre evoluția exporturilor și importurilor a determinat acumularea a unui **deficit al balanței comerciale** în valoare de 1446 mil. dolari, cu 25,9 mil. dolari mai mult sau cu 1,8%, comparativ cu cel înregistrat în perioada corespunzătoare din anul 2018. În luna iunie 2019, deficitul balanței comerciale a fost de 243,2 mil. dolari, cu 27,7 mil. dolari mai puțin, față de cel înregistrat în luna mai 2019 și cu 1,4 mil. dolari (-0,5%) comparativ cu luna iunie 2018.

Regiunea Republicii Moldova din partea stângă a râului Nistru

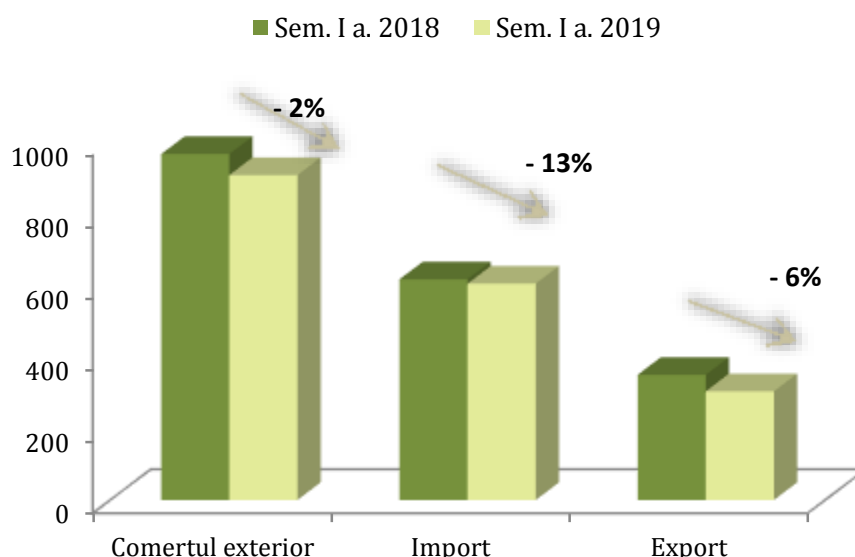
Pe parcursul perioadei ianuarie-iunie a. 2019 regiunea transnistreană a înregistrat o scădere cu 6% a comerțului exterior comparativ cu perioada similară a anului precedent.

În perioada analizată tranzacțiile comerciale externe cu bunuri au constituit 908,3 mil. dolari, ceea ce este cu 58,6 mil. dolari mai puțin comparativ cu perioada similară a anului precedent (966,9 mil. dolari). Atât exportul cât și importul în această perioadă au scăzut.

Cauza scăderii comerțului cu bunuri a fost reducerea a exporturilor cu 13% față de perioada similară a anului precedent. Iar motivul principal al declinului exporturilor este determinat de măsuri restrictive externe împotriva industriei metalurgice din Transnistria.

Volumul importurilor de bunuri pentru ianuarie-iunie 2019 comparativ cu aceeași perioadă a anului trecut de asemenea, a scăzut cu 2,3% sau cu 12,1 mil. dolari față de ianuarie-iunie 2018 și a însumat 604,6 milioane de dolari.

Exportul de bunuri, perioada ianuarie-iunie a. 2019, a scăzut, comparativ cu ianuarie-iunie anul trecut - cu 13% (cu 46,5 milioane dolari) și a constituit la 304 milioane dolari.

Figura 4.9. Dinamica principalelor indicatori ai comerțului exterior al regiunii Transnistrene, pentru perioada ianuarie-iunie a. 2018-2019, mil.USD

Sursa: http://customs.gospmr.org/wp-content/uploads/2019/07/Pokazатели-statistiki-VYED_I-polugodie-2019.pdf

Regiunea Transnistreană a realizat tranzacții comerciale externe cu 81 țări ale lumii, în perioada ianuarie-iunie 2019 inclusiv 10 țări din CSI. În 10 țări precum Australia, Azerbaidjan, Armenia, Bosnia și Herțegovina, Jamahiriya, Qatar, Kenya, Kârgâzstan, Nigeria, Senegal, cifra de afaceri a comerțului exterior a regiunii transnistrene a fost unilaterală, adică, numai mărfuri exportate.

Comerțul exterior prevalează cu *țările CSI* și în perioada ianuarie-iunie 2019, aceasta a însumat 683 milioane de dolari, ceea ce constituie 75% din comerțul exterior. În cazul țărilor străine, cifra de afaceri a comerțului exterior a fost de 225 milioane de dolari, adică 25% din comerțul exterior.

Principalii parteneri comerciali ai regiunii transnistrene rămâne a fi Federația Rusă (322,5 mil. dolari) cu o pondere de 35,5% din cifra de afaceri totală, Republica Moldova (163,9 mil. dolari) cu o pondere de 18% și Ucraina (156,5 mil. dolari) cu o pondere de 17% din comerțul total. Deasemenea parteneri comerciali mai sunt: România (70,8 mil. dolari) ponderea căruia alcătuiește 8%, Polonia (28,8 mil. dolari) 3%, Republica Belarusa (23,9 mil. dolari) cu o pondere de 3% din cifra de afaceri, Italia (19,1 mil. dolari) cu o pondere de 2%, Germania (16,5 mil. dolari) cu o pondere de 2% și Kazahstanul (14,7 mil dolari) cu o pondere de 2% din cifra de afaceri totală.

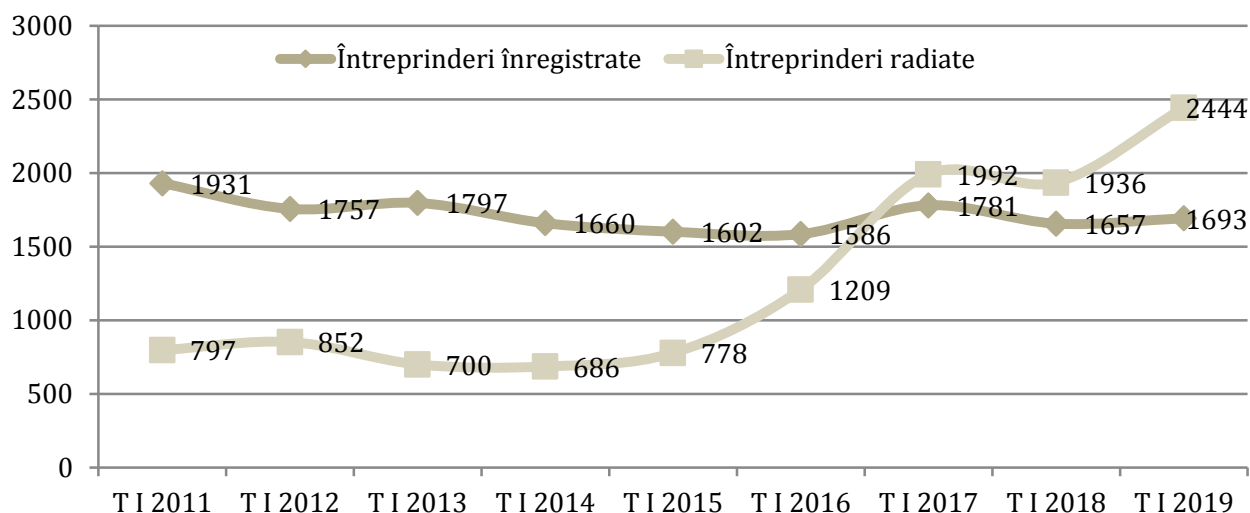
În perioada ianuarie-iunie 2019, în regiunea transnistreană au existat 142 de întreprinderi exportatoare cu 2 mai mult față de perioada similară a anului precedent. Mai mult, în prima jumătate a anului 2019, 36 de întreprinderi au exportat în țările UE, adică, 25% din totalul exportatorilor, în țările Eurasiatice - 38 de întreprinderi, adică 27% din totalul exportatorilor, inclusiv în Rusia - 35 de întreprinderi (25% din exportatori), iar în alte țări - 122 întreprinderi (86% din exportatori).

Capitolul V

MEDIUL DE AFACERI

Dinamica întreprinderilor înregistrate și radiate în trimestrul I 2018-2019

Conform datelor Camerei Înregistrării de Stat, la 01.08.2019 Registrul de stat deținea informații despre 163 370 persoane juridice și întreprinzători individuali.

Figura 5.1. Evoluția numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T I 2011-2019, unit.

Sursa: Conform datelor Agenției Servicii Publice.

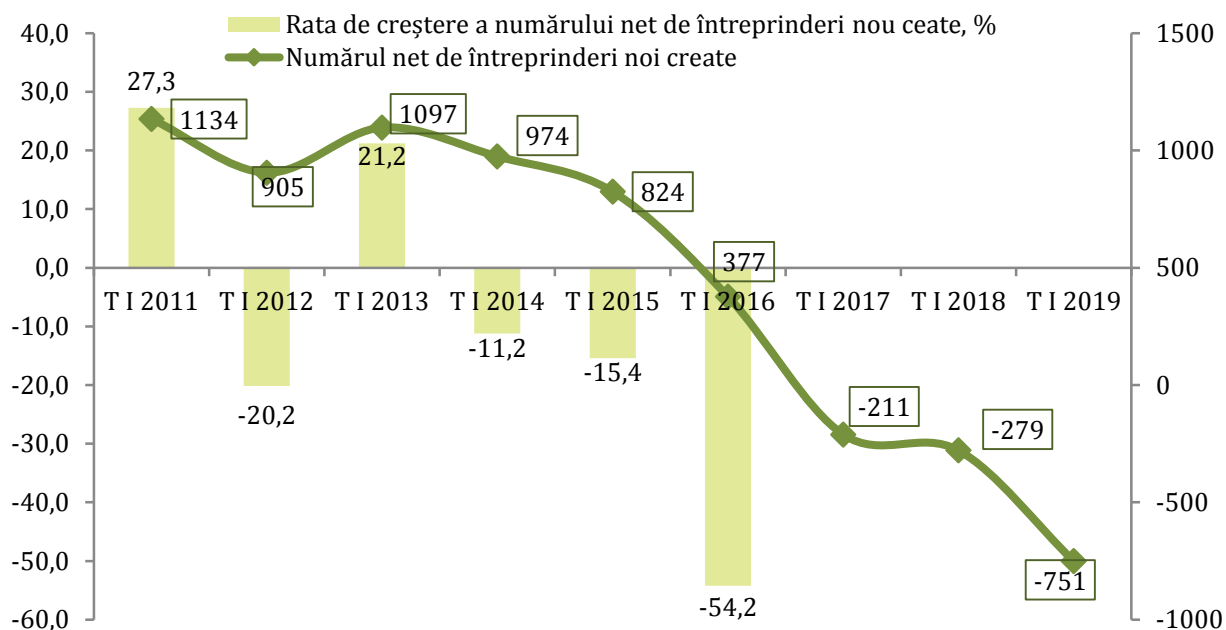
În T I 2019 numărul întreprinderilor înregistrate de Agenția Servicii Publice s-a majorat nesemnificativ cu 2,2% f.p.s.a.p. Potrivit datelor Agenției Servicii Publice, în T I 2019, în Registrul de stat, au fost trecute 1693 întreprinderi noi. Concomitent, în T I 2019, numărul întreprinderilor radiate a marcat o creștere semnificativă cu 26,2% f.p.s.a.p., constituind 2444 întreprinderi.

Tabelul 5.1. Indicii de creștere a numărului de întreprinderi înregistrate și radiate în T I 2011-2019 față de perioada similară a anului precedent, %

Perioada	Înregistrarea întreprinderilor	Radierea întreprinderilor
TI 2011	115,1	101,3
TI 2012	91,0	106,9
TI 2013	102,3	82,2
TI 2014	92,4	98,0
TI 2015	96,5	113,4
TI 2016	99,0	155,4
TI 2017	112,3	164,8
TI 2018	93,0	97,2
TI 2019	102,2	126,2

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice.

Perioada T I 2011-2019 este caracterizată, în mare parte, de o tendință descrescătoare a numărului de întreprinderi înregistrate (cu excepția T I 2011, T I 2013, T I 2017, T I 2019 unde a fost marcată o mică creștere f.p.s.a.p).

Figura 5.2. Dinamica numărului net de întreprinderi create în Registrul de Stat, T I 2011-2019

Sursa: Calculele autorului conform datelor Agenției Servicii Publice.

Începând cu anul 2017 pentru prima dată, în ultimii aproximativ 20 ani, numărul întreprinderilor radiate l-a depășit pe cel al întreprinderilor înregistrate.

Tendința de majorare a numărului de radieri a întreprinderilor din Registrul de Stat continuie și în primul trimestru al anului 2019. Astfel, dacă în T I 2011 din Registrul de Stat au fost radiate 797 întreprinderi, numărul acestora a ajuns la 2444 de întreprinderi în primul trimestru al anului 2019, majorându-se de 3,06 ori.

Totodată, în T I 2011-2019 se remarcă o tendință descrescătoare a numărului net de întreprinderi noi create, numărul cărora s-a diminuat în perioada analizată considerabil (excepție făcând T I 2013, care a marcat o creștere neesențială a numărului net de întreprinderi create f.p.s.a.p.). De asemenea, în perioada T I 2017 - T I 2019, numărul net de întreprinderi nou create a marcat o valoare negativă, indicând asupra faptului că numărul întreprinderilor radiate în perioada dată a depășit considerabil numărul înregistrate.

Indicatorii de dezvoltare a businessului în regiunea din partea stângă a Nistrului

În primul semestru al anului 2019, în regiunea din partea stângă a Nistrului, în sectorul businessului mic activau 3919 de întreprinderi. În ianuarie-iunie 2019, în sectorul businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (cu excepția persoanelor fizice) erau angajați 20749 salariați, în creștere cu 6,1% f.p.s.a.p. În perioada analizată (ianuarie-iunie 2019) mai multe sectoare economice au marcat o tendință de creștere a numărului mediu de salariați f.p.s.a.p.: Industrie, Agricultură, Construcții, Comerț și alimentația publică, Operațiuni imobiliare, Activitate

comercială generală, Gospodărie de locuințe și deservire comunală, Sănătate și asigurare socială, Cultura și arta, Activitate editorială (Tabelul 5.2).

Totodată, în această perioadă, următoarele sectoare economice înregistrează o tendință de diminuare a numărului de salariați (o descreștere de -4,6% în sectorul Transport, -3,3% în Comunicații, -22,2% în sectorul Logistica și distribuție, -7,5% în sectorul Învățământ, -1,7% în Sport, agrement și turism).

Tabelul 5.2. Date privind numărul mediu de salariați în întreprinderile sectorului businessului mic, inclusiv întreprinderile mici și micro (fără persoanele fizice) din partea stângă a Nistrului pe genuri de activitate, în ianuarie-iunie 2019

	ianuarie-iunie 2019	ianuarie-iunie 2018	Indici, %
Total	20749	19561	106,1
Industrie	3398	3237	105,0
Agricultura	2201	2167	101,6
Transport	1003	1051	95,4
Comunicații	87	90	96,7
Construcții	2112	1939	108,9
Comerț și alimentația publică	7447	6976	106,8
Logistica și distribuție	42	54	77,8
Opreațiuni imobiliare	1187	1144	103,8
Activitate comercială generală	428	352	121,6
Activitatea editorială	100	99	101,0
Gospodărie de locuințe și deservire comunală	349	337	103,6
Sănătate și asigurare socială	438	344	127,3
Învățământ	209	226	92,5
Cultura și arta	148	139	106,5
Sport, agrement și turism	475	483	98,3

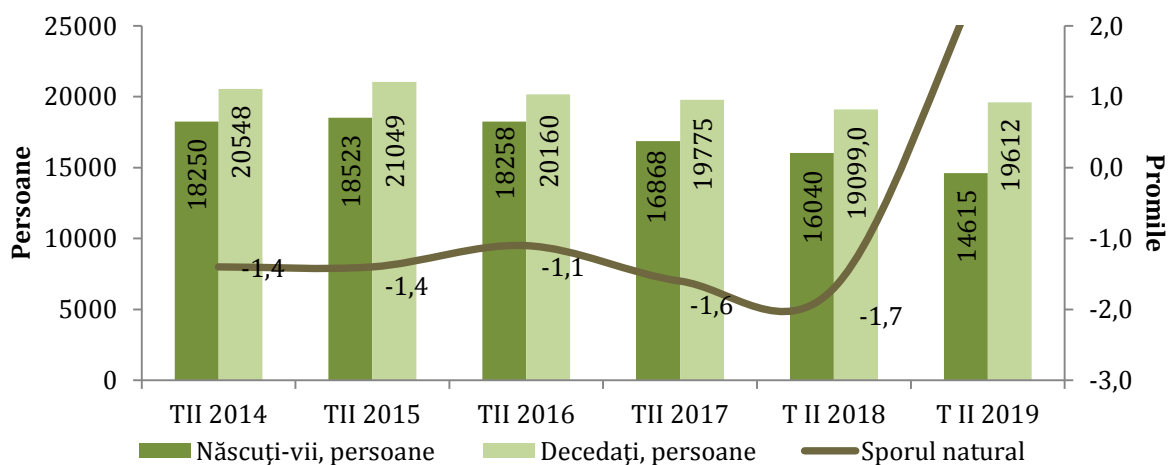
Sursa: «Основные показатели деятельности субъектов малого предпринимательства, включая микро и малые предприятия, (с численностью работников до 50 человек и годовым доходом до 2000000 румзп) (без физических лиц) за январь – июнь 2019 года».

Capitolul VI SECTORUL SOCIAL

Situația demografică. În T II din 2019 persistă tendința de micșorare a numărului născuților-vii, decedaților, căsătoriilor, reducându-se în același timp și ratele natalității, mortalității și nupțialității. S-au majorat numărul divorțurilor și rata divorțialității. În interiorul țării a crescut numărul plecărilor atât din localități rurale, cât și din cele urbane, iar numărul sosirilor s-a majorat doar în localitățile urbane, în timp ce în cele rurale s-a redus, totodată numărul migranților de muncă s-a majorat.

În T II al anului 2019 numărul născuților-vii total pe țară a constituit 14615 pers., fiind în scădere cu 1425 copii sau cu 8,9% mai puțin comparativ cu T II al anului precedent, rata natalității a fost de 8,3 născuți-vii la 1000 locuitori, fiind în scădere cu 0,8 p.p. f.p.s.a.p. Numărul de decedați a constituit 19612 pers., înregistrând o creștere de 513 pers. sau cu 2,7% mai mult f.p.s.a.p., iar rata mortalității a ajuns la 11,2 decedați la 1000 locuitori, în creștere cu 0,3 p.p. f.p.s.a.p. Numărul copiilor decedați în vârstă sub 1 an în T II al anului 2019 a constituit 140 cazuri, fiind cu 33 cazuri mai mic decât în T II al anului precedent. Scăderea naturală în T II al anului 2019 a constituit -4997 pers. (-3059 pers. în T II al anului precedent) sau -1,7 pers. la 1000 de locuitori (-2,9 pers. la 1000 de locuitori în T II din anul precedent).

Numărul căsătoriilor total pe țară, în T II al anului 2019 a constituit 8105, majorându-se cu 206, sau cu 2,6% față de aceeași perioadă a anului trecut, iar rata nupțialității a constituit 4,6 căsătorii la 1000 locuitori, majorându-se cu 0,1 p.p. f.p.s.a.p. Indicatorul în cazul numărului divorțurilor din țară a constituit 5280, fiind în creștere cu 229 sau cu 4,1% față de T II al anului precedent. Rata divorțialității a constituit 3,0 divorțuri la 1000 locuitori, cu 0,1 p.p. mai mult f.p.s.a.p.

Figura 6.1. Mișcarea naturală a populației în T II în anii 2014-2019

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Privind migrația internă, determinată de schimbarea domiciliului în T II al anului 2019, numărul total de sosiri în interiorul țării a constituit 18273 pers., cu 3492 sau cu 23,6% mai mult decât în p.s.a.p. Localitățile urbane au avut 12093 de sosiri, cu 2593 sosiri sau cu 27,3% mai mult f.p.s.a.p. și 7837 plecări, cu 1394 plecări sau cu 21,6% mai mult f.p.s.a.p. Localitățile rurale au avut 6180 de sosiri, cu 899 sosiri sau cu 17,0% mai mult f.p.s.a.p. și 10436 plecări, cu 2098 plecări sau cu 25,2% mai mult f.p.s.a.p. Cea mai mare parte a sosirilor a fost în localități urbane (66,2%), iar a plecărilor – din localitățile rurale (57,1%).

În T II din 2019, migrația forței de muncă a constituit 355,3 mii pers., cu 40,5 mii pers. sau cu 12,9% mai mult decât în p.s.a.p. Majoritatea dintre aceste persoane o constituiau bărbații – 67,7%. Din populația urbană, care a emigrat peste hotare în căutarea unui loc de muncă în T II din 2018 bărbații constituiau majoritatea – 72,4%, iar din cadrul populației rurale care a emigrat, bărbații dețineau o pondere de 65,8%.

Piața forței de muncă. T II al anului 2019 este caracterizat de o majorare a numărului șomerilor și a populației economice inactive, precum și a ratei de șomaj, astfel având loc și o descreștere ușoară a populației economic active și a celei ocupate, precum și a ratelor de activitate și de ocupare. Grupul NEET în T II al anului 2019 a avut o pondere de 28,4% din populația din grupa de vârstă de 15-29 ani (în afară de populația plecată peste hotare la lucru sau în căutarea unui loc de muncă).

În T II al anului 2019 populația economic activă a constituit 943,0 mii pers., micșorându-se cu 31% sau cu 441,3 mii pers. în comparație cu T II al anului 2018. Totodată, rata de participare la forța de muncă a populației de 15 ani și peste, în T II al anului 2019 a fost de 43,4%. În rândul persoanelor participante la forța de muncă indicatorul a fost mai mare la bărbați (48,6%) decât la femei (38,8%). Există disparități și în funcție de mediu, rata de activitate fiind mai mare în mediul urban (50,8%) decât în cel rural (38,4%). În grupa de vârstă 15-29 ani, rata de participare a populației la forța de muncă a constituit 34,0%, iar în grupa 15-64 ani – 50,5%. Rata de participare la forța de muncă a populației în vârstă de muncă (după legislația națională: 16-58 ani - femei și 16-62 ani și 8 luni – bărbați) a fost de 54,1%.

Populația ocupată a constituit 901,1 mii pers. Ponderea bărbaților (52%) este mai mare ca cea a femeilor (48%). Ponderea persoanelor ocupate în mediul urban a fost mai mică decât cea din mediul rural: în localități urbane – 46,4%, în localități rurale – 53,6%.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste a constituit 41,4%. Rata de ocupare a bărbaților – 45,8% a fost mai înaltă în comparație cu cea a femeilor (37,6%). După mediile de reședință, rata de ocupare a constituit în mediul urban – 48,2%, fiind sub cea din mediul rural – 37,6%. Rata de ocupare a persoanelor în vârstă de muncă (16 - 58 ani - femei/62 ani și 8 luni – bărbați) a avut valoarea de 51,6%, a persoanelor în vârstă de 15-64 ani – 48,2%, iar în grupa de vârstă 15-29 ani a constituit 31,7%.

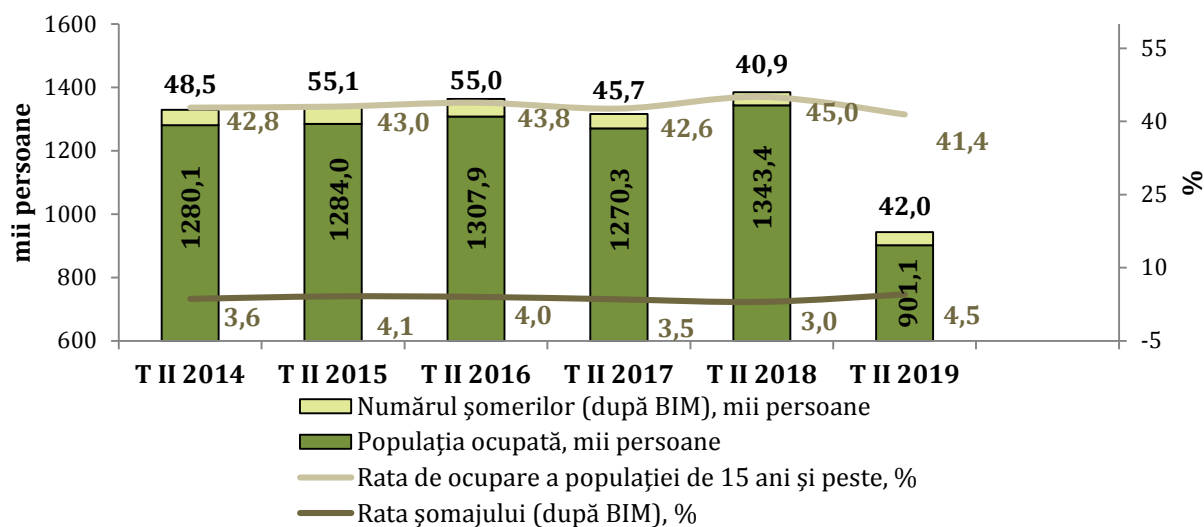
Ponderea activităților non-agricole în T II al anului 2019 a fost de 78,1% dintre care persoanele ocupate în industrie au constituit 14,5%, iar în construcții – 7,1%. În sectorul servicii au activat 56,5% din totalul persoanelor ocupate. Populația ocupată în repartizarea după forme de proprietate a constituit – 68,2% în sectorul privat și 30,5% în sectorul public. Ponderea salariaților după statutul profesional constituie 76,6%. Marea majoritate a salariaților au fost angajați pe o perioadă nedeterminată (88,6%).

Munca nedeclarată în rândul salariaților în T II al anului 2019 a constituit 8,3%, dintre care mai mulți salariați sunt bărbații- 10,4% decât femeile – 6,3%. Cele mai mari ponderi de salariați care lucrează doar în baza unor înțelegeri verbale sunt: în agricultură – 43%, comerț - 15,2%, construcții – 15,1% și industrie – 11,7.

În sectorul informal în T II au activat – 17,4% din totalul persoanelor ocupate în economie, iar 24,2% din numărul salariaților au avut un loc de muncă informal, astfel din numărul total de persoane ocupate informal salariații au constituit 27,3%.

În T II al anului 2019 salariu “în plic” primeau 8,3% din salariați, iar cele mai mari ponderi ale acestora se estimează pentru activitățile din agricultură – 47%, comerț - 12,4%, construcții – peste 14%, și industrie – 12%.

Numărul persoanelor sub-ocupate (numărul persoanelor care au avut loc de muncă, a căror număr de ore efectiv lucrate, în total, în timpul perioadei de referință a fost mai mic de 40 de ore pe săptămână, care au dorit și au fost disponibile să lucreze ore suplimentare) a constituit 3,9%.

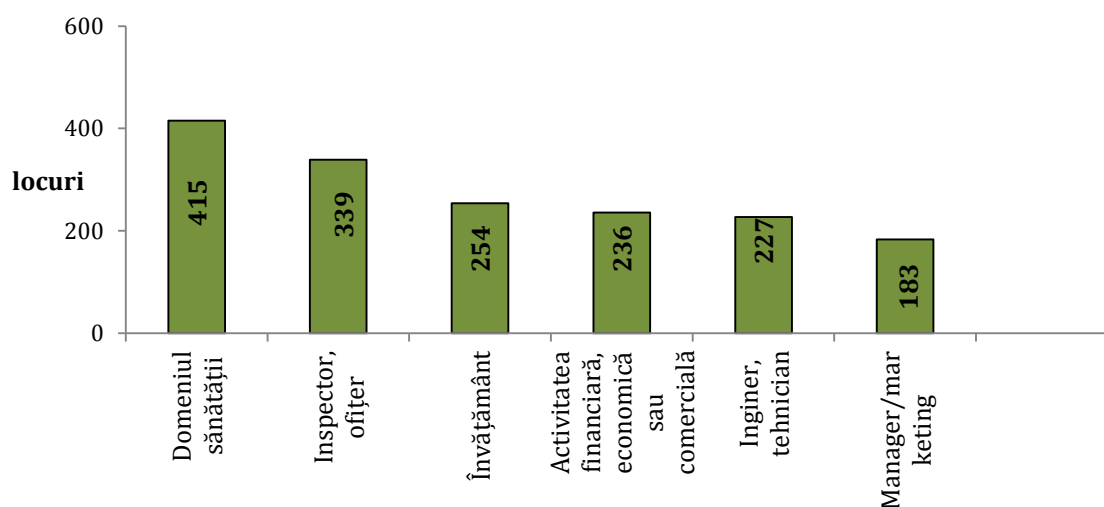

Figura 6.2. Evoluțiile numărului populației ocupate, al șomerilor și a ratelor de ocupare și a șomajului populației de 15 ani și peste, în T II din anii 2014-2019

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Numărul șomerilor, definit conform Biroului Internațional al Muncii în T II din 2019 a constituit 42,0 mii pers. Șomajul a fost într-o proporție mai mare în rândul bărbaților – 67,0% din numărul total al șomerilor, precum și în rândul persoanelor din mediul urban – 53,10%.

Conform Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă din Republica Moldova, privind măsurile de ocupare și protecție socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă 1197 pers. au beneficiat de ajutor de șomaj, dintre care 591 sunt femei. Mărimea medie a ajutorului de șomaj constituie – 1522,6 MDL. Numărul locurilor vacante la finele lunii iunie a anului 2019 a constituit – 14041 de locuri.

Figura 6.3. Locurile vacante pentru persoanele cu nivel de instruire superior și mediu de specialitate, 24 iunie 2019, ANOFM

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor raportului statistic „Piața muncii 24.06.2019”, ANOFM.

La data de 24.06.2019 s-a constituit aproximativ 19% din numărul total de locuri vacante pentru persoanele cu nivel de instruire superior și mediu de specialitate, fiind disponibile 2549 locuri de muncă vacante. Cel mai mare număr de locuri de muncă sunt disponibile în domeniul sănătății, circa 415, după care merg locurile vacante de inspector, ofițer – 339, și specialist în domeniul învățământului - 254.

Pentru persoanele cu nivel de instruire secundar profesional și pentru muncitorii necalificați, ANOFM oferă 11125 locuri de muncă, ce constituie 81% din numărul total de locuri de muncă vacante. Dintre care 3075 sunt locuri de muncă pentru lucrătorii în industria textilă și de confecții.

Locurile vacante pentru muncitorii necalificați sunt reprezentate de către locurile vacante pentru muncitorii auxiliari – 987, măturători – 246, îngrijitori în încăperi de producție și serviciu – 170.

Rata șomajului, conform BNS, la nivelul țării în T II al anului 2019 a fost de 4,5%, fiind mai mică cu 1,5 p.p. decât cea din T II al anului 2018. Rata șomajului la bărbați a constituit 5,7%, iar la femei – 3,1%. Au fost înregistrate mici disparități între ratele șomajului în mediul urban și cel rural (respectiv, 5,1% și 3,9%). În rândurile tinerilor (15-24 ani) rata șomajului a fost de 8,9%, iar în categoria de vârstă 15-29 ani a constituit 6,7%.

Populația în afara forței de muncă din țară (15 ani și peste) în T II al anului 2019 a fost de 1232,2 mii persoane. În populația inactivă se includ: *pensionarii* care au cea mai mare pondere (45%); *elevii și studenții* (13%) și *persoanele care îngrijesc de familie* (13%).

Grupul NEET îl constituie tinerii în grupa de vârstă de 15-29 ani, ce nu sunt parte a populației ocupate, nu studiază în sistemul formal de educație și nu participă la cursuri sau alte instruirii din afara sistemului formal de educație. În T II din anul 2019 ponderea acestui grup a constituit 28,4% din populația din grupa de vârstă de 15-29 ani (în afară de populația plecată peste hotare la lucru sau în căutarea unui loc de muncă).

Remunerarea muncii. În T II al anului 2019 câștigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 7302,6 MDL, majorându-se cu 14,6% față de T II al anului 2018, iar în termeni reali – cu 10,2%. În sectorul bugetar salariul mediu lunar (6676,2 MDL) s-a majorat f.p.s.a.p. cu 19,9%, într-o mai mare măsură decât câștigul salarial mediu lunar din sectorul real (7535,6 MDL), care a crescut f.p.s.a.p. cu 12,8%. Cele mai bine plătite tipuri de activități economice sunt: Informații și comunicații (16056,6 MDL), Activități financiare și de asigurări (13834,4 MDL) și Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (12194,8 MDL).

Boxa 6.1. Indemnizația pentru incapacitatea temporară de muncă

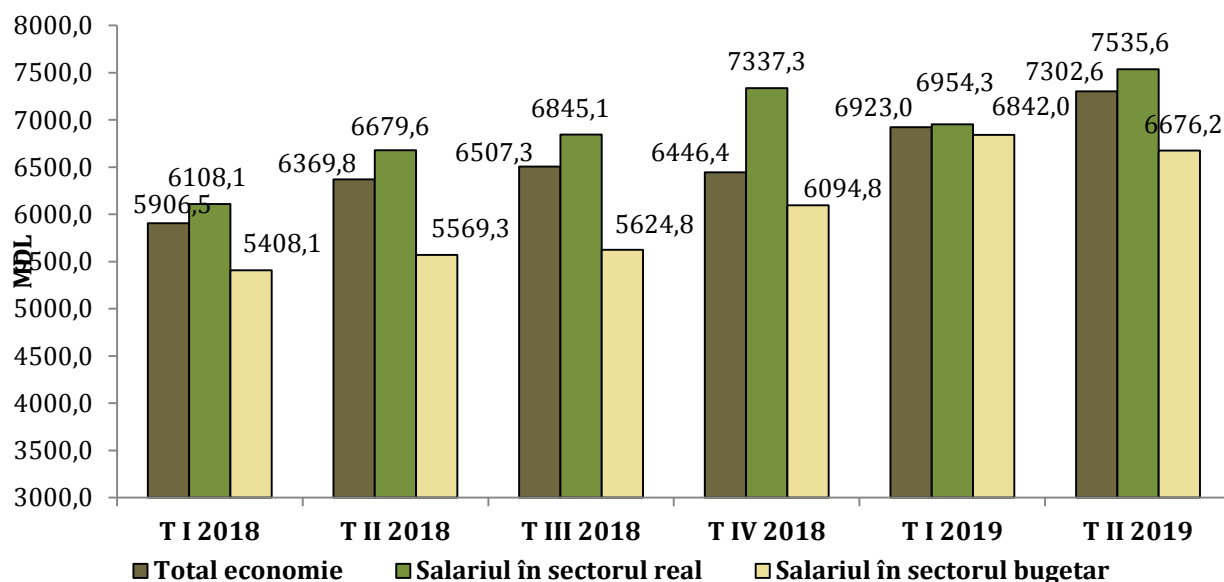
Începând cu data de 01.07.2019 sunt introduse noi reguli cu privire la indemnizația pentru incapacitatea temporară de muncă.

Conform noilor reguli angajatorul este obligat să achite primele 5 zile calendaristice indemnizația pentru incapacitatea temporară de muncă din sursele proprii, dar nu mai mult de 15 zile calendaristice pe un an. Indemnizațiile pentru incapacitatea temporară de muncă plătite din fondul contribuțiilor sociale vor fi repartizate de către Casa Națională de Asigurări Sociale, bazate pe datele din fișele concediului medical, transmise prin intermediul canalelor digitale securizate.

Schimbarea dată a fost elaborată de către Casa Națională de Asigurări Sociale.

Sursa: <http://cnas.md/tabview.php?l=ru&idc=562&id=4951&t=/drugie-cotialinie-viplati/pocobiea/pocobie-po-vremennoi-netrudocpocobnocti/ucloviea-naznaceniea>

În T II din 2019 câștigul salarial nominal mediu lunar brut a constituit 7302,6 MDL și s-a majorat cu 14,6% față de T II din 2018, iar în termeni reali (ajustat la indicele prețurilor de consum) – cu 10,2%. În sectorul bugetar câștigul salarial mediu lunar a constituit 6676,2 MDL (mai mult cu 19,9% față de TII din anul 2018), în sectorul economic real – 7535,6 MDL (mai mult cu 12,8% față de T II din anul 2018). Indicele câștigului salarial real pentru T II 2019, față de T II 2018 (calculat ca raport între indicele câștigului salarial nominal brut și indicele prețurilor de consum), a fost de 110,2%. După tipurile de activități economice, cel mai mare salariu mediu lunar în T II din anul 2019 s-a înregistrat în: Informații și comunicații – 16056,6 MDL (de 2,2 ori mai mare decât salariul mediu pe economie), Activități financiare și de asigurări – 13834,4 MDL (189,4% din salariul mediu pe economie), Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat – 12194,8 MDL (167,0% din salariul mediu pe economie). Cele mai mici salarii în TII din anul 2019 au primit persoanele din următoarele activități economice: Agricultură, silvicultură și pescuit – 4578,3 MDL (62,7% din salariul mediu pe economie), Activități de cazare și alimentație publică – 4965,9 MDL (68,0% din salariul mediu pe economie), și Artă, activități de recreere și de agrement – 5158,8 MDL (70,6% din salariul mediu pe economie).

Figura 6.4. Dinamica salariului nominal în sectorul bugetar și în cel real în perioada T I 2018 – T II 2019, MDL

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Protecția socială a populației. Conform datelor Casei Naționale de Asigurări Sociale, numărul pensionarilor aflați la evidența organelor de protecție socială la 1 iulie 2019 a constituit 700,9 mii pers. sau cu 13,8 mii pers. mai puțin comparativ cu 1 iulie 2018. Mărimea medie a pensiei lunare stabilite la 1 iulie 2019 a constituit 1895,1 MDL, fiind în creștere cu 14,3% față de 1 iulie 2018. Pentru pensionari minimul de existență a constituit 1726,5 MDL.

Boxa 6.2. Majorarea vârstei de pensionare

Parlamentul a adoptat modificarea legii Nr. 156 din 14.10.1998 cu privire la sistemul public de pensii, care a intrat în vigoare pe data de 01.08.2019.

Conform modificării în vigoare, vârsta de pensionare pentru bărbați începând de la data de 01.07.2019 va atinge 63 de ani, iar vârsta de pensionare pentru femei va atinge aceeași 63 de ani către 01.07.2023, prin adăugarea a câte 6 luni la vârsta de pensionare la fiecare an. Reforma dată are ca scop stabilirea vârstei medii de pensionare pentru bărbați și femei, asemănător țărilor europene.

Sursa: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=313291&lang=1>

Minimul de existență. Minimul de existență în Semestrul I din anul 2019 în medie pe lună la o persoană a constituit 2028,3 MDL, majorându-se cu 7% f.p.s.a.p. În orașele mari (mun. Chișinău și Bălți) minimul de existență a constituit 2205,0 MDL, mai mult cu 7% f.p.s.a.p. sau cu 10,5% mai mult comparativ cu alte orașe – 1994,7 MDL, cu 6,7% mai mult f.p.s.a.p., pentru mediul rural el a constituit 1971,7 MDL, mai mult cu 7,7% f.p.s.a.p. Valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vârstă aptă de muncă – 2181,5 MDL și, în special, bărbaților – 2355,8 MDL și la femei – 1985,5 MDL.

Boxa 6.3. Majorarea indemnizației pentru nașterea unui copil

În cadrul ședinței guvernului din data de 10.07.2019 a fost aprobat proiectul de majorare a indemnizației unice pentru nașterea unui copil începând cu data de 01.07.2019.

Majorarea dată se datorează anulării boxelor pentru nou-născuți, în schimbul cărora va fi acordat echivalentul numerar al acestor boxe, în sumă de 1600 MDL.

În rezultat suma totală a indemnizației unice va fi egală cu 7911 MDL.

Sursa: <https://gov.md/ru/content/spisok-proektov-utverzhdennyh-na-zasedanii-pravitelstva-ot-10-iyulya-2019-goda>

Dezvoltarea socială a regiunii din partea stângă a râului Nistru¹

Situația demografică. Declinul natural al populației în 2019 s-a ridicat la 1821 de pers., iar în comparație cu 2018 s-a majorat cu 13,1%. S-au născut 1755 pers. comparativ cu anul trecut, numărul acestora a scăzut cu 180 pers. sau cu 9,3%. Numărul de decese a ajuns la 3576 pers., ceea ce reprezintă cu 0,6% mai mult decât în 2018.

În 2019, în comparație cu 2018, numărul deceselor cauzate de boala coronariană a crescut cu 2,7%, rata mortalității cauzate de otrăvire, răniri și crime a crescut cu 2,5%, de la neoplasme - cu 2,3%, de la leziunile vasculare ale creierului - cu 5,7%, în același timp rata mortalității cauzate de bolile aparatului digestiv a scăzut cu 1,4%.

Mortalitatea infantilă a copiilor sub vârsta de un an în 2019 a fost de 6 pers., ceea ce reprezintă cu 53,8% mai puțin decât în anul 2018. Principalele cauze ale structurii mortalității infantile sunt: condițiile care apar în perioada perinatală – 1 cazuri și anomalii congenitale – 3 cazuri.

Situația migrațională. Scăderea migrației populației în 2019, ținând cont de migrația internă și externă, a fost de 1022 pers. (în anul 2018 creșterea migrației a fost de 384 de pers). Pe parcursul anului 2019 au sosit 4953 pers. (din afara regiunii – 3102 pers.), ceea ce reprezintă 147,5% din numărul de sosiri din perioada anului precedent, dintre ei copii sub vârsta de 16 ani - 877 pers., adică 17,7% din numărul total de sosiri.

Au plecat 3931 pers. (în afara regiunii – 2021 pers.) sau 105,1% din numărul celor care au plecat în anul 2018, inclusiv copii cu vârsta mai mică de 16 ani - 679 pers. sau 17,3% din numărul total de plecări.

Din numărul total de sosiri, 48,0% sunt bărbați (2376 pers.), iar din numărul de plecări din regiune, ponderea bărbaților constituie 50,1% (1968 pers.). În 2019, în mediul urban au sosit 3516 pers. și au plecat 2831, care față de valorile din anul 2018 au constituit 159,1%, respectiv 107,6%. În total, pentru anul 2019, 2423 pers. au sosit din afara regiunii, 1710 pers. au plecat în afara regiunii. În zonele rurale au sosit 1437 pers. și au plecat 1100 pers., ceea ce reprezintă 125,2% și respectiv, 98,9% față de

¹ Analiza a fost efectuată în baza datelor Serviciului Statistic al Transnistriei

valorile anului 2018. În anul 2019, 679 pers. au sosit din afara regiunii, 311 pers. au plecat peste hotarele regiunii.

Numărul căsătoriilor înregistrate în registrele de stare civilă a fost de 909 unități și, comparativ cu anul 2018, a scăzut cu 12,4%. Numărul divorțurilor a fost de 758 de unități și a scăzut cu 5,2% față de anul 2018.

Piața forței de muncă. Numărul de salariați din lista organizațiilor din toate sectoarele economiei (cu excepția întreprinderilor mici, a organizațiilor religioase și non-profit, a agențiilor de aplicare a legii și a autorităților vamale) a constituit 93,3 mii pers. la 01.07.2019, și a scăzut cu 1747 pers. sau cu 1,8% față de data similară a anului trecut. Încă de la începutul anului 2019, au fost recrutate 9005 pers., dintre care 475 pers. au fost recrutate pentru locuri de muncă nou create și introduse suplimentar. Procentul de înlocuire a lucrătorilor plecați cu personal nou a fost de 94,7%. În perioada ianuarie-iunie a anului 2019, 9505 pers. au părăsit instituțiile și organizațiile, ceea ce reprezintă 10,1% din numărul total al angajaților la începutul anului. Principalul motiv pentru plecare este concedierea din propria inițiativă a angajatului, care reprezintă 8442 pers. (88,8%).

Potrivit Fondului Unic de Stat pentru Asigurări Sociale al regiunii transnistrene, numărul cetățenilor înregistrați oficial care nu sunt ocupați în activitatea de muncă la sfârșitul lunii iunie a anului 2019 a fost de 3129 pers., cu 12,5% mai puțin decât la sfârșitul lunii iunie a anului 2018. Din numărul total de cetățeni înregistrați, femeile reprezintă 1540 pers. sau 48,2%. Pentru perioada ianuarie-iunie a anului 2019, administrațiile locale ale Fondului Unic de Stat pentru Asigurări Sociale au înregistrat 3004 pers. în căutarea unui loc de muncă, dintre care 1530 femei (50,9% din numărul total de cetățeni înregistrați). În perioada ianuarie-iunie a anului 2019, 4908,9 mii de ruble au fost cheltuite pentru prestațiile de șomaj. Prestații de șomaj au primit 2240 de pers. Dimensiunea medie a prestațiilor de șomaj în perioada ianuarie-iunie a anului 2019 a fost de 427,5 ruble, sau 28,1% din bugetul minimului de existență, în medie, pe cap de locuitor. Nevoia organizațiilor regiunii pentru angajați, începând cu 01.07.2019, a fost de 4029 pers. Astfel, pentru un cetățean înregistrat care nu desfășoară activități de muncă există 1,3 locuri vacante. Din numărul total de posturi vacante, 75,2% sunt destinate angajării lucrătorilor.

Remunerarea muncii. Pentru perioada ianuarie-iunie a anului 2019, salariile medii lunare nominale pe angajat în regiune (cu excepția întreprinderilor mici, a organizațiilor religioase și non-profit, a agențiilor de aplicare a legii și a autorităților vamale) au constituit 4553 ruble sau 108,4% în comparație cu perioada similară a anului 2018. În organizațiile bugetare, salariul mediu lunar a fost de 3134 ruble, ceea ce reprezintă cu 11,3% mai mult decât în anul trecut.

În perioada ianuarie-iunie a anului 2019, salariile medii lunare nominale pe angajat în subsectoarele "Electro și radiocomunicații" (11332 ruble sau 704 USD)¹, "Bănci, credite" (8357 ruble sau 519 USD), "Asigurări" (7447 ruble sau 463 USD), "Industrie" (6162 ruble sau 383 USD), "Activități comerciale generale" (5204 ruble sau 323 USD), "Construcții" (5094 ruble sau 316 USD), "Servicii de procesare a datelor" (5049 ruble sau 314 USD), "Cultură fizică, recreere și turism" (4981 ruble sau 310 USD), "Comerț și alimentație publică" (4599 ruble sau 286 USD), "Transport" (4617 ruble sau 287 USD) au depășit în mod semnificativ nivelul salariului mediu

¹ Cursul oficial de schimb mediu al autorității monetare din partea stângă a râului Nistru pe perioada ianuarie-iunie 2019 – 1 dolar SUA=16,1000 ruble (https://www.cbpmr.net/data/svk_nar_itog_jan_avg_2019.pdf)

pe regiune (4553 ruble sau 283 USD). În același timp, salariul mediu lunar pe salariat în subsectoarele "Geologie și meteorologie" (2480 ruble sau 154 USD), "Silvicultură" (2129 ruble sau 132 USD), "Securitate socială" (2769 ruble sau 172 USD), "Comunicare poștală" (2543 ruble sau 158 USD), "Cultură și artă" (2840 ruble sau 177 USD), "Educație" (3089 ruble sau 192 USD), "Învățământ" (3089 ruble sau 192 USD), "Îngrijirea sănătății" (3167 ruble sau 197 USD), "Tipuri de servicii publice non-productive" (3857 ruble sau 240 USD), "Servicii științifice" (3195 ruble sau 199 USD), "Agricultură" (3861 ruble sau 240 USD), "Tranzacții imobiliare" (4183 ruble sau 260 USD), "Edituri și tipografii" (4170 ruble sau 259 USD), "Gospodăria locativ-comunală" (4373 ruble sau 272 USD), au fost semnificativ sub nivelul salariului mediu pe regiune.

În perioada ianuarie-iunie a anului 2019, salariile medii lunare nominale ale lucrătorilor au fost mai mici decât media industriei pe regiune (6162 ruble sau 383 USD) în aproape toate subsectoarele industriei, cu excepția "Metalurgiei feroase" (7736 ruble sau 481 USD), care este mai mare decât salariul mediu din regiune cu 69,9%, "Industriei constructoare de mașini și prelucrării metalelor" (6688 ruble sau 415 USD), care este mai mare decât salariul mediu din regiune cu 46,9% și "Industriei de energie electrică" (7106 ruble sau 441 USD), care este mai mare decât salariul mediu din regiune cu 56,1%. Salarii medii lunare mai mari decât media pe regiune în ramurile industriei au fost în: "Industria materialelor de construcții" - 5816 ruble sau 361 USD (cu 27,7%), "Industria alimentară" - 5303 ruble sau 330 USD (cu 16,5%), "Industria ușoară" - 5232 ruble sau 325 USD (cu 14,9%), "Industria chimică" - 5394 ruble sau 335 USD (cu 18,5%), "Industria morăritului și furajelor" - 4831 ruble sau 300 USD (cu 6,1%).

Protecția socială a populației. La sfârșitul lunii iunie a anului 2019, numărul pensionarilor a fost de 107157 pers., cu 7,6% mai puțin decât în perioada similară a anului trecut; mărimea medie a pensiilor lor era de 1411,18 ruble. Valoarea totală a pensiilor care le-au fost alocate cu indemnizații, creșteri, compensații și pensii suplimentare acordate în perioada ianuarie-iunie a anului 2019 s-a ridicat la 463338,0 mii ruble.

Minimul de existență. În prima jumătate a anului 2019, minimul de existență pe cap de locuitor era de 1524 de ruble, cu 4,9% mai mult decât în prima jumătate a anului 2018.

Tabelul 6.1. Minimul de existență în medie pe o persoană în Regiunea din partea stângă a Nistrului pentru prima jumătate a anului 2019, ruble pe lună

	Total populație	Inclusiv:				
		Aptă de muncă		Pensionari	Copii	
		Bărbați 16-59 ani	Femei 16-54 ani		cu vârsta sub 6 ani	De la 7 până la 15 ani
<i>Ianuarie</i>	1494	1662	1540	1261	1378	1673
<i>Februarie</i>	1503	1673	1552	1267	1378	1684
<i>Martie</i>	1516	1686	1566	1278	1389	1698
<i>Aprilie</i>	1529	1701	1580	1291	1399	1713
<i>Mai</i>	1559	1736	1610	1317	1417	1748
<i>Iunie</i>	1543	1714	1590	1302	1417	1741

Sursa: Conform datelor Serviciului Statistic al Transnistriei.

Infrațiuni. Potrivit organelor de ocrotire a ordinii publice, în perioada ianuarie-iunie a anului 2019 s-au înregistrat 5009 cereri și rapoarte de infrațiuni, cu 1,7% mai puțin decât în perioada similară a anului 2018.

În perioada ianuarie-iunie a anului 2019, au fost înregistrate 1832 infrațiuni, ceea ce reprezintă cu 11,7% mai puțin decât perioada similară a anului trecut. Au fost soluționate în total 1354 de cauze penale, dintre care 960 au fost sesizate în instanță. În perioada ianuarie-iunie a anului 2019, au fost suspendate 47 cauze penale pentru căutarea învinuitului, 103 cazuri pentru neidentificarea persoanelor care urmează să fie acuzate ca inculpați. Din totalul infrațiunilor înregistrate, 318 (17,4%) au fost clasificate drept grave, 116 (6,3%) au fost deosebit de grave. Trebuie remarcat faptul că în comparație cu perioada ianuarie-iunie a anului 2018, numărul infrațiunilor grave a scăzut cu 18,0%, iar cele mai grave – cu 15,3%. În 2019 au fost înregistrate 203 infrațiuni legate de traficul de droguri; 71 infrațiuni legate de traficul ilicit de arme; nu au fost depistate infrațiuni comise cu utilizarea armelor, munițiilor și explozivilor.

În perioada ianuarie-iunie a anului 2019 au fost investigate 1504 infrațiuni, dintre care 247 (16,4%) au fost comise de persoane condamnate anterior, 159 (10,6%) de femei, 199 (13,2%) - de un grup de persoane, 107 (7,1%) – de cetățeni minori. În perioada de raportare, 204 (13,6%) infrațiuni au fost comise în stare de ebrietate alcoolică, narcotică și alte tipuri de intoxicații. Ca urmare a infrațiunilor comise, au suferit 799 pers., dintre care 11 pers. au murit (1,4%), iar 33 au suferit pagube serioase de sănătate (4,1%).

Capitolul VII

PROGNOZA PENTRU ANUL 2019 (varianta actualizată)

Evoluția social-economică a Republicii Moldova în primul semestru al anului 2019

Situația în linii generale

În primul semestru al anului 2019 în majoritatea ramurilor și domeniilor economiei naționale (cu excepția sectorului agricol) s-au înregistrat progrese mai mult sau mai puțin remarcabile. Ca rezultat al condițiilor climatice nefavorabile ale acestui an (seceta, grindina) producția agricolă s-a redus cu 4,2% față de primul semestru a anului precedent, ceea ce a influențat negativ și sectorul industrial, care a consemnat o majorare modestă (+1,3%). Rezultate mai bune față de primul semestru al anului precedent s-au înregistrat în activitatea întreprinderilor de transport (+10,7% la transportul de mărfuri și +10,3% - la parcursul mărfurilor). Comerțul interior cu bunuri și serviciile de piață prestate populației au crescut cu ritmuri și mai mari (+17% a înregistrat comerțul cu amănuntul și +19% - serviciile cu plată prestate populației) ceea ce denotă sporirea continuă a consumului în rezultatul majorării semnificative a salariilor. Însă cele mai spectaculoase rezultate s-au înregistrat în domeniul investițiilor în active imobilizate (+26,8%), susținute atât de investițiile private, cât și de cele publice. Concomitent, spre deosebire de anul precedent comerțul exterior a marcat rezultate mult mai modeste (+3,5% la exportul de bunuri și servicii și +2,6% la import).

Aspectul macroeconomic

Evoluția Produsului Intern Brut (PIB). Dinamica pozitivă a majorității indicatorilor macroeconomici din primele luni ale anului 2019 în mod natural s-a reflectat și asupra principalului **indicator** macroeconomic-al PIB-ului, care a înregistrat o creștere de 5,2%, în termeni nominali, constituind 90,9 mld.MDL. La creșterea (descreșterea) PIB au contribuit următoarele activități economice.

- pe **categoria de resurse:** construcțiile au contribuit cu o creștere a PIB de 2,2% și o pondere la formarea lui de 9,8%; comerțul cu ridicata și cu amănuntul; transport și depozitare; activități de cazare și alimentație publică (+1,1%), cu o pondere de 19,5% la formarea PIB; industria (+0,6%), cu o pondere de 15,3% la formarea PIB; agricultura (-0,2%) cu o pondere la formarea PIB de 4,4%. Volumul impozitelor nete pe produse a depășit cu 13,7% realizările perioadei respective a anului precedent, contribuind la creșterea PIB cu 0,1%.

-pe **categoria de utilizări** creșterea s-a produs în baza: consumului final al gospodăriilor populației (+1,3%), cu o contribuție la formarea PIB de 86%; formării brute de capital fix (+4,8), cu o pondere de 26% la formarea PIB. Impact negativ asupra indicelui volumului fizic al PIB a avut-o exportul net (-0,6%), consecință a contribuției mai accentuate la formarea lui a importurilor de bunuri și servicii (60,2%) față de cea a exporturilor de bunuri și servicii (33,3%).

Prețurile de consum au marcat creștere. În luna iulie 2019 s-a înregistrat **deflație** de 0,2%, însă de la începutul anului rata inflației a constituit 4% comparativ cu rata deflației de 0,4%, înregistrată în aceeași perioadă a anului precedent. Rata anuală a inflației a constituit 5,5%, încadrându-se în

intervalul țintei inflației stabilite de Banca Națională a Moldovei (5% +/- 1,5%). În luna august inflația anuală a constituit 5,5%, inclusiv la: produse alimentare – 8,3%, mărfuri nealimentare – 4,8%.

Valuta națională ușor s-a depreciat. Față de principalele valute de referință, de la începutul anului 2019, moneda națională a marcat o depreciere de 3,5% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 17,14 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2019 până la 17,74 lei la 31.07.2019). Față de Euro leul moldovenesc s-a depreciat cu 1,3%.

Rezervele valutare ale statului puțin s-au redus. Stocul **activelor valutare** de rezervă ale BNM la 31.07.2019 a atins o valoare de 2952 mil. dolari, micșorându-se cu 0,6% atât comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2018, cât și față de situația la 31.07.2018.

Masa monetară a crescut simțitor. La sfârșitul lunii iulie 2019 masa monetară M3 a constituit circa 87,6 mld.MDL și s-a majorat cu 11,6% comparativ cu sfârșitul lunii iulie a anului 2018. Evoluția masei monetare M3 a fost determinată preponderent de majorarea banilor în circulație cu 21,5%, dar și de volumul depozitelor la vedere – cu 15,9% și a depozitelor în valută străină – cu 11,7%.

Situația în domeniul creditării s-a îmbunătățit. Volumul creditelor noi acordate în ianuarie-iulie 2019 a înregistrat o majorare cu circa 21,6% față de perioada respectivă a anului 2018.

Datoria statului s-a majorat nesemnificativ. Valoarea totală a datoriei de stat administrată de Guvern la 31 iulie 2019 a constituit circa 53 mld.MDL, în creștere cu 3,5% față de data similară a anului 2018, preponderent ca rezultat al deprecierei monedei naționale. Datoria de stat **internă** a atins nivelul de 23,2 mld.MDL și s-a majorat cu 1,5%. Datoria de stat **externă** a însumat 1,7 mld. dolari (29,9 mld.MDL), fiind în diminuare cu 1,7% în dolar și în creștere cu 5,1% - exprimată în lei.

Gradul de dependență a economiei naționale de exterior rămâne înalt. Conform datelor preliminare ale Balanței de plăți pentru trimestrul I 2019, **deficitul contului curent** a constituit 10,1% în raport cu PIB.

S-a înrăutățit considerabil situația în sectorul finanțelor publice. **Cheltuielile bugetare** depășesc esențial veniturile atât ca volum, cât și ca ritm de creștere. În ianuarie-iulie 2019 la **bugetul public național** au fost acumulate **venituri** în sumă de circa 35 mld.MDL (cu 6,7% mai mult față de ianuarie-iulie 2018) și **cheltuieli** – 37,1 mld.lei (mai mult cu 16,9%). Cea mai mare parte din cheltuieli sunt direcționate spre protecția socială. Bugetul public național s-a soldat cu un **deficit** de - 2111,7 mil.lei, spre deosebire de perioada similară a anului 2018, când bugetul s-a soldat cu un **excedent** în valoare de 1064,4 lei.

Situația din sectorul real al economiei

Industria țării a înregistrat o creștere modestă. Creșterea de 1,3% în ianuarie-iunie 2019 a fost determinată de majorarea industriei prelucrătoare (+1,2%), a industriei extractive (+13,9%) și a producției și furnizării de energie (+0,5%). Temperarea ritmurilor de creștere a fost determinată de evoluțiile din lunile mai și iunie, când volumul producției industriale s-a diminuat cu 5,7% și 2,2% respectiv. Principalii factori care au menținut în creștere sectorul industrial au fost: dezvoltarea ramurii automotivă în cadrul Zonelor Economice Libere și evoluțiile pozitive din sectorul construcțiilor, care au susținut creșterea industriei extractive și a altor ramuri industriale conexe cu acest sector. Totodată, diminuarea producției agricole, temperarea cererii externe au fost factorii de bază care au încetinit ritmurile de creștere ale sectorului industrial.

Sectorul agrar a făcut un pas înapoi. Producția agricolă în ianuarie-iunie 2019 a înregistrat o diminuare de 4,2% (în prețuri comparabile), situație determinată, în special, de reducerea producției animaliere cu 3,2%, (deținând ponderea de circa 83% din volumul total), precum și a producției vegetale cu 8,8%, cu o pondere de 17,1%. Producția animalieră a înregistrat diminuări din cauza reducerii producției (creșterii) vitelor și păsărilor, dar și a producției de lapte. Cele mai accentuate diminuări ale producției vegetale au fost înregistrate la culturile tehnice (în special rapița de toamnă), cereale (grâu, orz), fructe sâmburoase (vișine, cireșe).

Activitatea investițională a evoluat cu ritmuri majore. În ianuarie-iunie 2019 volumul investițiilor a crescut în termeni reali cu 26,8% față de aceeași perioadă a anului precedent, însumând circa 9,2 mld.MDL. Creșterea intensivă a investițiilor s-a datorat majorării investițiilor private, investițiilor bugetare, activității creditare favorabile, precum și creșterii investițiilor din sursele organizațiilor internaționale.

Întreprinderile de transport au marcat rezultate satisfăcătoare. Volumul mărfurilor transportate în ianuarie-iunie 2019 a crescut cu 6,6%, totalizând circa 8,3 mil. tone. Creșteri ale volumului mărfurilor transportate au fost înregistrate de transportul rutier – cu 9,7%, transportul fluvial – cu 8,4% și transportul aerian – cu 38,7%. Concomitent, volumul mărfurilor transportate cu transportul feroviar a fost în diminuare cu 0,6%. Parcursul mărfurilor, cu toate mijloacele de transport, a constituit 2394,5 mil.tone-km, ori cu 10,3% mai mult decât în prima jumătate a anului precedent. Cu transportul public au fost transportați 51,4 mil. pasageri (+2,4%).

Comerțului exterior și-a temperat ritmurile de creștere. Deși exporturile de bunuri au avut un ritm de creștere mai mare decât importurile (+3,5%), iar importurile - cu 2,6%, soldul negativ al balanței comerciale a constituit 1446 mil.USD, față de 1420,2 mil. dolari în semestrul I 2018. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 48,5%, fiind mai mare cu 0,4 p.p. decât cel înregistrat în aceeași perioadă a anului 2018.

Comerțul interior de bunuri și servicii a crescut brusc. În ianuarie-iunie 2019 volumul cifrei de afaceri în comerțul cu amănuntul a crescut cu 17% față de anul precedent, iar volumul cifrei de afaceri în servicii de piață prestate populației - cu 19%, fapt ce demonstrează o intensificare a consumului din partea populației și agenților economici.

Salariile, deasemenea, s-au majorat brusc. Câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională în I semestru 2019 a constituit 7114 lei și s-a majorat în termeni nominali cu 15,8% față de I semestru 2018. În termeni reali salariul s-a majorat cu 12,2%. În sfera bugetară câștigul salarial a constituit 6760 lei, fiind în creștere cu 23,2%, iar în sectorul real – 7248 lei și s-a majorat cu 13,3%. Majorarea salariilor stimulează creșterea cererii interne și, ca rezultat, impulsionează pe termen scurt creșterea economică, dar, în același timp, creează presiuni inflaționiste.

Pensiile s-au majorat cam în aceleași proporții ca și salariile. Mărimea medie a pensiei lunare la 01.07.2019 a fost de 1895,1 lei și s-a majorat cu 14,2% față de aceeași dată a anului 2018 în termeni nominali.

Mărimea **minimului de existență** pentru anul 2019 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 2028 lei.

Rata șomajului calculată până la modificările metodologiei (ca proporția șomerilor conform BIM în populația activă) la nivel de țară pentru anul 2019 a înregistrat 3%, fiind cu 1,1 p.p. mai joasă față de 2018. La oficiile forței de muncă în ianuarie-iulie 2019 au fost înregistrați 15,9 mii șomeri, cu 15,9% mai puțini față de numărul acestora înregistrați în ianuarie-iulie 2018.

Transferurile de peste hotare a mijloacelor bănești (remiterile) au constituit 589,5 mil. dolari, cu 7,9% sau cu peste 48 mil.USD mai puțin de cât în anul precedent.

Calculările de prognoză pentru anul 2019 s-au efectuat în baza modelului macroeconomic elaborat în cadrul INCE, ținându-se cont de tendințele ce s-au conturat în evoluția economiei naționale din ultima vreme, de schimbările intervenite pe plan politic ca rezultat al cedării puterii de către vechiul regim și instaurarea unei noi majorități de guvernare în țară, dar și de impactul unor posibile devieri de la normalitate care ar putea avea loc. Rezultatele obținute în cadrul acestui proces se prezintă în Tabelul ce urmează.

Tabelul 7.1. Evoluția indicatorilor macroeconomici principali în anii 2015-2018 și prognoza pentru anul 2019

	Unitatea de măsură	2015	2016	2017	2018	2019
		Efectiv				Prognoza
PIB nominal	mld.MDL	145,8	160,8	178,9	190,0	210,0
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	99,7	104,4	104,7	104,0	104,0
Indicele prețului de consum mediu anual	%	109,7	106,4	106,6	103,0	105,3
Cursul mediu de schimb	lei/USD	18,8	19,9	18,5	16,8	16,3
Export de bunuri	mil.USD	1967	2045	2425	2707	2815
Față de anul precedent	%	84,1	104	118,6	111,6	104,0
Import de bunuri	mil.USD	3987	4020	4831	5764	5940
Față de anul precedent	%	75,0	100,8	120,2	119,3	103,0
Soldul negativ al balanței comerciale	mil.USD	2020	1975	2406	3057	3125
Producția industrială în prețuri curente	mld.MDL	45,7	47,6	52,7	56,7	60,2
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	100,6	100,9	103,4	103,7	102,5
Producția agricolă în prețuri curente	mld.MDL	27,2	30,5	36,0	36,3	34,5
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	87,0	118,8	109,1	102,5	95,0
Investiții în active imobilizate	mld.MDL	21,1	19,7	23,5	24,2	29,5
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	90,6	87,2	103,5	112,3	122,0
Salariul nominal mediu lunar	lei	4538	4998	5587	6446	7540
Față de anul precedent						
nominal	%	111,0	110,1	111,8	113,2	117,0
real	%	101,2	103,5	104,9	109,9	111,1
Fondul de remunerare a muncii	mld.MDL	52,2	56,7	62	76,2	92,9
Forța de muncă (populația economic activă)	mii pers.	1266	1273	1259	1288	943*
Rata șomajului	%	4,9	4,2	4,1	4,1	4,5
Transferuri de peste hotare a mijloacelor bănești	mil.USD	1130	1079	1199	1266	1170

*La baza estimării indicatorilor AFM (Ancheta forței de muncă) se utilizează **numărul populației cu reședință obișnuită**, recalculat în baza rezultatelor Recensământului populației și al locuințelor din 2014 și **NU** a numărului populației **stabile**, cum s-a utilizat până în anul 2018 inclusiv.

Sursa: BNS, Estimările autorilor.

Conform calculelor efectuate în baza modelului și ajustate de experți, evoluția **producției agricole** în 2019 va fi în descreștere cu cca. 5%. Importanța sectorului agricol pentru economia națională rămâne și în continuare predominantă, deoarece de rezultatele acestui sector depinde activitatea industriei, a comerțului exterior și a transporturilor, asigurarea pieței interne cu produse alimentare și a. Spre regret rezultatele primului semestru, dar și roada rămasă pentru al doilea semestru nu dă mari speranțe. Și este natural ca după 3 ani la rând roditori, al patrulea să fie mai puțin roditor. Deci se prevede că în acest an se va obține un volum al producției sectorului dat mai mic cu cca. 1,8 mld.MDL.

Pentru anul 2019 **producția industrială** va înregistra o creștere de cca. 2,5% și va constitui un volum egal cu 60,2 mld. MDL. Creșterea va fi asigurată în baza procesării a unei bune părți din roada bogată a anului precedent, dar și a creării noilor locuri de muncă, îndeosebi în rezultatul extinderii parcurilor industriale existente și a celor noi create, îmbunătățirii mediului de afaceri, atragerii investițiilor în proporții mai mari. Creșterea producției industriale putea fi și mai mare, însă, după cum s-a mai spus, reducerea producției agricole va avea un impact negativ asupra producției prelucrătoare atât pentru anul curent cât și pentru următorul an.

Estimările efectuate în baza rezultatelor din primele 7 luni denotă că în anul 2019 ritmurile de creștere a **importurilor** de bunuri vor fi puțin mai joase (103,0%) față de cele ale **exporturilor** (104,0%), însă nu în așa măsură ca să aducă la îmbunătățirea soldului **balanței comerciale**, ba dimpotrivă. Ca rezultat deficitul balanței comerciale va atinge în acest an 3125 mil. dolari, ori cu 68 mil. mai mult de cât în anul 2018. Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi va constitui 47,4%. Ca moment pozitiv poate fi considerat majorarea în primele 7 luni ale acestui an cu 8,3% a exporturilor de mărfuri autohtone.

În ianuarie-iunie 2019 volumul **investițiilor în active imobilizate** a crescut în termeni reali cu 26,8% față de aceeași perioadă a anului precedent, însumând circa 9,2 mld.MDL. O asemenea evoluție se observă în premieră. Creșterea intensivă a investițiilor s-a datorat majorării acestora din sursele organizațiilor internaționale (+84,7%), investițiilor bugetare (+50%), activității creditare și a împrumuturilor interne (+44,2%), precum și creșterii investițiilor din propriile mijloace (+17,2%). De menționat că din sursele proptii s-au finanțat practic 2/3 din totalul investițiilor. Se așteaptă că în a doua jumătate a anului ritmurile de creștere se vor tempera astfel procentul anual de creștere să nu depășească cifra de 22%, iar suma totală - de 29,5 mld.MDL.

Câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională în I semestru 2019 s-a majorat în termeni nominali cu 15,8% față de I semestru 2018 și a fost mai mare de cât se preconiza de la bun început pentru întregul an (7015). În termeni reali salariul s-a majorat cu 12,2%. Cea mai însemnată majorare s-a atestat în sfera bugetară - cu 23,2%, câștigul salarial mediu lunar însumând 6760 lei, iar în sectorul real - 7248 lei și s-a majorat cu 13,3%. Creșterile salariale din sectorul bugetar se datorează exclusiv implementării sistemului unic de salarizare în sectorul bugetar. Majorarea salariilor din sectorul real a fost determinată, în mare măsură, de implementarea reformei fiscale, care, a favorizat ieșirea salariilor din economia tenebră. Se preconizează că până la sfârșitul anului **câștigul salarial mediu lunar** va continua să crească, însă cu ritmuri mult mai modeste, astfel procentul nominal de creștere să fie de 17%, iar cel real - de 11,1%

Forța de muncă. Conform noii metodologii aplicată de BNS acest indicator va înregistra o cifră de 943 mii persoane, care diferă esențial de datele anilor precedenți.

Rata șomajului (ca proporția șomerilor conform BIM în populația activă) la nivel de țară în anul 2019 (tr. II) s-a înregistrat 4,5%. Până la finele anului rata șomajului se prevede să rămână la același nivel.

Transferurile de peste hotare a mijloacelor bănești se vor reduce de la 1266 la 1170 mil.USD.

ANEXE STATISTICE

Perioada	UTILIZĂRI PIB														
	PIB			Consum final			Formarea brută de capital fix			Variația stocurilor			Export net		
	mil. lei	în % f.p.s.a.p.	în %	mil. lei	preț. curente	f.p.s.a.p.	în %	mil. lei	preț. curente	f.p.s.a.p.	în %	mil. lei	preț. curente	mil. lei	în %
2014	111757,4	104,6	102,4	123357,5	27608,2	110,1	1447,4	40655,8	121850,9	99,5	98,1	29492,3	1472,2	-36919,2	x
2015	134476,6	104,1	103,0	142112,0	30021,5	97,0	172,5	-37829,5	134476,6	104,5	104,0	32864,9	2129,9	-42291,7	x
2016	150369,3	104,0	103,2	191142,3	46148,1	114,0	1831,8	-49105,9	150369,3	104,8	100,3	5972,5	-73,9	-8720,3	x
Trimestrul I 2015	28526,8	102,5	100,1	31504,5	7053,9	98,5	-865,8	-9165,7	28526,8	96,3	95,4	8534,7	594,4	-9731,5	x
Trimestrul II 2015	35889,6	96,7	97,6	35988,8	7931,1	97,1	-1606,9	-9301,7	35889,6	100,8	101,9	5946,8	449,7	-9040,6	x
Trimestrul III 2015	33011,3	100,8	101,8	29742,0	5946,8	96,4	449,7	-9040,6	33011,3	101,8	90,6	6838,3	113,1	-9654,5	x
Trimestrul IV 2015	27097,4	101,8	101,8	34136,9	6838,3	90,6	113,1	-9654,5	27097,4	106,3	104,1	8667,7	889,1	-9432,2	x
Trimestrul I 2016	31433,8	106,5	103,7	38608,8	8568,7	101,0	-1279,3	-9702,1	31433,8	103,1	103,4	6657,4	830,5	-10175,5	x
Trimestrul II 2016	39749,3	103,1	103,2	32357,3	6657,4	103,3	830,5	-10175,5	39749,3	102,5	103,2	7449,2	756,6	-11534,37	x
Trimestrul III 2016	36196,0	105,4	104,6	447566,8	9662,6	98,9	1866,6	-10762,5	36196,0	106,4	104,7	9095,8	-1323,7	-9819,4	x
Trimestrul IV 2016	29669,7	106,4	104,7	42972,2	42972,2	105,9	-1323,7	-9819,4	29669,7	103,7	103,3	7687,5	-629,9	-10194,1	x
Trimestrul I 2017	34251,2	103,7	103,3	40745,1	40745,1	104,2	-629,9	-10194,1	34251,2	105,2	102,8	11406,47	137,07	-12354,6	x
Trimestrul II 2017	45523,5	105,2	102,8	37022,84	37022,84	109,3	137,07	-12354,6	45523,5	103,4	101,9	15636,67	3322,83	-12676,07	x
Trimestrul III 2017	40924,9	103,4	101,9	51087,05	51087,05	120,3	3322,83	-12676,07	40924,9	103,9	118,1	11417,51	-998,17	-13881,19	x
Trimestrul IV 2017	37608,5	103,9	104,7	54332,85	54332,85	118,1	-998,17	-13881,19	37608,5	104,4	111,3	8487,3	-691,4	-10520,3	x
Trimestrul I 2018	44166,31	104,4	101,9	43909,3	43909,3	111,3	-691,4	-10520,3	44166,31	105,8	126,1	15137,1	-349,1	-13969,25	x
Trimestrul II 2018	57370,49	105,8	101,7	48885,3	48885,3	101,7	-349,1	-13969,25	57370,49	105,8	101,7	15137,1	-349,1	-13969,25	x
Trimestrul III 2018	50871,0	105,8	101,7	48885,3	48885,3	101,7	-349,1	-13969,25	50871,0	105,8	101,7	15137,1	-349,1	-13969,25	x
Trimestrul IV 2018	41184,8	105,8	101,7	48885,3	48885,3	101,7	-349,1	-13969,25	41184,8	105,8	101,7	15137,1	-349,1	-13969,25	x
Trimestrul I 2019	49704,1	105,8	101,7	48885,3	48885,3	101,7	-349,1	-13969,25	49704,1	105,8	101,7	15137,1	-349,1	-13969,25	x
Trimestrul II 2019	49704,1	105,8	101,7	48885,3	48885,3	101,7	-349,1	-13969,25	49704,1	105,8	101,7	15137,1	-349,1	-13969,25	x

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

RESURSE PIB														
Perioada	PIB		VAB		Agricultura		Industria		Construcții		Alte activități		Impozite nete pe produs	
	mil. lei	in %	mil. lei	in %	mil. lei	in %	mil. lei	in %	mil. lei	in %	mil. lei	in %	mil. lei	in %
	pref. curente	f.p.s.a.p.	pref. curente	f.p.s.a.p.	pref. curente	f.p.s.a.p.	pref. curente	f.p.s.a.p.	pref. curente	f.p.s.a.p.	pref. curente	f.p.s.a.p.	pref. curente	f.p.s.a.p.
2014	111757,4	104,6	94228,3	105,2	14111,8	108,2	16246,8	107,2	3964,8	110,6	62112,3	103,8	17529,1	101,5
2015	121850,9	99,5	103160,8	99,6	14267,8	86,6	14919,3	103,4	4359,7	100,6	69441,4	102,8	18690,1	99,2
2016	134476,6	104,1	114531,6	104,8	16409,4	118,2	20254,2	102,1	4388,4	93,3	73479,6	102,2	19945,0	100,6
2017	150369,3	104,5	126440,9	103,8	18357,6	107,9	21952,2	103,0	4928,6	104,3	81202,6	102,4	23928,3	108,6
2018	190016,3	104,0	164179,4	104,2	19306,1	101,9	28602,1	104,3	15050,5	116,0	101220,7	103,1	25836,9	102,7
Trimestrul I 2016	27097,4	100,8	23018,9	100,6	1005,9	105,1	4529,9	101,14	697,3	96,0	17143,0	98,8	4078,4	102,2
Trimestrul II 2016	31433,8	101,8	26575,5	102,4	2078,4	104,1	4839,2	100,00	1410,5	85,5	18247,4	102,5	4858,3	98,7
Trimestrul III 2016	39749,3	106,3	34143,8	107,1	8202,8	124,2	4647,6	101,2	1463,3	97,2	19099,6	101,3	5605,5	101,7
Trimestrul IV 2016	36196,0	106,5	30793,2	107,6	5122,2	117,6	5506,9	106,2	817,3	99,8	19346,8	105,5	5402,8	100,1
Trimestrul I 2017	29669,65	103,1	24685,63	103,7	990,94	101,8	4685,5	101,2	834,96	102,7	18174,2	103,7	4984,02	100,1
- Trimestrul II 2017	34251,17	102,5	28336,6	101,1	2140,64	93,1	5091,95	100	1592,77	105,5	19511,2	102,1	5914,57	110
Trimestrul III 2017	45523,5	105,4	38896,8	104,6	9241,1	106,0	6100,4	104,9	1625,5	104,0	21929,8	102,1	6626,7	110,1
Trimestrul IV 2017	40925,0	106,4	34521,9	105,3	5985,0	118,5	6074,3	105,1	875,3	104,3	21587,3	101,7	6403,0	113,3
Trimestrul I 2018	37608,54	103,7	32238,71	103,6	1115,93	100,0	6467,87	104,6	2230,05	103,5	22424,9	103,6	5369,83	104,0
Trimestrul II 2018	44166,31	105,2	37965114	104,9	2587,0	105,0	6856,59	109,3	4595,41	108,0	23926,1	114,5	6201,2	102,2
Trimestrul III 2018	57370,49	103,4	50251,63	103,5	9796,0	98,6	7522,73	102,5	5533,4	130,0	27399,5	101,5	7118,85	102,4
Trimestrul IV 2018	50871,0	103,9	43724,0	104,1	5807,2	105,9	7754,9	101,7	2691,6	116,2	27470,3	103,2	7147,0	102,3
Trimestrul I 2019	41184,8	104,4	35376,6	105,1	1139,4	99,0	6694,4	103,1	2603,3	115,7	24939,6	104,9	5808,1	100,3
Trimestrul II 2019	49704,1	105,8	43044,25	106,6	2893,6	95,6	7253,7	103,9	6294,35	132,0	26602,7	103,5	6659,8	101,5

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Prețurile de consum					
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	
2014	5,1	6,5	5,5	2,5	2,5
2015	9,7	9,8	11,8	6,2	6,2
2016	6,4	7,4	6,3	4,9	4,9
2017	6,6	7,9	4,5	7,1	7,1
2018	3,0	5,4	2,7	0,2	0,2
T I 2016	11,0	12,2	10,0	10,5	10,5
T II 2016	7,9	8,3	7,1	7,7	7,7
T III 2016	4,5	6,2	5,0	2,1	2,1
T IV 2016	2,5	3,2	3,5	0,2	0,2
T I 2017	4,3	4,5	4,7	3,1	3,1
T II 2017	7,1	8,4	4,9	8,2	8,2
T III 2017	7,4	8,9	4,4	8,7	8,7
T IV 2017	7,5	10,0	4,1	8,2	8,2
T I 2018	5,2	8,4	2,9	3,2	3,2
T II 2018	3,2	5,4	2,8	0,3	0,3
T III 2018	2,9	5,9	2,9	-2,0	-2,0
T IV 2018	1,0	2,2	2,1	-2,3	-2,3
T I 2019	2,5	3,4	3,2	-0,1	-0,1
T II 2019	4,1	6,6	4,0	0,1	0,1

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

Prețurile de consum					
	Ritmul de creștere al IPC, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele alimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele nealimentare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la servicii, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Ianuarie 2018	6,0	8,4	3,4	3,4	5,4
Februarie 2018	5,0	8,1	2,8	2,8	3,0
Martie 2018	4,7	8,8	2,4	2,4	1,3
Aprilie 2018	3,7	6,8	2,4	2,4	0,4
Mai 2018	2,8	4,2	2,7	2,7	0,4
Iunie 2018	3,2	5,1	3,3	3,3	0,1
Iulie 2018	3	5,5	3,4	3,4	-1,7
August 2018	3,2	6,9	2,7	2,7	-1,9
Septembrie 2018	2,4	5,3	2,6	2,6	-2,5
Octombrie 2018	1,2	2,3	2,5	2,5	-2,3
Noiembrie 2018	0,9	2	2	2	-2,3
Decembrie 2018	0,9	2,2	1,7	1,7	-2,3
Ianuarie 2019	2,2	3	3	3	-0,3
Februarie 2019	2,4	3,5	2,9	2,9	-0,2
Martie 2019	2,8	3,8	3,7	3,7	0,1
Aprilie 2019	3,2	4,5	3,7	3,7	0,5
Mai 2019	4,6	8	4	4	0,1
Iunie 2019	4,4	7,3	4,4	4,4	-0,3
Iulie 2019	5,4	8,6	4,6	4,6	1,4

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

Prețurile producției industriale						
	Ritmul de creștere al IPP1, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor în construcții, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor la produsele agricole, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
2014	5,5*	3,9*	6,5*	-1,4*	8,2	6,6
2015	6,3	4,4	6,8	2,8	8,0	22,5
2016	4,5	2,8	4,3	6,2	8,7	-3,4
2017	3,3	2,5	3,0	6,8	7,1	-2,1
2018	0,4	3,0	0,2	2,3	6,3	-7,5
T I 2016	6,7	3,3	6,2	10,7	9,1	-0,4
T II 2016	5,2	3,1	5,1	6,6	7,6	7,8
T III 2016	3,5	2,7	3,5	3,6	8,7	-7,5
T IV 2016	2,8	2,1	2,6	4,4	8,9	-4,8
T I 2017	2,9	1,3	3,2	1,4	6,6	0,8
T II 2017	3,6	1,9	3,1	8,7	4,6	-1,1
T III 2017	3,9	3,9	3,2	11,5	2,1	1,2
T IV 2017	2,9	3,0	2,6	6,1	5	-5,2
T I 2018	1,5	3,8	1,2	5,1	1,9	-8,5
T II 2018	0,5	2,0	0,3	2,9	2,1	-4,6
T III 2018	-0,2	1,8	-0,4	1,1	2,6	-4,6
T IV 2018	-0,1	5,5	-0,2	0,3	3,4	-1,2
T I 2019	0,5	6,5	0,4	0,1	8,7	-4,8
T II 2019	1,7	17,8	1,6	-0,6	5	-6,5

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

* Începând cu ianuarie 2014 în statistica prețurilor producției industriale este utilizat clasificatorul CAEM, rev.2 armonizat la clasificatorul NACE-2. Pentru anii 2012-2013, IPP1 a fost recalculat din CAEM rev.1 în CAEM, rev.2 în retrospectivă

	Prețurile producției industriale			
	Ritmul de creștere al IPPI, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria extractivă, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din industria prelucrătoare, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)	Ritmul de creștere al prețurilor din sectorul energetic, % (comparativ cu perioada similară a anului trecut)
Januarie 2017	3	0,9	3,1	1,8
Februarie 2017	2,6	0,8	2,9	1,8
Martie 2017	3,2	2,2	3,5	0,5
Aprilie 2017	3,5	1,3	3,2	5,8
Mai 2017	3,6	1,1	3,1	8,3
Iunie 2017	3,7	3,2	2,9	12
Iulie 2017	3,8	3,6	3,1	12
August 2017	4	4,4	3,2	12
Septembrie 2017	3,9	3,6	3,2	10,5
Octombrie 2017	3,4	2,6	3	8,2
Noiembrie 2017	3,1	2,7	2,9	5,1
Decembrie 2017	2,3	3,8	2	5
Januarie 2018	1,9	3,1	1,6	5,2
Februarie 2018	1,7	4,3	1,4	5,2
Martie 2018	1,0	4,1	0,6	5
Aprilie 2018	1,0	3,2	0,6	4,8
Mai 2018	0,3	1,9	0	2,9
Iunie 2018	0,2	0,8	0,2	0,9
Iulie 2018	-0,1	1,5	-0,2	0,6
August 2018	-0,4	2	-0,5	0,6
Septembrie 2018	-0,2	2	-0,4	2
Octombrie 2018	-0,3	3,9	-0,4	0,3
Noiembrie 2018	-0,4	4,5	-0,5	0,3
Decembrie 2018	-0,1	5,5	-0,2	0,3
Januarie 2019	0,4	7,9	0,3	0,1
Februarie 2019	0,2	5,3	0,1	0,1
Martie 2019	0,8	6,4	0,7	0,1
Aprilie 2019	1,4	17,8	1,2	0,2
Mai 2019	1,5	17,6	1,4	-0,3
Iunie 2019	2,1	17,9	2,1	-1,7
Iulie 2019	2,7	16,4	2,6	0,2

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele INCE.

	Cursul valutar					
	Cursul nominal de schimb MDL/USD	Cursul nominal de schimb MDL/EUR	Ritmul de creștere a cursul nominal de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere a cursul nominal de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere a cursul real de schimb MDL/USD, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)	Ritmul de creștere a cursul real de schimb MDL/EUR, % (comparativ cu perioada similară a anului precedent)
2014	14,0	18,6	11,1	11,4	6,2	6,6
2015	18,8	20,9	34,3	12,4	19,7	2,2
2016	19,9	22,1	5,3	5,7	0,7	-0,6
2017	18,5	20,8	-7	-5,8	-11,2	-10
2018	16,8	19,8	-9,2	-4,8	-8,2	-5,9
T I 2016	20,1	22,1	11,4	8,8	1,0	-2,0
T II 2016	19,8	22,4	9,2	11,5	1,4	3,3
T III 2016	19,8	22,1	2,1	2,3	-1,5	0,2
T IV 2016	20,0	21,6	0,7	-0,7	-1,4	-2,6
T I 2017	20,0	21,2	-0,6	-0,4	-2,6	-6,4
T II 2017	18,8	20,6	-5,3	-7,9	-10,2	-12,6
T III 2017	17,9	21,0	-9,5	-4,9	-14,2	-10,0
T IV 2017	17,4	20,5	-13,3	-5,5	-17,6	-10,5
T I 2018	16,7	20,6	-16,1	-3,2	-13,8	-6,5
T II 2018	16,7	19,9	-11,2	-3,4	-11,6	-4,8
T III 2018	16,7	19,4	-6,9	-7,7	-6,9	-8,3
T IV 2018	17,1	19,5	-1,5	-4,5	-0,4	-3,9
T I 2019	17,2	19,5	2,4	-5,3	-3,6	-5,7
T II 2019	17,9	20,1	7,7	1,3	5,4	-0,3

Sursa: Conform datelor BNM, BNS, OCDE, calculele INCE.

Politica monetară					
	Agregatul monetar M0, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M1, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M2, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Agregatul monetar M3, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Baza monetară, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)
2014	17508,7	26513,2	43219,9	65973,0	27722,2
2015	15509,4	23561,8	39260,8	64006,2	29689,1
2016	17274,3	28091,2	46429,5	70519,6	33276,5
2017	19052,6	34593,0	52989,3	77055,9	36997,0
2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
Ianuarie 2018	18411,1	34255,2	52819,6	77179,5	38102,7
Februarie 2018	18400,7	33356,2	53224,5	77692,6	37185,7
Martie 2018	18458,3	33254,7	52914,3	76918,4	39039,9
Aprilie 2018	18483,3	33501,4	53137,4	77243,5	38680,8
Mai 2018	18296,5	33554,2	53523,9	77427,5	38562,6
Iunie 2018	18611,1	34237,0	54149,1	77895,2	38796,9
Iulie 2018	19053,2	34913,9	54764,7	78486,9	38187,3
August 2018	19427,1	35529,6	55276,2	79149,5	39054,1
Septembrie 2018	19819,0	36037,5	56152,8	80157,5	40723,3
Octombrie 2018	19641,8	35855,9	55796,7	80429,8	40731,5
Noiembrie 2018	19791,2	37451,3	56430,4	82041,4	41178,5
Decembrie 2018	21077,4	39165,0	58334,2	83158,6	43556,9
Ianuarie 2019	20508,5	38035,4	57018,5	82248,5	40722,9
Februarie 2019	20669,7	37896,9	57081,5	82588,0	41820,7
Martie 2019	20936,3	37883,6	56936,4	81953,0	42732,8
Aprilie 2019	22432,0	39871,0	59109,8	86467,7	44096,8
Mai 2019	22428,2	39978,8	59371,5	86859,1	44236,1
Iunie 2019	23159,8	41270,4	60640,6	87293,4	44960,6
Iulie 2019	23157,2	41535,0	61094,8	87601,8	45653,8
August 2019	23234,4	41692,7	61383,2	87773,2	45737,6

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

	Politică monetară						
	Rata de bază, %	CBN, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la credite overnight, %	Credite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata dobânzii la depozite overnight, %	Depozite overnight, mil. MDL (sold mediu zilnic)	Rata rezervelor obligatorii atrase în MDL, %
Ianuarie 2018	6,5	8842,0	9,5	0	3,5	733,3	40
Februarie 2018	6,5	9043,2	9,5	0	3,5	633,6	40
Martie 2018	6,5	9076,5	9,5	11	3,5	898,8	40
Aprilie 2018	6,5	7916,9	9,5	0	3,5	832	40
Mai 2018	6,5	8364,1	9,5	0	3,5	806,5	40
Iunie 2018	6,5	8533,3	9,5	0	3,5	840,4	40
Iulie 2018	6,5	8898	9,5	0	3,5	484,9	40
August 2018	6,5	8947,3	9,5	0	3,5	270	40
Septembrie 2018	6,5	8384,3	9,5	0	3,5	412	42,5
Octombrie 2018	6,5	7646,8	9,5	6,8	3,5	238,2	42,5
Noiembrie 2018	6,5	7262,2	9,5	0	3,5	370	42,5
Decembrie 2018	6,5	7920,2	9,5	0	3,5	421,7	42,5
Ianuarie 2019	6,5	6698,4	9,5	0	3,5	359,2	42,5
Februarie 2019	6,5	5560,2	9,5	0	3,5	356	42,5
Martie 2019	6,5	6482,4	9,5	0	3,5	628,1	42,5
Aprilie 2019	6,5	4758	9,5	0	3,5	245,1	42,5
Mai 2019	6,5	5380,2	9,5	3,9	3,5	416,5	42,5
Iunie 2019	7,0	4809,3	9,5/10	3,8	3,5/4,0	201,4	42,5
Iulie 2019	7,0	5147,9	10/10,5	0	4,0/4,5	193	42,5
August 2019	7,5	4965,5	10,5	19,4	4,5	103,3	42,5

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

FINANȚE PUBLICE						
Perioada	Veniturile la BPN, mil. MDL	Creșterea veniturilor la BPN, % (f.p.s.a.p.)	Cheltuielile din BPN, mil. MDL	Creșterea cheltuielilor din BPN, % (f.p.s.a.p.)	Surse de finanțare a BPN, mil. MDL (sold la sfârșitul perioadei)	Prestința fiscală, %
2014	42446,8	0,15	44393,1	15	1946,7	32
2015	43660,7	2,86	46393,9	4,51	2733,2	35,8
2016	45946,9	5,24	48434	4,40	3 298,5	31,61
2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	33,24
2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0	28,84
Trimestrul I 2017	11 993,2	20,8 %	12 260,7	24,7%	678,8	
Trimestrul II 2017	24 909,2	18,5	25 010,7	15,2%	101,5	
Trimestrul III 2017	38425,5	18,3	37 263,4	11,2	-1162,1	
Trimestrul IV 2017	53 379,4	16,2	54 524,1	12,5	1 144,7	
Trimestrul I 2018	13248,8	10,8	12153,7	-0,9	-1131,1	
Trimestrul II 2018	27776,9	11,5	26884,4	7,5	-892,5	
Trimestrul III 2018	42 645,4	11,0	40 874,7	9,7	1 770,7	
Trimestrul IV 2018	57 964,9	8,6	59 576,9	9,3	-1 612,0	
Trimestrul I 2019	14128,3	6,3	14483,8	19,1	-355,5	
Trimestrul II 2019	29467,2	6,0	31572,3	17,4	-2105,1	

Sursa: Conform datelor Ministerului Finanțelor.

SECTORUL EXTERN: INVESTIȚII ȘI TRANSFERURI DE MIJLOACE BĂNEȘTI			
Perioada	Capital social	Venit reinvestit	Alt capital
Trimestrul I 2017	6,74	33,05	28,47
Trimestrul II 2017	4,24	16,36	30,24
Trimestrul III 2017	14,6	43,58	37,81
Trimestrul IV 2017	14,14	-60,73	90,68
Trimestrul I 2018	35,58	47,12	53,73
Trimestrul II 2018	15,13	-0,64	62,80
Trimestrul III 2018	33,35	9,08	29,98
Trimestrul IV 2018	31,09	-30,28	55,66
Trimestrul I 2019	64,48	53,7	31,21
Trimestrul II 2019	322,59	-7,11	32,07
			Transferuri de mijloace bănești
			241,78
			299,89
			320,59
			327,71
			297,71
			342,67
			315,46
			311
			276,02
			313,47

Sursa: Conform datelor Băncii Naționale a Moldovei.

Perioada	SECTORUL EXTERN: COMERȚUL EXTERIOR CU BUNURI														Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi, %	
	Valoarea totală a schimburilor comerciale cu bunuri. mil. USD				Valoarea exportului. mil. USD				Valoarea importului. mil. USD							Exportul net. mil. USD
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI		
2015	5953,7	1510,4	3171,7	1271,6	1966,9	492,3	1217,6	257,0	3986,8	1018,1	1954,1	1014,6	-2019,9	49,3		
2016	6065,7	1441,6	3306,1	1317,5	2045,3	414,2	1332,4	298,7	4020,4	1027,4	1973,7	1019,2	-1975,1	50,8		
2017	7256,8	1668,8	3986,1	1601,4	2425,3	462,8	1596,9	365,3	4831,3	1206	2389,2	1236,1	-2406	50,2		
2018	8471,2	1865,3	4713,8	1892,1	2706,9	416	1862,1	428,8	5764,3	1449,3	2851,7	1463,3	-3057,4	47		
Trimestrul I 2017	1559	377,5	826,3	355,2	528,2	106,0	335,6	86,6	1030,8	271,5	490,7	268,6	-502,6	51,2		
Trimestrul II 2017	1650,7	382,2	898,7	369,8	500	110,8	316,6	72,6	1150,7	271,4	582,1	297,2	-650,7	43,5		
Trimestrul III 2017	1880,9	427,2	964,4	398,3	623,6	119,5	414,5	89,6	1257,3	307,7	549,9	308,7	-633,7	49,6		
Trimestrul IV 2017	2166,2	482	1205,8	478,4	773,5	126,5	503,4	116,6	1392,7	355,5	675,4	361,8	-619,2	55,5		
Trimestrul I 2018	2004,4	445,3	1098,6	439,5	678,2	113,7	454,7	109,8	1326,2	332,6	643,9	349,7	-648	51,1		
Trimestrul II 2018	2045,9	399,4	1198,6	447,9	637	94,6	446,1	96,3	1408,9	304,8	752,5	351,6	-771,9	45,2		
Trimestrul III 2018	2091,3	475,1	1175	441,2	644,9	98,7	463,2	83	1446,4	376,4	711,8	358,2	-801,5	45,6		
Trimestrul IV 2018	2329,5	544,3	933,7	544,5	746,8	109	498,2	139,6	1582,7	435,3	742,5	404,9	-835,9	47,2		
Trimestrul I 2019	2098	469,2	1123,9	504,8	733,0	102,2	470,8	159,9	1365	367	653,1	344,9	-632	53,7		
Trimestrul II 2019	2070,9	433,1	1159,1	447,4	628,5	104,4	409,4	118,7	1442,4	328,7	749,7	328,7	-813,9	43,6		

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

Perioada	Creșterea schimburilor comerciale cu bunuri f.p.s.a.p., %				Ritmii de creștere a exporturilor, f.p.s.a.p., %				Ritmii de creștere a importurilor, f.p.s.a.p., %				Ritmii de creștere a exportului net, f.p.s.a.p., %
	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	Total	CSI	UE	Alte țări	
2015	-22,2	-30,9	-16,8	-23,3	-15,9	-33,1	-2,3	-28,2	-2,5	-29,8	-23,9	-2,2	-32,2
2016	1,9	-4,6	4,2	3,6	3,9	-15,9	9,4	16,2	0,8	0,9	1,0	0,5	-2,3
2017	19,6	15,8	20,6	21,5	18,6	11,7	20	22,3	20,2	17,4	21,1	21,3	21,8
2018	16,7	11,8	18,3	18,2	11,6	-10,1	16,6	17,4	19,3	20,2	19,4	18,4	27
Trimestrul I 2017	19,3	12,5	19,2	27,6	26,6	20,4	26,4	31,2	19,7	8,4	23,2	26,5	-6,4
Trimestrul II 2017	10,3	17,7	8	8,9	2,3	7,9	2,8	-7,2	14,2	22,3	14,1	13,7	-25,4
Trimestrul III 2017	25,7	15,5	13	20,4	18,3	5,5	21,6	22,7	22,4	19,9	7,3	19,7	-26,8
Trimestrul IV 2017	24,7	17,1	26	29,4	26,3	11,7	20,5	43,2	23,8	19,2	25,4	25,5	-20,8
Trimestrul I 2018	28,6	17,9	32,9	29,4	28,4	7,3	35,5	26,8	28,7	22,5	31,2	30,2	28,9
Trimestrul II 2018	23,9	4,5	33,3	21,1	27,4	-14,7	40,9	32,6	22,4	12,3	29,3	18,3	-18,6
Trimestrul III 2018	11,2	11,2	21,8	10,7	3,4	-17,4	11,7	-7,4	15	22,3	29,4	16	-26,5
Trimestrul IV 2018	7,5	12,9	77,4	13,8	-3,5	-13,8	-1	19,9	13,6	22,4	9,9	11,9	35
Trimestrul I 2019	4,6	5,4	2,3	9,6	8	-10,1	3,5	45,6	2,9	10,3	1,4	-1,4	-2,5
Trimestrul II 2019	1,2	8,4	-3,3	-0,2	-1,3	10,4	-8,3	23,3	2,4	7,8	-0,4	-6,5	5,4

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică, calculele autorului.

Perioada	SECTORUL EXTERN: INDICII COMERTULUI CU BUNURI						
	Indicii valorii ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii valorii unitare ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai exporturilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	Indicii de volum ai importurilor de bunuri (perioada similară a anului precedent=100), %	
2016	104	101,5	96,2	68,8	108,3	108,4	
2017	118,5	116,4	104,6	104,7	113,4	114,7	
Trimestrul I 2017	126,8	119,7	99,4	99,7	127,6	120,1	
Trimestrul II 2017	102,3	114,3	97,4	100,8	105	113,3	
Trimestrul III 2017	118,3	107,9	107,7	107,9	109,8	113,4	
Trimestrul IV 2017	126,4	123,8	113,9	110,5	111	112	
Trimestrul I 2018	128,4	128,7	111,5	115	115,1	111,9	
Trimestrul II 2018	127,4	122,4	111,4	112,1	114,4	109,2	
Trimestrul III 2018	103,5	115	103,5	108	99,9	106,5	
Trimestrul IV 2018	96,6	113,7	96,9	104,4	99,6	108,9	
Trimestrul I 2019	108,1	102,9	94,9	97,9	113,8	105,1	
Trimestrul II 2019	98,7	102,4	95,7	96,6	103,1	106,0	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

SECTORUL EXTERN															
Valoarea exporturilor, mil. dolari USD															
	T1/16	T2/16	T3/16	T4/16	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17	T1/18	T2/18	T3/18	T4/18	T1/19	T2/19	
Total export	417,2	488,8	527,3	612,7	528,2	500,0	623,6	773,6	678,2	367	644,9	746,8	732,9	628,4	
Produce agroalimentare	176,1	205,8	230,6	329,4	238,7	191,4	282,6	418,2	318,0	246	258	345,4	338,8	223,3	
Fruite și legume	41,5	34,1	32,8	61,4	48,8	25,4	43,8	112,6	70,97	47,8	39	56,9	62,2	42,1	
Cereale	14,2	37,7	70,3	43,1	32,9	20,5	76,4	53,2	51,2	34	66,4	71	68	35,4	
Semințe oleaginoase	36,3	49,6	33,4	82,7	58,3	44,9	54,3	85,2	74,9	44,2	42,5	80,6	85,1	43,5	
Băuturi	35,5	42,8	45,8	43,0	41,8	49,1	52,5	62	54,1	53	58,8	57,4	47,3	50,8	
Uleiuri	13,3	11,5	1,4	28,0	13,2	11,7	1,2	27,7	24,5	23,7	1,6	17,2	25,2	9,0	
Mașini și echipamente electrice	53,0	62,7	66,4	69,2	70,2	80,4	90,4	105,4	118	140,9	146,2	159,5	171,4	163,8	
Materiale textile	54,8	61,8	67,0	59,3	61,6	83,5	89,7	92,9	96,8	93,2	92,0	87	59,6	88,0	
Medicamente	4,5	11,5	14,0	18,9	11,6	14,4	19,2	17,5	17,9	14,7	15,7	23,8	17,9	22,5	
Mobilă	29	29,7	34,4	31,6	31,8	34	36,9	41	41,7	42,2	40	41,7	38,2	37,4	
Valoarea importurilor, mil. dolari USD															
	T1/16	T2/16	T3/16	T4/16	T1/17	T2/17	T3/17	T4/17	T1/18	T2/18	T3/18	T4/18	T1/19	T2/19	
Total import	861,1	1007,2	1026,9	1125,2	1030,7	1150,7	1257,4	1392,6	1326,2	1408,9	1446,5	1582,8	1365	1442,4	
Produce alimentare	23,2	24,9	28,7	30,2	27,3	31,8	35,0	37,2	33,5	36,2	36,3	37,8	38,8	37,6	
Uleiuri, grăsimi	4,7	6,3	7,2	5,8	5,2	6,4	7,9	6,3	5,0	4,8	4,7	6,2	4,7	4,8	
Băuturi și tutun	22,7	27,5	29,9	29,6	17,5	31,2	37,6	37,9	16,8	32,0	38,4	38,5	20,6	36,2	
produce minerale	159,3	130,4	140,9	199,5	177,5	175,6	184,5	236,7	228,8	217,7	256,3	305,5	247,8	216,0	
Produce farmaceutice	28,1	44,9	46,4	64,6	47,9	55,9	56,5	63,3	55,6	57,3	57,3	74,6	63,9	63,2	
Mașini și echipamente, aparate de înregistrat...	61,8	79,2	92,5	110,2	84,2	186,5	219,0	247,9	210,3	261,7	269,8	283,5	222,5	266,9	
Materiale plastice și articole din materiale plastice	51,4	66,1	75,0	65,3	53,8	72,7	82,6	83	70,7	87,6	95,8	91,5	72,9	88,0	

Sursa: Calculele ajutorului conform datelor Biroului Național de Statistică.

Perioada	Mediul de afaceri	
	Înregistrarea întreprinderilor	Radieră întreprinderilor
Trimestrul I 2010	1678	787
Trimestrul I 2011	1931	797
Trimestrul I 2012	1757	852
Trimestrul I 2013	1797	700
Trimestrul I 2014	1660	686
Trimestrul I 2015	1602	778
Trimestrul I 2016	1586	1209
Trimestrul I 2017	1781	1992
Trimestrul I 2018	1657	1936
Trimestrul I 2019	1693	2444
Ian.2019	560	584
Feb.2019	541	626
Mar.2019	592	1234
Apr.2019	553	1400
Mai 2019	444	706

Sursa: Conform datelor Agenției Servicii Publice.

Perioada	Situația demografică													
	Numărul populației stabile (mii locuitori) la începutul anului	Numărul populației prezente (mii locuitori) la începutul anului	Născuți-vii		Decedați		Decedați în vârstă sub 1 an		Sporul natural		Căsătorii		Divorturi	
			Numărul de născuți-vii total (pers.)	Născuți-vii la 1000 locuitori	Numărul de decedați - total (pers.)	Decedați la 1000 locuitori	Numărul de decedați în vârstă sub 1 an - total (pers.)	la 1000 locuitori	Sporul natural (pers.)	la 1000 locuitori	Numărul căsătoriilor - total (numărul)	Căsătorii la 1000 locuitori	Numărul divorțurilor - total (numărul)	Divorturi la 1000 locuitori
2014	3557,6	3413,2	38616	10,9	39494	11,1	372	9,6	-878	25624	7,2	11130	3,1	
2015	3555,2	3384,1	38610	10,9	39906	11,2	375	9,7	-1296	24709	7,0	11199	3,2	
2016	3553,1	3369,1	37394	10,5	38489	10,8	353	9,4	-1095	21992	6,2	10605	3,0	
2017	3550,9	3356,8	34059	9,6	36764	10,4	330	9,6	-2705	20921	5,9	9312	2,6	
2018	3547,5	n/d	32605	9,2	37199	10,5	326	9,9	-4594	20333	5,7	10707	3,0	
Trimestrul I 2017			8526	9,6	10834	12,2	86	10,1*6	-2308	3343	3,8	2498	2,8	
Trimestrul II 2017			16868	9,5	19775	11,2	174	10,3*	-2907	8060	4,6	4980	2,8	
Trimestrul III 2017			26064	9,8	27585	10,4	250	9,6*	-1536	16366	6,1	6978	2,6	
Trimestrul IV 2017			34059	9,6	36764	10,4	330	9,7*	-2705	20921	5,9	9312	2,6	
Trimestrul I 2018			8068	9,2	10185	11,7	86	10,7*	-2117	3176	3,6	2669	3,1	
Trimestrul II 2018			16040	9,1	19099	10,9	173	10,8*	-3059	7899	4,5	5051	2,9	
Trimestrul III 2018			24915	9,4	27307	10,3	257	10,3*	-2392	15844	6,0	7973	3,0	
Trimestrul IV 2018			32605	9,2	37199	10,5	326	9,9*	-4594	20333	5,7	10707	3,0	
Trimestrul I 2019			7339	9,2	10489	10,5	66	9,0*	-3150	3544	5,7	2682	3,0	
Trimestrul II 2019			14615	n/d	19612	11,2	n/d	n/d	-4997	8105	4,6	5280	3,0	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

*Cifrele marcate cu asterisc (*) au fost calculate în baza datelor BNS după formula $D/N \cdot 1000$ (%), unde D – numărul de decedați sub vârsta de 1 an, N – Numărul de născuți-vii în perioadele respective.

Activități economice	Remunerarea muncii după activități economice																
	Total economice	Agricultura, silvicultura și pescuit	Industrie	Construcții	Comerț cu ridicata și cu amănuntul; automobile și a motocicletelor	Transport și depozitare	Activități de cazare și alimentație publică	Informații și comunicații	Activități financiare și de asigurări	Tranzacții imobiliare	Activități profesionale, științifice și tehnice	Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	Administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii	Invățământ	Sănătate și asistență socială	Artă, activități de recreere și de agrement	Alte activități de servicii
2016	5084,0	3321,4	5353,7	5064,5	4558,0	4746,3	3454,8	11027,5	10338,9	4779,6	6806,8	4144,3	6144,2	4017,7	5010,0	3130,1	9081,0
Trimestrul I 2017	5218,9	3265,6	5276,5	4784,8	4713,4	4797,7	3495,2	11567,4	9821,9	4634,6	6908,5	4336,6	7197,4	4085,6	5066,8	3318,1	7039,6
Trimestrul II 2017	5636,7	3554,6	5812,6	5377,6	5047,8	5244,8	3680,1	12553,8	10503,2	5010,6	7448,0	4651,2	7258,2	4530,6	5718,6	3307,2	7406,0
Trimestrul III 2017	5809,1	4035,5	6112,6	5884,2	5304,7	5650,6	3965,9	12775,1	10763,9	5337,0	7413,5	5019,8	7272,2	4565,9	5517,3	3209,3	7547,7
Trimestrul IV 2017	6113,6	4254,2	6367,7	6225,1	5398,2	5881,1	4106,0	12875,5	13021,6	5475,8	7814,9	5012,5	7727,9	4663,9	6234,9	3460,2	8353,7
2017	5697,1	3798,0	5902,7	5649,8	5120,1	5389,6	3812,9	12443,7	11034,7	5107,2	7392,1	4752,3	7361,4	4459,0	5634,6	3323,9	7592,9
Trimestrul I 2018	5906,5	3713,3	5904,5	5597,8	5509,2	5470,0	4075,5	13089,4	11262,6	5188,5	7770,6	4944,5	8307,2	4679,5	5476,8	3685,1	6592,4
Trimestrul II 2018	6369,8	4154,6	6533,9	6413,0	5931,1	5943,0	4404,8	14026,3	11724,7	5596,8	8531,1	5201,7	8187,4	5142,0	6331,6	3734,8	7229,9
Trimestrul III 2018	6507,3	4530,5	6759,7	6682,2	6154,1	6227,0	4750,7	14228,4	11976,5	5583,0	8265,6	5327,8	8123,5	5263,1	6096,6	3529,7	7089,1
Trimestrul IV 2018	6987,5	4793,1	6946,9	6979,5	6436,2	6658,0	4063,0	15741,6	13723,0	5785,8	9262,8	5499,8	8971,6	5513,2	6999,9	4165,6	7809,8
2018	6446,4	4318,4	6544,7	6456,2	6009,7	6077,0	4544,0	14276,1	12181,8	5534,9	8447,7	5243,1	8397,8	5147,4	6228,0	3780,2	7182,1
Trimestrul I 2019	6923,0	4241,1	5480,8	6558,0	6241,6	6438,3	4702,2	15454,9	12502,5	5673,4	9421,0	5158,1	9404,2	6247,7	6469,1	5015,0	8188,3
Trimestrul II 2019	7302,6	4578,3	7143,0	7187,5	6564,1	6933,4	4965,9	16056,6	13834,4	6008,5	9748,4	5694,9	8665,2	6523,3	7300,1	5158,8	8540,0

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Notă: Informația cuprinde unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare, indiferent de numărul de salariați.

Perioada	Infrapecțiuni																						
	Infrapecțiuni contra vieții și sântății persoanei (cauze)			Infrapecțiuni privind viața sexuală (cauze)			Infrapecțiuni contra patrimoniului (cauze)								Infrapecțiuni contra sântății publice și conviețuirii sociale (cauze)			Infrapecțiuni contra familiei și minorilor (cauze)		Infrapecțiuni economice (cauze)		Infrapecțiuni contra securității publice și a ordinii publice (cauze)	
	Total	Omor	Vătămăre intenționată gravă	Total	Viol	Total	Furt	Tălhărie	Jaf	Escrocherie	Pungășie	Santaș	Total	Infrapecțiuni legate de droguri	Total	Trafic de copii	Total	Contrabandă	Fabricarea banilor falsi	Total	Huiganism		
2014	41786	1542	172	320	647	352	21875	16729	125	1127	2068	836	77	1439	1288	2423	24	1305	216	286	1804	1614	
2015	39782	1389	177	252	639	303	20588	15363	113	994	2077	1011	67	1362	1191	2058	38	1429	229	433	1752	1491	
2016	41921	1505	189	250	642	341	22440	16238	128	1082	2390	1598	92	1330	1153	1836	28	1132	240	216	1954	1699	
2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447	
2018	32035	1218	170	208	611	266	15240	10411	85	762	2071	1081	99	1485	1351	1111	37	881	239	200	1539	1335	
Trimestrul I 2017	8287	41	48	n/d	59	n/d	2835	34	198	n/d	n/d	n/d	n/d	287	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	331	
Trimestrul II 2017	16778	76	89	n/d	136	n/d	5754	49	367	n/d	n/d	n/d	n/d	564	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	635	
Trimestrul III 2017	25818	113	137	n/d	215	n/d	8735	65	612	n/d	n/d	n/d	n/d	961	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	1052	
Trimestrul IV 2017	35581	1250	154	196	592	301	17224	12154	98	846	2159	1217	69	1411	1269	1025	41	1060	212	194	1653	1447	
Trimestrul I 2018	7402	49	51	n/d	58	n/d	2223	16	194	n/d	n/d	n/d	n/d	310	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	313	
Trimestrul II 2018	15041	89	91	n/d	114	n/d	4742	29	357	n/d	n/d	n/d	n/d	634	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	633	
Trimestrul III 2018	23265	126	144	n/d	199	n/d	7506	57	572	n/d	n/d	n/d	n/d	1011	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	965	
Trimestrul IV 2018	32035	170	208	n/d	266	n/d	10411	85	762	n/d	n/d	n/d	n/d	1351	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	1335	
Trimestrul I 2019	6722	44	46	n/d	79	n/d	1964	30	165	n/d	n/d	n/d	n/d	308	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	318	
Trimestrul II 2019	14241	92	90	n/d	150	n/d	4378	49	307	n/d	n/d	n/d	n/d	529	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	n/d	647	

Sursa: Conform datelor Biroului Național de Statistică.

Echipa redacțională a Complexului Editorial:
Redactor-șef Bîrcă Iulita
Machetare: Grapă Cătălina
Tehnoredactare: Bîrcă Valentin
Designer coperta: Alexandru Sandulescu

Bun de tipar: 18.10.2019, Tirajul 300 ex.
Coli de tipar 6,5, Coli editoriale 7,2, Com.12
Complexul-Editorial al INCE, 2019

Complexul Editorial, INCE, 2019
MD 2068. Chișinău, str. Ion Creanga, 45.
fax. (+37322) 74-37-94, tel.: (+37322) 50-11-30
www.ince.md, bircaiulita@mail.ru